

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 14.10.2009
KOM(2009) 533 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ**

Strategie rozšíření a hlavní výzvy na období 2009–2010

(SEK(2009) 1333)
(SEK(2009) 1334)
(SEK(2009) 1335)
(SEK(2009) 1336)
(SEK(2009) 1337)
(SEK(2009) 1338)
(SEK(2009) 1339)
(SEK(2009) 1340)

**SDĚLENÍ KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ**

Strategie rozšíření a hlavní výzvy na období 2009–2010

1. ÚVOD

Páté rozšíření Evropské unie pomohlo v Evropě upevnit demokracii a právní stát. Zlepšilo hospodářské příležitosti a zvýšilo váhu EU v boji s celosvětovými problémy, jako je změna klimatu, stejně jako konkurenceschopnost a regulaci finančních trhů a dohled nad nimi. V posledních pěti letech prokázala rozšířená Unie svou schopnost spolupracovat při řešení vážných problémů, jimž čelí. Rozšíření je jedním z nejučinnějších nástrojů EU v oblasti zahraniční politiky.

Současný proces rozšiřování EU se odehrává na pozadí hluboké recese dotýkající se mnoha oblastí. Krize postihla jak stávající členy EU, tak přistupující země. V téže době obdržela EU tři nové žádosti o členství: od Černé Hory (v prosinci 2008), Albánie (v dubnu 2009) a Islandu (v červenci 2009). Tyto žádosti znovu dokazují přitažlivost EU a důležitost její role v prosazování stability, bezpečnosti a prosperity.

Kroky kupředu, které učinily přistupující země při zavádění reforem, jim umožnily procházet dalšími fázemi procesu přistoupení. Přístupová jednání s Chorvatskem jsou téměř v konečném stadiu. Přístupová jednání s Tureckem vstoupila do náročnější fáze, kdy je třeba dodat reformám nový impuls. Bývalá jugoslávská republika Makedonie učinila významný pokrok při řešení zásadních problémů. K žádosti Černé Hory o členství připravuje Komise své stanovisko. Připravuje rovněž stanovisko k žádosti Islandu. K žádosti Albánie je Komise připravena vydat stanovisko, až ji k tomu vyzve Rada. Pro všechny země západního Balkánu platí, že pokud dosáhnou dalšího pokroku a prokáží svou připravenost, mohl by jim být udělen status kandidátské země.

Země západního Balkánu a Turecko ovšem ještě musí – v různé míře – výrazně přidat v plnění stanovených kritérií a podmínek. Tempo reforem je často pomalé. Mezinárodní hospodářská krize jen zhoršuje stávající obtíže. V několika případech je přístupový proces nepřijatelně ovlivňován dvoustrannými otázkami.

Ve světle těchto problémů nabízí cestu kupředu obnovená shoda o rozšiřování, jež byla dohodnuta na zasedání Evropské rady v prosinci 2006. Tato politika je založena na zásadách upevnění závazků, spravedlivých a přísně vymezených podmínek a dobré komunikace s veřejností, spolu se schopností EU integrovat nové členy. EU se podařilo zlepšit kvalitu procesu rozšíření. Především se nyní již od počátku více zaměřuje pozornost na právní stát a řádnou veřejnou správu.

Přístupový proces nabízí silnou podporu při provádění politických a hospodářských reforem. Strategickým zájmem EU je na základě dohodnutých zásad a podmínek zachovat dynamiku tohoto procesu.

Politika rozšiřování EU umožňuje pečlivě řídit proces, v němž se kandidátské a potenciální kandidátské země přiblíží EU podle tempa svých politických a hospodářských reforem

a podle své schopnosti převzít povinnosti vyplývající z členství v souladu s kodaňskými kritérii. V oblasti západního Balkánu zůstává klíčová regionální spolupráce, jež představuje ústřední prvek procesu stabilizace a přidružení.

Lisabonská smlouva reformuje orgány rozšířené Unie, aby jí umožnila přizpůsobit své politiky rychle se měnícímu dění ve světě. Co se týče rozšíření, smlouva zajistí vytvoření institucionálního rámce, který by měl umožnit orgánům Unie hladce se přizpůsobit situaci, kdy se k EU připojí nový členský stát, a pozmění přístupový proces, takže o žádostech o členství bude informován Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty.

Ustavení bezvízového režimu pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Černou Horu a Srbsko, k němuž dojde na začátku roku 2010 na základě návrhu Komise, prokáže, že reformy přinášejí viditelné výhody občanům. V polovině roku 2010 předloží Komise podobné návrhy pro Albánii a Bosnu a Hercegovinu, pokud tyto země splní dané podmínky.

Co se týče otázky Kypru, vedoucí představitelé řeckého a tureckého společenství na Kypru vstupují do rozhodující etapy jednání o celkovém urovnání pod dohledem OSN. Komise podporuje jejich snahu a poskytuje jim odborné poradenství v otázkách spadajících do působnosti EU.

Toto sdělení popisuje, jakého pokroku dosáhly země účastníci se procesem rozšíření a jakým zásadním problémům čelily. Vysvětluje přístup Komise, jehož cílem je v následujícím roce řídit a podporovat jejich úsilí. V příloženém dokumentu Komise dále nastiňuje, jakou cestou by se mělo ubírat Kosovo¹, aby v souladu s evropskou perspektivou celého regionu pokročilo dále směrem k integraci do EU.

2. ZÁSADNÍ PROBLÉMY

Následující oddíl se zabývá zásadními problémy, jež v současnosti proces rozšíření ovlivňují. V rámci své politiky rozšíření může EU pomáhat v boji s těmito problémy, ale primární odpovědnost leží na příslušných zemích.

Hospodářská krize

Ekonomiky zemí západního Balkánu a Turecka zasáhla různou silou celosvětová recese. Unie v koordinaci s mezinárodními finančními institucemi pomáhá přístupujícím zemím zmírnit dopad krize a připravit půdu pro důkladnou obnovu.

Na západním Balkáně a v Turecku od druhé poloviny roku 2008 v důsledku menší poptávky po vývozu a nižšího objemu přímých zahraničních investic a přeshraničních úvěrů silně oslabovala hospodářská činnost. Stav rozpočtu se ve všech ekonomikách zhoršil. Míra nezaměstnanosti, jež byla v několika zemích již předtím vysoká, ještě vzrostla. Hospodářský propad zasáhl západní Balkán a Turecko stejnou měrou jako EU v průměru, ale méně než nejhůře postižené členské státy EU. Makroekonomická situace však zůstává ve všech zemích nejistá.

Země západního Balkánu mají omezený rejstřík prostředků na přípravu politiky silné vnitrostátní makroekonomické reakce na krizi. Kvůli dřívější procyklické fiskální politice,

¹ Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244/99.

úvěrům vystaveným v cizích měnách, jakož i hypotékám a velké vnější nerovnováze brání měnovým a fiskálním opatřením závažné překážky. Za těchto okolností byla obecně reakce většiny zemí regionu na krizi odpovídající, přestože na počátku byla v několika případech podceňována závažnost problému. V současném nejistém období pomáhá zemím regionu západního Balkánu perspektiva členství v EU udržet si důvěru v hospodářství a poskytuje jim opěrný bod pro hospodářské politiky. Některé přístupující země dokázaly současně využívat výhod strukturálních reforem provedených v posledních letech, což pomohlo zmírnit dopad krize. Lepší finanční regulace, například v Chorvatsku a Turecku, přispěla ke stabilitě a odolnosti bankovního sektoru. Srbsko a Bosna a Hercegovina získaly podporu z Mezinárodního měnového fondu, jelikož v obou zemích zesílila vnější nerovnováha a kvůli dřívější expanzivní politice byly zasaženy obzvláště veřejné finance.

Krize je v přístupujících zemích na postupu, především co se týče dopadu na reálnou ekonomiku a v jejím rámci na zaměstnanost a sociální situaci. Obnova si vyžádá značný čas, jelikož podle předpovědí se budou hospodářské aktivity hlavních obchodních partnerů oživovat jen pomalu. Příliv kapitálu, jenž by stimuloval domácí poptávku, pravděpodobně zůstane utlumen. Byla přijata krátkodobá opatření na zmírnění sociálních dopadů krize na nejzranitelnější části společnosti. Ve střednědobém horizontu je vysoce důležité zajistit zdravou fiskální politiku a klást důraz na účinnější a efektivnější veřejné výdaje a na investice. Je nezbytné se zabývat strukturální nezaměstnaností a ochranou zranitelných skupin obyvatel, což znamená provádět politiky zaměstnanosti a opatření na sociální ochranu.

Reakce na krizi musí zohlednit nutnost udržitelného rozvoje a problém změny klimatu a upřednostnit opatření, jež povedou k vytvoření zabezpečeného a udržitelného nízkouhlíkového hospodářství. Reformy spojené s členstvím v EU přispívají k lepší konkurenceschopnosti a otevřenosti a k vytvoření právního rámce příznivého pro obchod a investice. Pro zlepšení podnikatelského prostředí je zásadní zavést opatření na upevnění právního státu, zahrnující boj proti korupci.

Co se týče podpory EU, předvstupní pomoc byla naprogramována tak, aby podpořila bankovníctví, projekty v oblasti infrastruktury, malé a střední podniky a vytváření pracovních míst, a to i ve venkovských oblastech. K tomuto účelu bylo vyčleněno 200 milionů EUR v podobě grantů nástroje předvstupní pomoci (NPP), jež přinesou investice ve výši nejméně 1 miliardy EUR, spolufinancované mezinárodními finančními institucemi v podobě půjček. Komise navrhla, aby byl požadavek na spolufinancování pro přijímající země v rámci pomoci z NPP omezen. Srbsku poskytla Komise prostřednictvím NPP přímou rozpočtovou podporu na zmírnění dopadu finanční krize. Komise dále navrhla Radě, aby schválila makrofinanční pomoc Srbsku v podobě půjčky ve výši 200 milionů EUR. Tyto možnosti zůstávají otevřené i pro další země, pokud to bude třeba. V obou případech je finanční pomoc podmíněná, mimo jiné dohodou s Mezinárodním měnovým fondem o stabilní makroekonomické politice. Komise úzce spolupracuje s mezinárodními finančními institucemi, jež se zavázaly zvýšit objem půjček pro oblast západního Balkánu a Turecka v roce 2009 na více než 5 miliard EUR.

Právní stát

Země západního Balkánu a Turecko stále čelí značným problémům v oblasti právního státu, obzvláště při boji proti korupci a organizované trestné činnosti. Tyto záležitosti jsou pro zajištění fungující demokracie a hospodářství klíčové a do značné míry podmiňují přístupový proces. Ovlivňují také – někdy nepřiměřeně – to, jak veřejnost EU vnímá rozšíření. Přistupující země zaměřují na vyřešení těchto problémů značné úsilí. Komise bude i nadále využívat plného potenciálu procesu rozšíření, aby tuto práci podpořila, a bude pečlivě sledovat její výsledky.

V mnoha oblastech převládá korupce, jež ovlivňuje každodenní život občanů a podnikatelské prostředí. Oblasti, na něž je obzvláště třeba se soustředit, zahrnují zadávání veřejných zakázek a privatizaci, soudnictví, financování politických stran a transparentnost veřejné správy a vlády. Zásadní význam má nezávislé a nestranné soudnictví a státní zástupci, specializující se na boj s korupcí a s ní spojenou trestnou činností, stejně jako profesionální policie a správa, zbavená politických vlivů. V oblastech jako zadávání veřejných zakázek, práva duševního vlastnictví, finanční kontrola, audit a boj s korupcí chybějí dobře navržené a efektivně prováděné právní předpisy.

Je třeba vyvinout větší snahu v boji proti organizované trestné činnosti, jež zůstává problémem v celém regionu. Donucovací orgány budou muset být účinnější a spolupracovat, aby dokázaly potírat mezinárodní kriminální organizace.

V souladu s obnovenou shodou o rozšíření a s ohledem na zkušenosti při pátém rozšíření je zřejmé, že vytvoření právního státu je klíčovou prioritou, kterou se příslušné země musí zabývat na počátku přístupového procesu. S pomocí EU došlo k určitému pokroku při vytváření efektivních právních předpisů a struktur pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti, ale pro dosažení viditelných výsledků je nezbytné přísně provádět a prosazovat právní předpisy. V roce 2009 bylo v rámci pomoci NPP na posílení soudnictví a prosazování práva rozděleno zhruba 80 milionů EUR. Spolu s odborníky členských států na soudnictví a boj proti korupci a organizované trestné činnosti v kandidátských zemích vedla Komise mise pro vzájemné hodnocení a bude jejich činnost dále zintenzivňovat. Používání kritérií v průběhu přístupových jednání a dialog o uvolnění vízového režimu poskytl podněty k reformám.

Komise nadále podporuje regionální spolupráci orgánů soudnictví, policie a státních zastupitelství v boji proti korupci a organizované trestné činnosti. Země západního Balkánu musí zlepšit soudní spolupráci v regionu, aby bylo zajištěno efektivní fungování jejich soudních systémů. V tomto ohledu je obzvláště důležité zabývat se problémem beztrestnosti válečných zločinů a jiných závažných trestných činů. Proto by tyto země měly přezkoumat, jaká omezení týkající se vydávání jejich občanů a předávání trestních řízení existují v jejich právních rámcích.

Komise bude i nadále podporovat partnerské země v boji proti korupci a organizované trestné činnosti. Efektivních a udržitelných výsledků však lze dosáhnout jedině za podpory nezbytné politické vůle a skutečného odhodlání úřadů příslušných zemí. Komise bude pokrok dosažený v příslušných oblastech pečlivě sledovat a zaměří se na výsledky.

Ve většině přistupujících zemí zůstává důvodem k obavám svoboda slova. Hlavní prvky právního rámce na ochranu svobody slova a médií sice obecně existují, vážné obavy však vzbuzuje nepřiměřený politický tlak na sdělovací prostředky a rostoucí počet výhrůžek a

fyzického napadení novinářů, stejně jako některé zbývající právní překážky. Tyto problémy je nutné naléhavě začít řešit.

Dvoustranné otázky

Proces rozšíření ovlivňují čím dál více dvoustranné otázky, mimo jiné otázka hranic. Dvoustranné otázky by se měly vyřešit mezi zúčastněnými stranami a neměly by zdržovat přístupový proces.

Ve vykazovaném období se přístupová jednání s Chorvatskem pozdržela kvůli otázce hranic mezi Slovinskem a Chorvatskem.

Rámce pro jednání s Chorvatskem a Tureckem, jež schválily všechny členské státy, stanoví, že EU očekává, že kandidátské země vyřeší všechny pohraniční spory v souladu s principem mírového urovnání sporů podle Charty OSN, zahrnujícím v případě potřeby jurisdikci Mezinárodního soudního dvora. Nacházení oboustranně přijatelných řešení zbývajících otázek a uzavírání příslušných dohod se sousedními zeměmi je také součástí procesu stabilizace a přidružení.

Komise očekává, že všechny zúčastněné strany se svými sousedy učiní v tomto smyslu vše potřebné pro vyřešení zbývajících dvoustranných otázek. Kde to bude vhodné, je Komise připravena napomáhat při hledání řešení, pokud o to zúčastněné strany požádají. Je povzbudivé, že díky Mezinárodnímu soudnímu dvoru bylo v zásadních otázkách dosaženo dohody mezi Chorvatskem a Černou Horou o demarkaci hranic na poloostrově Prevlaka.

Všechny strany zúčastněné v takovýchto dvoustranných sporech odpovídají za nalezení řešení v duchu dobrých sousedských vztahů a se zřetelem k obecným zájmům EU. Tím se posílí efektivnost obnovené shody o rozšíření, jež potvrzuje, že tempo přibližování zemí směrem k EU je určováno tempem jejich reform.

Regionální spolupráce

V posledních letech zaznamenala regionální spolupráce v jihovýchodní Evropě významný pokrok a zdejší region si stále více osvojuje tento proces. Regionální spolupráce však nefunguje tak dobře, jak by měla. Nepřiměřeně ji ovlivňují dvoustranné spory a neshody ohledně Kosova. Je třeba rovněž zlepšit efektivnost regionálních struktur a iniciativ.

Překážkou regionální spolupráce se stávají neshody ohledně účasti Kosova na regionálních setkáních, iniciativách a dohodách. Pokud se současné praktiky nezmění, mohlo by to ohrozit normální fungování důležitých struktur, jako je Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA), Rada pro regionální spolupráci (RCC) nebo Regionální institut pro veřejnou správu (ReSPA). Komise důrazně vyzývá všechny zúčastněné strany, aby hledaly praktická a pragmatická řešení, jak docílit regionální spolupráce, aniž by byly dotčeny rozdílné názory v otázce statusu. Výsledky pokračující regionální spolupráce se posuzují ve všech fázích procesu rozšíření v rámci všeobecných podmínek procesu stabilizace a přidružení.

Již více než rok působí Rada pro regionální spolupráci, regionální nástupce Paktu o stabilitě pod politickou záštitou procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě. Nyní musí rada zesílit své úsilí o dosažení konkrétních výsledků. Rada hraje strategickou úlohu při rozvíjení regionální spolupráce a při určování a řešení potřeb regionálních činností a struktur. Náleží jí rovněž role při plánování pomoci Společenství související s regionální spoluprací. Komise práci RCC podporuje a financuje třetinu rozpočtu jejího sekretariátu na období 2008–2010. Komise se

zapojila do dialogu se sekretariátem rady o prioritách, zlepšování fungování a dalším rozvoji této organizace. Zkoumá rovněž, jaká opatření si vyžádá pomoc v budoucnu a jak by se jí dalo nejlépe využít ke zvýšení efektivity práce rady.

Regionální spolupráce je na západním Balkáně důležitá především pro hospodářský rozvoj a smíření. Může také přispět k řešení dopadů hospodářské krize. Klíčovou úlohu má regionální oblast volného obchodu, zřízená v rámci CEFTA. V rámci CEFTA byly úspěšně vyjednány další důležité kroky při liberalizaci obchodu, zejména obchodu se zemědělskými produkty, ale zatím nejsou v platnosti, přičemž práce na odstraňování technických překážek obchodu pokračují. V platnost vstoupila ustanovení o diagonální kumulaci mezi EU a některými zeměmi západního Balkánu, což zlepšilo regionální obchodní integraci. Existuje však nebezpečí, že by CEFTA mohla být ochromena neshodami v otázce statusu Kosova, jež již znemožnily přijetí protokolu o liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty. V důsledku mezinárodní krize se zvyšují ochranné tlaky, což vede k přijetí určitých opatření porušujících smluvní povinnosti. Je třeba vzdorovat tomuto trendu a odstranit tato porušení.

V oblasti dopravy a energetiky zaznamenala regionální spolupráce pokrok. Energetické společenství prosazuje reformu energetiky a zlepšuje zabezpečení dodávek v regionu, přičemž současně integruje region do energetického trhu Společenství. Pokračují jednání o vytvoření dopravního společenství mezi EU a zeměmi západního Balkánu, jež by měla být ukončena do konce tohoto roku. Dohoda o společném evropském leteckém prostoru (ECAA) přispívá k růstu letecké dopravy mezi zeměmi EU a západního Balkánu, které postupně integruje do vnitřního trhu letecké dopravy EU. Regionální spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí je posilována.

Regionální institut pro veřejnou správu (ReSPA) zvýšil svou vzdělávací činnost. Přednostně musí pokračovat ratifikace mezinárodní dohody, která zřizuje jeho právní subjektivitu, aby mohl institut začít plně fungovat.

V souvislosti s Lublaňským procesem podporuje Komise obnovu kulturního dědictví jakožto důležitého prostředku ke smíření, jenž také přispívá k rozvoji místního hospodářství. Na nadcházející ministerské konferenci v Lublani v listopadu 2009 bude Komise prosazovat další opatření na obnovu.

V návaznosti na závěry Evropské rady z června 2009 připraví Komise do konce roku 2010 strategii EU pro dunajský region. Přistupující země i zúčastněné organizace se budou na tomto procesu úzce spolupodílet. Co se týče regionu Černého moře, Turecko se zavázalo ke spolupráci v regionu a je součástí rámce Černomořské synergie. Komise podporuje účast Turecka v programech spolupráce v povodí Černého moře v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství.

Komise bude i nadále podporovat regionální spolupráci a struktury na západním Balkáně, mimo jiné prostřednictvím většího zapojení regionu do plánování a programování programu NPP určeného pro více příjemců.

3. PŘEDVSTUPNÍ NÁSTROJE: ŘEŠENÍ KLÍČOVÝCH PRIORIT

Dosáhnout bezvízového cestování

V souladu se závazky Soluňské agendy vstoupil proces uvolňování vízového režimu pro země západního Balkánu do rozhodující etapy. Od ledna 2008 se současně s dohodami o usnadnění

vydávání víz provádějí ve všech zúčastněných zemích readmisní dohody. Plány, jež byly v roce 2008 přijaty pro jednotlivé země v souvislosti s dialogem o uvolnění vízového režimu, se ukázaly být úspěšnými podněty pro urychlení reforem v příslušných oblastech, zejména v oblasti bezpečnosti dokumentů, správy hranic a boje proti korupci a organizované trestné činnosti.

S ohledem na pokrok, jehož jednotlivé země dosáhly při plnění příslušných kritérií pro uvolnění vízového režimu, Komise v červenci 2009 navrhla ustavit bezvízový režim pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Černou Horu a Srbsko. Ustavení bezvízového režimu na začátku roku 2010 bude důležitým příspěvkem k mezilidským kontaktům, ukazujícím občanům těchto zemí, že jim reformy spojené s evropskou perspektivou přinesou viditelné výhody. V polovině roku 2010 předloží Komise návrhy týkající se Albánie a Bosny a Hercegoviny, pokud tyto země splní dané podmínky. Studie týkající se Kosova, která by měla být přijata současně s tímto sdělením, navrhuje pokračovat v podpoře usnadnění vízového režimu a zahájit tento proces pro Kosovo, s cílem případně vízový režim uvolnit, až budou provedeny nezbytné reformy a splněny příslušné podmínky.

Zajistit kvalitu předvstupní přípravy

V rámci obnovené shody o rozšíření se o nadále usiluje o zlepšování kvality tohoto procesu. Přísná kritéria stanovená jako podmínky pro otevírání i uzavírání kapitol jednání se ukázala být mocným nástrojem na zajištění souladu se stávajícími smluvními závazky a podpořila zavádění obtížných hospodářských, legislativních a správních reforem v zemích účastnících se jednání, a tím přispěla k jejich včasným přípravám na přistoupení. Připravuje se studie o finančních dopadech přistoupení Chorvatska k EU. Příští stanoviska k žádostem o členství budou zahrnovat odhady dopadů přistoupení žadatelské země na klíčové oblasti politik EU. Za účelem sledování jejich pokroku se s příslušnými zeměmi vede intenzivní politický dialog, přičemž jako hlavní referenční dokumenty slouží dohody o partnerství. V souvislosti s krizí byl dále posílen hospodářský dialog.

Na straně přistupujících zemí je třeba zajistit, aby nové právní předpisy byly připraveny důkladně a na základě konzultací se zúčastněnými stranami, a aby byly řádně provedeny. Pro snazší zajištění účinného provádění *acquis* je třeba vytvořit nezávislou, transparentní a odpovědnou veřejnou službu založenou na výsledcích.

Přiblížit občany i správu k EU

Vyšší účast organizací občanské společnosti posiluje kvalitu demokracie a přispívá ke smířování. Jejich zapojení do reforem v přistupujících zemích přispívá ke kvalitě přístupového procesu, stejně jako k zachování veřejné podpory pro tento proces. Prostřednictvím nového finančního nástroje pro podporu občanské společnosti v rámci NPP financovala Komise zřízení úřadů technické podpory v každé přijímající zemi a mnoho krátkých návštěv v institucích EU, jakož i účast zhruba 800 osob na workshopech v zemích západního Balkánu a Turecku. Komise bude nadále podporovat partnerství občanské společnosti s důrazem na odvětví, jako je kultura, menšiny a podnikatelská sdružení.

Při sbližování institucí a občanů partnerských zemí s EU se osvědčila účast v programech a agenturách Společenství. Komise zvýšila svou podporu agenturám Společenství, aby přistupujícím zemím umožnila připravit se na jejich členství v nich. Poté, co byly představeny zlepšené možnosti spolufinancování Společenstvím, připojily se potenciální kandidátské země k novým programům. Komise bude nadále podporovat partnerské země při budování

potřebných kapacit a zdrojů na zajištění úspěšné účasti v programech a agenturách Společenství.

V souladu se zaměřením na základní otázky správy bude Komise i nadále věnovat velkou pozornost otázce profesionální a fungující veřejné správy. Bude nadále podporovat výměnu osvědčených postupů a sdílení znalostí mezi zeměmi v oblasti reformy veřejné správy. Za tímto účelem bude Komise využívat všech dostupných nástrojů, jako twinning, TAIEX či SIGMA², a zlepší své kontakty s dalšími mezinárodními institucemi a výcvikovými zařízeními pro státní správu na národní, regionální a evropské úrovni.

Finančně podporovat přístupující země

Nástroj předvstupní pomoci zprostředkovával i v roce 2009 pomoc zemím západního Balkánu a Turecku. V roce 2009 bude vyčleněna částka 1,5 miliardy EUR. Zvláštní důraz se klade na budování státu, řádnou veřejnou správu, právní stát a rozvoj občanské společnosti. Nástroj předvstupní pomoci i nadále podporuje přeshraniční spolupráci a udržitelný rozvoj příhraničních oblastí, čímž přispívá ke smíření a k dobrým sousedským vztahům, stejně jako k přípravám na přistoupení k EU. Komise bude nadále zaměřovat svou pomoc na podporu předvstupních příprav založených na prioritách partnerství.

Kandidátské země dosáhly pokroku v decentralizovaném řízení financování. Proces decentralizace probíhá uspokojivě v Chorvatsku a Turecku a obě země se musí zaměřit na splnění všech podmínek, které se k němu váží. Bývalá jugoslávská republika Makedonie dosáhla decentralizace dvou složek NPP, regionálního rozvoje a lidských zdrojů, ale další decentralizace si vyžádá další úsilí. Komise poskytuje i nadále nezbytnou podporu kandidátským zemím, aby jim pomohla splnit požadavky na decentralizované řízení fondů EU, a zaměřuje se také na regionální rozvoj, rozvoj lidských zdrojů a rozvoj venkova.

V ostatních přístupujících zemích odpovídají za provádění pomoci EU delegace Komise, jež jsou po zrušení Evropské agentury pro obnovu všechny v plném počtu, a spolupracují také s příjemci, aby zajistily účinné a efektivní využívání pomoci ES. Decentralizovaná pomoc zůstává střednědobým cílem, zejména co se týče příprav budoucího řízení nástrojů politiky soudržnosti.

Komise podporuje rozvoj odvětvových strategií v přijímajících zemích, aby usnadnila strategičtější, programově založený přístup k poskytování pomoci a aby pomohla zlepšit účinnost poskytované pomoci.

Jak to upravuje nařízení o NPP, posílila Komise proces koordinace dárcovské pomoci zapojující členské státy EU, mezinárodní finanční instituce a další dárce. To vyžaduje, aby byly vytvořeny a koordinovány priority a aby bylo provádění pravidelně sledováno přímo na místě.

² Střednědobá pomoc pokrývající oblasti spojené s *acquis* se poskytuje prostřednictvím twinningových projektů, jež tvoří rámec spolupráce mezi správami přijímajících zemí a jejich protějšky v členských státech. Pohotovou podporu zajišťuje nástroj TAIEX (Technická pomoc a výměna informací), jehož činnosti provádějí úředníci členských států. Krátkodobá pomoc v oblasti horizontálních otázek týkajících se správy věcí veřejných a reformy veřejné správy se poskytuje prostřednictvím nástroje SIGMA (Podpora zlepšení správy a řízení veřejného sektoru), programu OECD podporovaného Komisí v souvislosti s rozšířením.

Komise, partnerské mezinárodní finanční instituce a členské státy finalizují podmínky pro vytvoření investičního rámce pro západní Balkán (WBIF). Jedná se o zásadní krok, který usnadní podporu poskytovanou investicím do infrastruktury, malých a středních podniků a do energetické účinnosti. Jeho cílem je spojit zdroje Komise, partnerských mezinárodních finančních institucí, členských států a dalších dárců a propojit tyto grantové zdroje s půjčkami mezinárodních finančních institucí za účelem financování prioritních projektů v dotčených odvětvích. K tomu vyčlenila Komise více než 100 milionů EUR v podobě grantů, což z ní činí největšího přispěvatele. Celkově by měly být v rámci WBIF v příštích letech poskytnuty půjčky v celkové výši více než 1 miliarda EUR.

Spolupracovat v otázkách změny klimatu

EU posílí svůj pravidelný dialog o změně klimatu s kandidátskými zeměmi a potenciálními kandidátskými zeměmi, a to především prostřednictvím budoucí sítě RENA (Regional Environmental Network for Accession). Komise předpokládá, že všechny přistupující země podpoří cíl EU dosáhnout na kodaňské konferenci o změně klimatu na konci roku 2009 ambiciózní a komplexní dohody. V posledních letech poskytla Komise 120 milionů EUR v grantech nástroje na podporu při budování institucí, jež přinesou investice zhruba ve výši 600 milionů EUR do projektů v oblasti energetické účinnosti, což zemím západního Balkánu a Turecku pomůže snížit emise skleníkových plynů. Komise bude i nadále podporovat iniciativy přistupujících zemí týkající se změny klimatu.

Komunikovat o procesu rozšiřování

Lepší komunikace s veřejností patří k základním zásadám obnovené shody o rozšíření. Aby byl proces rozšiřování EU úspěšný, je důležité naslouchat občanům, věnovat se jejich obavám a odpovídat na jejich otázky. Postoj veřejnosti EU k budoucímu rozšíření je ovlivňován tím, jak vnímá rozšíření minulá. Při příležitosti pátého výročí pátého rozšíření předložila Komise studii o jeho hospodářských úspěších a výzvách, jež došla k závěru, že rozšíření přispělo k růstu a učinilo z EU silnějšího partnera ve světovém hospodářství. Komise podporuje informovanou veřejnou diskusi o dopadech rozšíření a uspořádala řadu akcí k jeho pátému výročí, jež připadá na rok, kdy si současně připomínáme 20. výročí pádu železné opony. Komise vytvořila webovou stránku věnovanou této otázce a podílela se na přípravě audiovizuálních materiálů.

Zajištění podpory veřejnosti zůstává zásadním cílem politiky rozšiřování EU a v tomto ohledu bude Komise pokračovat v provádění aktivní komunikační politiky. Bude obzvláště podporovat a doplňovat snahy jak členských států, jež mají v tomto ohledu klíčovou odpovědnost, tak partnerských zemí a zaměří své komunikační aktivity na subjekty a osoby, které mají vliv na veřejné mínění, především na organizace občanské společnosti a novináře, jakož i na mládež. Obzvláštní úsilí bude věnováno podpoře povědomí v EU o kultuře a způsobu života v partnerských zemích účastnících se procesu přistoupení.

4. POKROK PŘISTUPUJÍCÍCH ZEMÍ A PROGRAM NA ROKY 2009–2010

4.1. Směřování kandidátských a potenciálních kandidátských zemí směrem k EU

Země **západního Balkánu** se během uplynulého roku dále přibližovaly k členství v EU a region dosáhl dalšího, i když nerovnoměrného, pokroku při provádění reforem a plnění stanovených kritérií a podmínek. Výrazný pokrok dosažený při uvolňování vízového režimu vedl Komisi k tomu, že v červenci 2009 navrhla zrušení vízové povinnosti pro Bývalou

jugoslávskou republiku Makedonii, Černou Horu a Srbsko. Síť dohod o stabilizaci a přidružení byla ještě více rozšířena. Dvě země regionu podaly žádost o členství.

Pro všechny země západního Balkánu platí, že pokud dosáhnou dalšího pokroku a prokáží svou připravenost, mohl by jim být udělen status kandidátské země. Nezbytným prvkem na cestě všech zemí směrem k členství v EU je uspokojivá bilance při plnění povinností plynoucích z dohody o stabilizaci a přidružení, včetně ustanovení souvisejících s obchodem.

Následující oddíl shrnuje pokrok a stanoví program na roky 2009–2010 pro **přistupující země**.

Chorvatsko

Chorvatsko dosáhlo dalšího pokroku v důležitých politických reformách. Země trvale plní politická kritéria a pokročila vpřed ve většině oblastí, mimo jiné zintenzivnila úsilí na poli právního státu. Prioritní cíle přístupového partnerství byly z velké části splněny.

Ve svém sdělení nazvaném „Strategie rozšíření a hlavní výzvy 2008–2009“³ představila Komise orientační plán pro dosažení závěrečné fáze přístupových jednání. Plán podnítil snahy Chorvatska o plnění kritérií pro otevírání i uzavírání kapitol jednání podle orientačního harmonogramu předloženého v tomto plánu. Kvůli zpoždění v určitých oblastech se Chorvatsku nepodařilo v některých kapitolách pokročit vpřed podle tohoto plánu. V přípravách bylo celkově přesto dosaženo značného pokroku, takže technická jednání jsou nyní téměř v konečném stadiu.

Chorvatsko silně zasáhla hospodářská krize, ale její dopad se podařilo zmírnit díky odolnému bankovnímu sektoru a vysokým devizovým rezervám. Pro zvýšení jeho konkurenceschopnosti bude mít zásadní význam posílení strukturálních reforem a přijetí věrohodné střednědobé rozpočtové strategie.

Přístupová jednání se pozdržela kvůli otázce hranic mezi Slovinskem a Chorvatskem, takže až do října 2009 nemohlo být otevřeno či uzavřeno mnoho kapitol, ačkoli technicky byly finalizovány již dříve. Při urovnávání tohoto sporu, jenž by měl zůstat dvoustrannou otázkou, funguje Komise jako zprostředkovatel. Půl roku vyvíjela Komise za podpory tří předsednických zemí intenzivní snahy, jež připravily půdu pro politickou dohodu mezi oběma stranami, dosaženou v září 2009. Komise vítá nedávný pokrok, který vedl k otevření či předběžnému uzavření mnoha kapitol na říjnové přístupové konferenci. Přístupový proces by neměly zdržovat dvoustranné otázky.

Chorvatsko musí zvýšit reformní úsilí v oblasti soudnictví a základních práv, zvláště co se týče nezávislosti a účinnosti soudnictví, boje proti korupci a organizované trestné činnosti, práv menšin, což zahrnuje i návrat uprchlíků, a souzení válečných zločinců. Zvláštní pozornost bude třeba věnovat reformě veřejné správy. Chorvatsko musí rovněž zajistit, aby jeho vláda podnikla všechny nezbytné kroky k vyřešení problému přístupu ICTY k důležitým dokumentům. Komise připravuje soubor finančních opatření pro přistoupení Chorvatska. Chorvatsko musí zvýšit své úsilí o vytvoření požadovaných nástrojů pro řízení a kontrolu finančních nástrojů Společenství. Komise doporučuje, aby Rada zřídila *ad hoc* technickou pracovní skupinu, která by na základě dokumentů připravených Komisí vypracovala návrh

³ KOM(2008) 674.

smlouvy o přistoupení. Pokud Chorvatsko splní všechna zbývající kritéria včas, přístupová jednání by včetně všech přechodných ustanovení mohla být ukončena v příštím roce.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Od roku 2005, kdy bylo přijato stanovisko Komise⁴ a kdy získala status kandidátské země, upevnila Bývalá jugoslávská republika Makedonie fungování demokracie a zajistila stabilitu institucí v zemi, zaručující dodržování zásad právního státu a respektování základních práv. V této práci je třeba pokračovat.

Země se výrazně zaměřila na klíčové priority přístupového partnerství⁵. Prezidentské volby a volby do místních orgánů, konané v březnu a dubnu 2009, proběhly v souladu s většinou mezinárodních standardů. Zejména díky zavedení jednacího řádu parlamentu a novému zákonu o parlamentu se zlepšilo jeho fungování. Je prováděn zákon o policii, především dochází ke jmenování oblastních a místních policejních velitelů, a pokračuje reforma policie prostřednictvím přijetí zákona o vnitřních záležitostech. Byla dokončena legislativní část strategie soudní reformy, začaly pracovat nové soudy a soudní orgány a zlepšila se celková účinnost. Ke značnému pokroku došlo v oblasti boje proti korupci, kde dochází ke stíhání v případech na vysoké úrovni, a v posilování právního rámce, zejména díky přijetí pozměněného zákona o financování politických stran a zlepšování kapacity protikorupčních orgánů. Byl změněn zákon o státní službě tak, aby došlo k posílení pravomocí agentury v oblasti státní služby, a byl tak učiněn další krok k vytvoření kariérního řádu založeného na výsledcích. V oblasti zaměstnanosti se zrychlilo provádění aktivních opatření na trhu práce a zlepšilo se podnikatelské prostředí, mimo jiné díky posílení regulačních orgánů.

⁴ Ve svém stanovisku (KOM(2005) 562) k žádosti země o členství, přijatém v listopadu 2005, dospěla Komise k následujícímu závěru: „*Bývalá jugoslávská republika Makedonie má fungující demokracii a stabilní instituce, jež obecně zaručují dodržování zásad právního státu a respektování základních práv. V roce 2001 země podepsala dohodu o stabilizaci a přidružení a od té doby v zásadě uspokojivým způsobem plní závazky z ní vyplývající. Bývalá jugoslávská republika Makedonie úspěšně zavedla legislativní program rámcové dohody z Ochridu, což přispělo k významným politickým a bezpečnostním zlepšením v zemi. Tyto předpisy je nyní třeba plně prosazovat. Země zůstává odhodlána zapojit se do regionální spolupráce. Bývalá jugoslávská republika Makedonie musí vyvinout další úsilí především v oblasti volebního postupu, reformy policie a soudnictví a v boji proti korupci. Na základě celkového reformního pokroku se Komise domnívá, že je země na dobré cestě ke splnění politických kritérií stanovených Evropskou radou na zasedání v Kodani v roce 1993 a v rámci procesu stabilizace a přidružení.*“

⁵ Klíčové priority přístupového partnerství s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonie („kritéria“) jsou následující:

- Zajistit patřičné provádění všech závazků přijatých v rámci dohody o stabilizaci a přidružení.
- Podpořit konstruktivní a otevřený dialog v rámci demokratických institucí, zejména v oblastech, které vyžadují shodu mezi všemi politickými stranami.
- Zajistit účinné provádění zákona o policii.
- Předložit záznamy o výsledcích provádění reformy soudnictví a posílit nezávislost a celkovou kapacitu soudního systému. – Provést reformu trestního práva a dokončit jmenování soudní rady.
- Předložit záznamy o výsledcích provádění právních předpisů týkajících se boje proti korupci.
- Zajistit, aby nábor a kariérní postup státních zaměstnanců probíhal bez politického vměšování, dále rozvíjet kariérní řád založený na výsledcích a plně provádět zákon o státní službě.
- Omezit překážky bránící tvorbě pracovních míst a řešit zejména otázky dlouhodobé nezaměstnanosti a nezaměstnanosti mládeže.
- Zlepšit obecné podnikatelské prostředí dalším posilováním právního státu, nezávislosti regulačních a dozorčích úřadů, urychlováním právních postupů a pokračováním v registraci vlastnických práv.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie plní své závazky vyplývající z dohody o stabilizaci a přidružení. Na základě toho Komise v říjnu navrhla podle článku 5 této dohody přejít do druhé fáze přidružení.

Zemi zasáhla hospodářská krize, ale díky stabilnímu bankovnímu sektoru a stále úrovni soukromé spotřeby se podařilo zmírnit zpomalování růstu. Konkurenceschopnost hospodářství by mohla pomoci zlepšit zdravá fiskální politika a přijetí opatření proti strukturální nezaměstnanosti.

V otázce názvu se stále nepodařilo vyjednat s Řeckem řešení. Země se zapojuje do rozhovorů k jejímu řešení pod záštitou OSN. Je třeba se zdržet činností a prohlášení, které by mohly mít negativní vliv na dobré sousedské vztahy. Součástí udržování dobrých sousedských vztahů, jež mají zásadní význam, je řešení otázky názvu země, dojednané pod záštitou OSN a přijaté oběma zeměmi.

Černá Hora

Černá Hora pokračuje v politických reformách a parlamentní volby v březnu 2009 splňovaly téměř všechny mezinárodní standardy, ale je třeba řešit zbývající nedostatky. Bylo dosaženo určitého pokroku při reformování soudnictví. Provádění prozatímní dohody postupuje obecně hladce.

Černou Horu zasáhla hospodářská krize, ale díky dobré turistické sezoně a protikrizovým opatřením se její dopad podařilo zmírnit. Pro další zlepšování konkurenceschopnosti je zásadní pokračovat ve strukturálních reformách.

V prosinci 2008 podala Černá Hora žádost o členství v EU a v dubnu 2009 vyzvala Rada Komisi, aby k ní předložila své stanovisko. Přípravy tohoto stanoviska probíhají. Černá Hora bude muset doložit konkrétní výsledky v upevňování právního státu, především pokud jde o reformu soudnictví a boj proti korupci. Je třeba dále posilovat správní a donucovací kapacity.

Albánie

Albánie dosáhla pokroku v důležitých politických reformách. Parlamentní volby v červnu 2009 splňovaly téměř všechny mezinárodní standardy, ale je třeba dále usilovat o řešení zjištěných nedostatků. Provádění dohody o stabilizaci a přidružení, jež vstoupila v platnost v tomto roce, postupuje obecně hladce.

Hospodářská krize dosud zasáhla Albánii jen v omezené míře. Pro konkurenceschopnost země je zásadní pokračovat ve strukturálních reformách a modernizovat infrastrukturu.

V dubnu 2009 podala Albánie žádost o členství v EU. V červenci 2009 Rada prohlásila, že se k žádosti Albánie o členství v EU vrátí, až bude ukončen albánský volební proces. Komise je připravena začít připravovat své stanovisko, až ji k tomu Rada vyzve. Albánie musí vykázat pokrok, a to především, pokud jde o právní stát, a zejména v boji proti korupci, stejně jako v zajišťování řádného fungování státních orgánů, a obzvláště nezávislosti soudní moci. Je třeba více posílit správní a donucovací kapacitu.

Bosna a Hercegovina

Provádění prozatímní dohody v Bosně a Hercegovině je celkově uspokojivé. Země však vykazuje jen velmi omezený pokrok v provádění klíčových reforem. Vnitřní politické klima

se zhoršilo, správnému fungování institucí stále brání překážky a nadále převládá vyhrocená rétorika. Zatím nebyly splněny všechny požadavky na hladký přechod od Úřadu vysokého představitele (OHR) k posílené přítomnosti EU v zemi. V této souvislosti EU souhlasila s opatřeními na posílení úřadu a mandátu zvláštního zástupce EU (ZZEU) a v souladu se Smlouvami a se zřetelem k institucionální rovnováze zvažuje vytvoření „personální unie / zdvojené funkce“ ZZEU a vedoucího delegace Komise.

Bosna a Hercegovina musí naléhavě urychlit klíčové reformy. Pro postup vpřed je nezbytně nutná existence společné vize politických představitelů země o směru, kterým se má ubírat, a politické vůle plnit požadavky evropské integrace. Bosna a Hercegovina musí také splnit podmínky pro ukončení činnosti OHR. Dokud nebude činnost OHR ukončena, nebude Evropská unie moci posoudit žádost Bosny a Hercegoviny o členství.

Dříve než bude Komise moci doporučit udělit jí status kandidátské země, musí Bosna a Hercegovina provést reformu svého ústavního rámce tak, aby její orgány mohly efektivně pracovat. Země musí být především schopna přijmout, provádět a prosazovat právní předpisy a pravidla EU. Komise vyzývá Bosnu a Hercegovinu, aby nyní neprodleně pokračovala v nutných ústavních změnách. Komise je připravena podpořit Bosnu a Hercegovinu v úsilí o rozvoj její ústavy a v provádění ostatních klíčových reforem, jež zemi umožní pokročit vpřed v procesu přistoupení.

Bosnu a Hercegovinu silně zasáhla hospodářská krize a země požádala o finanční pomoc Mezinárodní měnový fond. Bosna a Hercegovina musí znovu přistoupit ke strukturálním reformám hospodářství a zajistit zdravé veřejné finance.

Srbsko

Srbsko dosáhlo výsledků při uplatňování prozatímní dohody s EU a provedlo důležité politické reformy v souladu s evropskými standardy, čímž prokázalo své odhodlání přiblížit se k EU. Srbsko se také snaží provádět ambiciózní program evropské integrace. Srbsko disponuje správní kapacitou, která je nezbytná pro dosažení výrazného pokroku na cestě k přistoupení k EU. Je třeba jí využít k usilovnému pokračování v programu reforem tak, aby bylo dosaženo viditelného pokroku v prioritních oblastech, jako je posílení právního státu.

Srbsko silně zasáhla hospodářská krize a požádalo MMF a EU o finanční pomoc. Země musí zrychlit tempo reforem a zajistit udržitelnost veřejných financí.

Spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) se dále zlepšila, ale Ratko Mladić a Goran Hadžić, obvinění ICTY, zůstávají na svobodě. S přihlédnutím k trvalé spolupráci s ICTY a obnovenému úsilí o evropský integrační proces se Komise domnívá, že by prozatímní dohodu nyní měla začít provádět EU. Srbsko musí prokázat konstruktivnější postoj vůči účasti Kosova v regionálním obchodě a spolupráci. Spolupráce s misí EU v Kosovu na podporu právního státu (EULEX) začala, ale je třeba toto úsilí zesílit, zejména pokud jde o operaci EULEX na severu Kosova.

Kosovo

V Kosovu se podařilo zachovat stabilitu, zůstává však nejistá. Po restrukturalizaci mezinárodní přítomnosti byly po celém území Kosova rozmístěny jednotky mise EU na podporu právního státu (EULEX) a jsou plně funkční. Úřady pomohly usnadnit jejich rozmístění v Kosovu. Obavy vyvolávají nedávné incidenty, při nichž došlo k poškození majetku mise. Kosovo musí zajistit trvalou podporu činnosti mise. Kosovo se stalo členem Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Země přijala některé zásadní právní

předpisy. Je však třeba ještě splnit důležité úkoly, jako je posílení právního státu, boj proti korupci a organizované trestné činnosti, posílení správní kapacity, ochrana srbské menšiny i dalších menšin a podpora dialogu a usmíření mezi komunitami. EU vyzývá kosovské Srby, aby se podíleli na práci institucí Kosova a zúčastnili se listopadových obecních voleb. Kosovo musí zaujmout konstruktivní přístup k regionální spolupráci včetně účasti v regionálním obchodě.

Díky dárcovské konferenci konané v roce 2008 se Kosovu dostává významně vyšší finanční pomoci. Prostřednictvím NPP bylo pro Kosovo na roky 2007–2011 vyčleněno téměř 500 milionů EUR. Hospodářská krize zasáhla Kosovo jen mírně. Zásadní je, aby kosovské orgány dodržely své závazky ohledně fiskální disciplíny, řízení veřejných výdajů a reformy hospodářské a sociální politiky.

V souladu s evropskou perspektivou celého regionu podporuje EU politický a hospodářský rozvoj Kosova. Pro zajištění blaha obyvatel Kosova i stability v širším regionu je zásadní zlepšit životní podmínky v zemi. Na tomto základě, a v souladu se strategií rozšíření z roku 2008 a závěry Rady z prosince 2008, Komise současně s tímto strategickým dokumentem schválila také sdělení nazvané „Kosovo* – naplňování evropské perspektivy“. V této studii jsou vymezeny nástroje Společenství, jež může EU mobilizovat na podporu politického a sociálně-ekonomického rozvoje Kosova. Zejména navrhuje strukturovaný přístup k přibližování kosovských občanů k EU, mimo jiné prostřednictvím vízového dialogu s perspektivou případného uvolnění vízového režimu. Komise dále navrhuje prodloužit platnost autonomních obchodních opatření, a jakmile Kosovo splní příslušné požadavky, navrhne v patřičné lhůtě směrnice pro jednání o obchodní dohodě.

Turecko

Turecko vyjadřuje i nadále svůj závazek účastnit se procesu přistoupení k EU. Proběhly svobodné a spravedlivé volby do místních zastupitelství. Byly podniknuty pozitivní kroky v oblasti soudnictví, kde byla přijata reformní strategie a akční plán, jakož i v oblasti vztahů mezi civilní a vojenskou sférou a kulturních práv. Parlament především změnil právní předpisy tak, aby v době míru mohly civilní soudy soudit příslušníky vojska. Vláda otevřela širokou veřejnou diskusi s cílem zabývat se kurdskou otázkou a veřejnoprávní televize začala provozovat jeden kanál, který vysílá pouze v kurdštině.

Co se týče přístupových jednání, byly otevřeny další kapitoly. Turecko přijalo národní program pro přijetí *acquis*. Byl jmenován hlavní vyjednávač na plný úvazek, což by mělo pomoci zjednodušit úsilí vlády o reformy související s EU. To je důležité obzvláště proto, že přístupová jednání vstoupila do náročnější etapy, kdy Turecko musí intenzivně pracovat na plnění kritérií, aby mohlo dále pokročit v otevírání kapitol.

Turecko silně zasáhla hospodářská krize, ale díky odolnému bankovnímu sektoru a protikrizovým opatřením se její dopad podařilo zmírnit. Pro další zvyšování konkurenceschopnosti je zásadní pokračovat ve strukturálních reformách a provádět důslednou fiskální politiku.

Vyšetřování údajné kriminální sítě Ergenekon vedlo k vážným obviněním, týkajícím se i vojenských důstojníků a osob z nacionalistických kruhů. Tento případ je pro Turecko příležitostí posílit důvěru v řádné fungování jeho demokratických institucí a právního státu. Je

* Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244/99.

důležité, aby soudní řízení v této souvislosti plně dodržovala řádné soudní postupy, především práva žalovaných.

Tempo reformy se nyní musí významně zrychlit. Obavy přetrvávají v řadě oblastí, jako je svoboda slova, svoboda tisku, svoboda vyznání, právo zakládat odbory, civilní kontrola vojenských potřeb a práva žen a rovnost žen a mužů. Je třeba významně přidat v řešení otázky beztrestnosti osob zapojených do mučení a špatného zacházení. Vládní iniciativa v kurdské otázce by měla přinést konkrétní opatření, zaručující tureckým občanům požívání plných práv a svobod bez ohledu na jejich původ, a výrazně zlepšit situaci na jihovýchodě země. Pro reformní proces včetně práce na ústavní reformě bude prospěšný lepší dialog mezi politickými stranami.

Turecko vyjádřilo podporu pokračujícím jednáním pod záštitou OSN mezi vedoucími představiteli řeckého a tureckého společenství na Kypru s cílem dosáhnout úplného urovnání kyperského problému. Nebylo však dosaženo žádného pokroku v normalizování dvoustranných vztahů s Kyperskou republikou. Turecko neprovedlo dodatkový protokol k dohodě o přidružení v plném rozsahu a neodstranilo všechna omezení volného pohybu zboží ani omezení týkající se přímého dopravního spojení s Kyprem. Turecko musí neodkladně splnit svůj závazek týkající se zajištění úplného a nediskriminačního provádění dodatkového protokolu k dohodě a pokročit při normalizaci dvoustranných vztahů s Kyperskou republikou. EU bude nadále sledovat a kontrolovat pokrok v oblastech, na které se v souladu se závěry Rady ze dne 11. prosince 2006 vztahuje prohlášení ze dne 21. září 2005.

Řecko vzneslo mnoho formálních stížností na pokračující narušování svého vzdušného prostoru Tureckem, mimo jiné přelety nad řeckými ostrovy.

Dobré sousedské vztahy zůstávají velmi důležité.

Turecko hraje klíčovou úlohu v regionální bezpečnosti a podpoře dialogu mezi civilizacemi. Zahájilo iniciativy přispívající ke stabilizaci na jižním Kavkazu, na Středním východě a v dalších regionech. Účastní se řady mírových misí EU. Bylo vyvinuto značné diplomatické úsilí o normalizování vztahů s Arménií, jež vyústily v říjnu 2009 v historický podpis protokolů o normalizaci vztahů. Je důležité, aby obě země tyto protokoly rychle ratifikovaly.

V červenci 2009 podepsalo Turecko mezivládní dohodu o plynovodu Nabucco. Tento projekt představuje významný strategický krok k těsnější energetické spolupráci mezi EU, Tureckem a dalšími státy regionu, jakož i k diverzifikaci zdrojů energie. Včasné dokončení jižního koridoru pro přepravu plynu, zejména urychleným provedením mezivládní dohody o plynovodu Nabucco, patří mezi nejvyšší priority EU pro zabezpečení dodávek energie.

Přístupový proces nabízí Turecku silnou motivaci, aby pokračovalo v reformách, posílilo demokracii a lidská práva a pokročilo v modernizaci země. Hlavním hlediskem zůstává při pokračování tohoto procesu rychlost provádění reformy v Turecku.

4.2. Island

Island podal žádost o členství v EU dne 16. července 2009 a dne 27. července vyzvala Rada Komise, aby k ní připravila své stanovisko. Žádost Islandu bude posuzována podle zásad daných Smlouvou, kritérií stanovených Evropskou radou na zasedání v Kodani v roce 1993, jakož i závěrů zasedání Evropské rady z prosince 2006 o obnovené shodě o rozšiřování, jež zajišťují spravedlivé a přísně vymezené podmínky, založené na zásadě posuzovat každou zemi podle jejích vlastních zásluh.

Island je země se zavedenou demokracií. Velmi silně jej zasáhla celosvětová hospodářská a finanční krize. Prostřednictvím svého členství v Evropském hospodářském prostoru je značnou měrou začleněn do vnitřního trhu. Je rovněž členem schengenského prostoru. Island je významným partnerem EU v rámci Severní dimenze a s ohledem na rozvoj politiky EU pro Arktidu. Ve svém stanovisku Komise tyto prvky zohlední. Výsledky, jichž dosáhl Island při uplatňování závazků vyplývajících z Dohody o Evropském hospodářském prostoru, budou zásadním prvkem v hodnocení Komise. Komise připravuje změnu nástroje předvstupní pomoci tak, aby byl Island zahrnut mezi přijímající země.

5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Na základě výše uvedené analýzy předkládá Komise tyto **závěry a doporučení**:

1. Přístupový proces značně podporuje provádění politických a hospodářských reforem v přístupujících zemích a posiluje mír a stabilitu v Evropě. Zájmem EU je na základě dohodnutých zásad a podmínek a obnovené shody o rozšíření zachovat dynamiku procesu rozšiřování.
2. Přístupující země neunikly dopadům celosvětové hospodářské recese. EU pomáhá přístupujícím zemím zmírnit dopad krize a připravit půdu pro důkladnou obnovu. Provádění reforem souvisejících s EU představuje podporu tomuto úsilí.
3. V oblasti právního státu, obzvláště v boji proti korupci a organizované trestné činnosti, ale také v posilování správní kapacity, přetrvávají značné problémy, na jejichž řešení se přístupující země musí zaměřit. Komise bude i nadále využívat všech nástrojů procesu rozšíření k podpoře těchto zemí v jejich úsilí. Je třeba se neodkladně zabývat otázkami svobody projevu a médií.
4. Přístupový proces by neměl být zdržován dvoustrannými otázkami. Dvoustranné otázky by se měly vyřešit mezi oběma zúčastněnými stranami, jež odpovídají za nalezení řešení v duchu dobrých sousedských vztahů se zřetelem k obecným zájmům EU.
5. Regionální spolupráce v jihovýchodní Evropě se zlepšila, země zdejšího regionu si tento proces stále více osvojují. Je však třeba zlepšit účinnost regionálních struktur a iniciativ. Regionální spolupráci by neměly stát v cestě neshody ohledně Kosova⁶.
6. Ustavení bezvízového režimu pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Černou Horu a Srbsko, k němuž dojde na začátku roku 2010 na základě návrhu Komise, prokáže, že reformy přinášejí viditelné výhody občanům. V polovině roku 2010 předloží Komise návrhy týkající se Albánie a Bosny a Hercegoviny, pokud tyto země splní podmínky stanovené v plánech. Při budování životaschopných hospodářských struktur může Kosovu přinést velkou pomoc volný pohyb osob a výměnné programy, především pro mladé občany a studenty. Na tomto základě by měla pokračovat podpora usnadnění vízového režimu a měl by být zahájen tento proces pro Kosovo, s cílem případně vízový režim uvolnit, až budou provedeny nezbytné reformy a splněny příslušné podmínky.

⁶ Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244/99.

7. Chorvatsko dosáhlo značného pokroku v prístupových jednaniach. Prístupová konferencia v ríjnu 2009 zaznamenala tento pokrok, ke ktorému došlo po politickej dohode medzi Slovinskom a Chorvatskom v otázke hraníc v zari 2009. Šlo o významný krok vpred, ktorý dal prístupovým jednaniam nový impulz. Chorvatsko musí pokračovat ve svém reformním úsilí, zejména v oblasti soudnictví a veřejné správy, boje proti korupci a organizované trestné činnosti, podpory práv menšin, včetně návratu uprchlíků, a souzení válečných zločinů. Chorvatsko musí zajistit vyřešení problému přístupu ICTY k dokumentům. Pokud Chorvatsko splní všechny zbývající podmínky, přístupová jednání by mohla být ukončena v příštím roce.

8. Bývalá jugoslávská republika Makedonie se výrazně zaměřila na klíčové priority přístupového partnerství. Na tomto základě a s přihlédnutím k celkovému reformnímu pokroku se Komise domnívá, že země dostatečně plní politická kritéria stanovená Evropskou radou na zasedání v Kodani v roce 1993 a v rámci procesu stabilizace a přidružení. Bývalá jugoslávská republika Makedonie učinila další krok k tomu, aby se stala fungujícím tržním hospodářstvím, a pokročila v řadě oblastí spojených s její schopností převzít závazky vyplývající z členství.

Ve smyslu uvedených úvah a s přihlédnutím k závěrům Evropské rady z prosince 2005 a prosince 2006 Komise doporučuje, aby s Bývalou jugoslávskou republikou Makedonie byla zahájena jednání o přistoupení k Evropské unii.

Udržování dobrých sousedských vztahů, včetně dojednání všemi stranami přijatého řešení otázky názvu země pod záštitou OSN, má nadále zásadní význam.

9. V prosinci 2008 podala Černá Hora žádost o členství v EU a v dubnu 2009 vyzvala Rada Komisi, aby k ní předložila své stanovisko. Parlamentní volby splňovaly téměř všechny mezinárodní standardy, ale je třeba řešit některé nedostatky. Černá Hora má nadále značné problémy v oblasti posilování správní kapacity a upevňování právního státu.

10. V dubnu 2009 podala Albánie žádost o členství v EU a Komise je připravena vypracovat k ní své stanovisko, až ji k tomu vyzve Rada. Parlamentní volby splňovaly většinu mezinárodních standardů, ale při budoucích volbách je třeba dořešit některé nedostatky. Důležitým úkolem zůstává posílení právního státu a zajištění řádného fungování státních orgánů.

11. Bosna a Hercegovina musí naléhavě urychlit klíčové reformy. Pro postup vpřed je nezbytně nutná existence společné vize politických představitelů země o směru, kterým se má ubírat, a politické vůle plnit požadavky evropské integrace. Bosna a Hercegovina musí také splnit stanovené podmínky pro ukončení činnosti OHR. Dokud nebude činnost OHR ukončena, nebude Evropská unie moci posoudit žádost Bosny a Hercegoviny o členství. Dříve než bude Komise moci doporučit udělit status kandidátské země, bude Bosna a Hercegovina muset provést reformu svého ústavního rámce tak, aby její orgány mohly efektivně pracovat. Země musí být především schopna přijmout, provádět a prosazovat právní předpisy a pravidla EU.

12. Srbsko dosáhlo výsledků v uplatňování prozatímní dohody s EU a provedlo důležité politické reformy v souladu s evropskými standardy, čímž prokázalo své odhodlání integrovat se do EU. Vzhledem k trvalé spolupráci Srbska s ICTY a obnovenému úsilí země zapojit se do evropského integračního procesu se Komise domnívá, že by

prozatímní dohodu nyní měla začít provádět EU. Důležitým úkolem zůstává posílení právního státu a urychlení hospodářských reforem. Srbsko musí prokázat konstruktivnější postoj vůči účasti Kosova v regionálním obchodě a spolupráci. Spolupráce s misí EU v Kosovu na podporu právního státu (EULEX) začala, ale je třeba v tomto úsilí pokračovat, zejména pokud jde o operaci EULEX na severu Kosova.

13. V Kosovu se podařilo zachovat stabilitu, zůstává však nejistá. Jednotky EULEX, mise EU v Kosovu na podporu právního státu, byly rozmístěny po celém území Kosova a jsou plně funkční. Kosovo má značné problémy v oblastech, jako je posílení právního státu, boj proti korupci a organizované trestné činnosti, posílení správní kapacity, ochrana srbské menšiny i dalších menšin a podpora dialogu a usmíření mezi komunitami. Kosovo musí zaujmout konstruktivní postoj k regionální spolupráci a zajistit trvalou podporu činnosti mise EULEX. Komise navrhuje způsoby, jak mobilizovat nástroje Společenství na další podporu politického a sociálně-ekonomického rozvoje Kosova, zejména v oblasti víz a obchodu, a jak postupovat v souladu s evropskou perspektivou celého regionu směrem k integraci do EU v rámci procesu stabilizace a přidružení. Co se týče obchodu, Komise navrhuje prodloužit platnost autonomních obchodních opatření, a jakmile Kosovo splní příslušné požadavky, navrhne v patřičné lhůtě směrnice pro jednání o obchodní dohodě.
14. Turecko musí začít stavět na obnoveném úsilí o politické reformy, jež začalo vyvíjet. Přístupová jednání vstoupila do náročnější fáze, kdy bude Turecko muset intenzivně pracovat na plnění příslušných podmínek. Přístupový proces nabízí Turecku silnou motivaci, aby posílilo demokracii a lidská práva, více se modernizovalo a přiblížilo k EU. Turecko hraje klíčovou úlohu v regionální bezpečnosti, dodávkách energie a podpoře dialogu mezi civilizacemi. Bylo vyvinuto značné diplomatické úsilí o normalizování vztahů s Arménií, jež v říjnu 2009 vyústily v historický podpis protokolů o normalizaci vztahů. Turecko musí zajistit plné, nediskriminační provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení a pokročit v normalizování vztahů s Kyperskou republikou. EU bude nadále sledovat a kontrolovat pokrok v oblastech, na které se v souladu se závěry Rady ze dne 11. prosince 2006 vztahuje prohlášení ze dne 21. září 2005. Dobré sousedské vztahy mají neustále zásadní důležitost.
15. Co se týče otázky Kypru, vedoucí představitelé řeckého a tureckého společenství na Kypru vstupují do rozhodujícího stadia jednání o celkovém urovnání pod dohledem OSN. Komise podporuje jejich snahu a poskytuje jim odborné poradenství v otázkách spadajících do působnosti EU. Vyzývá vedoucí představitelé obou stran, aby zintenzivnili svou snahu co nejdříve dovést rozhovory o urovnání situace do úspěšného konce, a Turecko vyzývá, aby konkrétně přispělo k dosažení úplného vyřešení otázky Kypru tímto způsobem.
16. Island podal žádost o členství v EU a Komise k ní připravuje své stanovisko, jak ji k tomu vyzvala Rada. Žádost Islandu bude posuzována podle zásad daných Smlouvou a kritérií stanovených Evropskou radou na zasedání v Kodani v roce 1993, jakož i závěrů zasedání Evropské rady z prosince 2006 o obnovené shodě o rozšiřování. Island je prostřednictvím svého členství v Evropském hospodářském prostoru a schengenském prostoru těsně integrován do EU v několika oblastech.

17. V otázkách rozšiřování má zásadní význam podpora veřejnosti. Je důležité, aby orgány členských států, partnerských zemí a EU podporovaly u veřejnosti porozumění politice rozšiřování EU.

PŘÍLOHA

Závěry týkající se Albánie, Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Černé Hory, Srbska, Kosova⁷ a Turecka

Albánie

V dubnu vstoupila v platnost dohoda o stabilizaci a přidružení a obecně postupuje její provádění hladce. Albánie trvale pokračuje v plnění **politických kritérií** v rámci evropského partnerství. Podle posouzení OBSE/ODIHR proběhly červnové parlamentní volby převážně v souladu s mezinárodními standardy, ale je nutné se více zabývat doporučeními pro příští volby. Viditelně se pokročilo v registrování voličů a v právním rámci, ale byly také zaznamenány nedostatky v postupech sčítání hlasů. Byla dokončena volební reforma a volební zákon byl vzhledem ke konání voleb přijat včas. Na základě nového občanského rejstříku byly sestaveny zdokonalené seznamy voličů, čímž byla z velké části splněna příslušná klíčová priorita evropského partnerství. Byla v podstatě ukončena distribuce průkazů totožnosti, takže mohou volit i občané, kteří nevlastní cestovní pas. Kultura dialogu mezi hlavními politickými stranami během předvolebního období se však zhoršila. Je třeba obnovit politický dialog, jednu z klíčových priorit evropského partnerství.

V oblasti posílení **demokracie a právního státu** bylo dosaženo určitého pokroku. V rámci všeobecné volební reformy došlo i na řešení hlavních doporučení OBSE/ODIHR z předchozích voleb. *Parlament* přijal mnoho důležitých zákonů nezbytných pro přiblížení *acquis* EU. Kulturu dialogu však zatlačily do pozadí stranicko-politické programy a klíčové reformy byly zpožděny. Albánie částečně pokročila v posilování svých *vládních* struktur za účelem koordinace evropské integrace. Přesto zůstává nezbytné nadále posilovat kapacitu a strategické plánování. V oblasti *veřejné správy* stále docházelo ke jmenování úředníků v rozporu se zákonem o státní službě; především šlo o využívání dočasných smluv. Nedostatečná transparentnost a odpovědnost při jmenování zůstává klíčovou prioritou evropského partnerství, již je třeba se zabývat. Je nutné intenzivně pracovat na vytváření nezávislé a účinné veřejné správy, založené na schopnostech a zbavené politických zásahů. Pro dosažení dalšího pokroku bude klíčové úplné prosazení zákona o státní službě, posílení institucionální kapacity Úřadu pro veřejnou správu a provádění strategie pro reformu veřejné správy.

Reforma *soudního systému* příliš nepokročila. Byl zřízen systém soukromých exekutorů. Stále však nebyla přijata komplexní reformní strategie soudnictví. Lustrační zákon byl přijat prostou většinou hlasů v parlamentu, aniž by proběhly veškeré konzultace či bylo dosaženo konsenzu. Ústavní soud poté provádění lustračního zákona pozastavil. Nebyl dokončen právní rámec pro reformu soudnictví. Důležité právní akty týkající se fungování vrchního soudu a správních soudů se dosud projednávají. Přetrvává problém s nedořešenými případy a soudní infrastruktura stále není dostatečná. Závažný problém představují nadále pokusy výkonné moci omezovat nezávislost moci soudní. Odklady z procedurálních důvodů u případů na vysoké úrovni, jako je proces Gërdec, zpochybnily nestrannost soudnictví. Obecně fungovalo soudnictví stále nedostatečně a bude nutno silně zapracovat na zajištění jeho nezávislosti, transparentnosti a účinnosti jakožto nutném předpokladu splnění této klíčové priority evropského partnerství.

⁷ Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244.

Vláda pokračuje ve svém úsilí předejít *korupci* a bojovat proti ní. Započalo provádění protikorupční strategie a akčního plánu, jež patří ke klíčovým prioritám evropského partnerství. V oblasti zadávání veřejných zakázek byly přijaty právní předpisy vyžadující používání elektronických on-line postupů. Usilovalo se o zajištění větší transparentnosti v některých odvětvích, například ve vzdělávání. Jde o pozitivní vývoj. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířena a představuje velmi závažný problém. Na zničení kultury beztrestnosti, která je v zemi stále převládá, je nutná silnější politická vůle, a to i u případů na vysoké úrovni. Institucionální opatření a koordinace mezi jednotlivými orgány v boji proti korupci jsou obecně stále nedostatečné. Je třeba dále intenzivně pracovat na všech aspektech tohoto problému, včetně otázky odpovědnosti soudců a transparentnosti financování politických stran.

Dosáhlo se opět určitého pokroku v oblasti *lidských práv a ochrany menšin*, kde byl v zásadě vytvořen právní rámec. V mnoha oblastech je však třeba více usilovat o lepší prosazování stávajících právních předpisů.

Co se týče *občanských a politických práv*, byla přijata opatření zaměřená na *špatné zacházení* ve vyšetřovací vazbě. Byla postavena nová *vězeňská zařízení* a vazební věznice pro mladistvé a duševně nemocné. Probační systém funguje. Závažným problémem obzvláště ve starších vězeňských zařízeních zůstávají špatné podmínky, jež ještě zhoršuje přeplněnost věznic. Je třeba více usilovat o ochranu lidských práv a provádět doporučení lidového zástupce. Co se týče *přístupu ke spravedlnosti*, problematický zůstává přístup zranitelných skupin a některých menšin k právní pomoci.

Byl vytvořen právní rámec na ochranu svobody slova. Na některé provozovatele sdělovacích prostředků však byl vyvíjen nátlak, došlo i k jejich vypovězení z budov patřících vládě. Je třeba dokončit právní rámec pro politiku v oblasti médií a provést stávající právní předpisy. Na dokončení právního rámce bude třeba intenzivně pracovat, stejně jako na zlepšení transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků a nezávislosti státního regulačního úřadu pro rozhlasové a televizní vysílání. Na uspokojivé úrovni zůstává dodržování svobody shromažďování a vyznání. Vláda zesílila snahu o podporu *občanské společnosti*. Byly podniknuty kroky k zapojení občanské společnosti do vypracovávání návrhů právních předpisů. Účast organizací občanské společnosti na tvorbě politik je však nutné dále posilovat.

V oblasti *hospodářských a sociálních práv* bylo dosaženo jen omezeného pokroku. Částečně se pokročilo v posilování *práv žen*. Volební zákon obsahuje 30% kvótu zastoupení žen, kterou při červnových volbách uplatnila většina politických stran. Byla ustavena Národní rada pro rovnost žen a mužů. Stávající právní předpisy na ochranu žen před všemi formami násilí však nejsou plně uplatňovány. Obavy stále vzbuzuje problém domácího násilí. V oblasti *práv dětí* se dosahuje trvalého pokroku. Počet alternativních trestů uložených mladistvým stoupá. Je však třeba více se zabývat otázkou dětské práce a míry předčasných odchodů ze školy, především u romských dětí. Opatření na podporu *sociálně znevýhodněných a zdravotně postižených osob* jsou stále omezená. Dále je třeba zlepšit koordinaci vládních agentur. Je nutné více usilovat i o posílení *pracovních a odborových práv*. Nedostatečný pokrok ve změnách pracovního práva ztěžuje i nadále rozvoj sociálního dialogu. Navíc stále nebyl přijat antidiskriminační zákon.

V jedné z klíčových priorit evropského partnerství, upevňování *vlastnických práv*, se příliš nepokročilo. Byly dokončeny hodnotové mapy pozemků v celé zemi, jež jsou nezbytné pro kompenzace jejich bývalým vlastníkům. Je však se více zabývat všemi aspekty tohoto

problému. Nedořešené majetkové otázky stále brání rozvoji fungujícího trhu s pozemky, snižují potenciál zahraničních investic a poskytují příležitosti ke korupci. V této oblasti bude klíčové přijmout komplexní strategii zabývající se právními a institucionálními otázkami.

V oblasti *ochrany menšin* bylo dosaženo dalšího pokroku. Byly podniknuty kroky se záměrem zaměstnat osoby patřící k menšinám v policii. Provádění Rámcové úmluvy Rady Evropy je však třeba dále posilovat. Stále neexistují žádné přesné údaje o menšinách. V tomto ohledu bude klíčové příští sčítání obyvatel, při němž se současně mají dodržovat mezinárodní standardy o ochraně osobních údajů. Právní rámec pro ochranu menšin je nutné dále rozvinout a vyjasnit, aby všechny menšiny mohly plně požívat svých kulturních práv. Byly podniknuty určité kroky pro zlepšení situace *Romů*, ale provádění strategie pro Romy je pomalé. Romská menšina stále čelí velmi obtížným životním podmínkám a diskriminaci.

Co se týče **regionálních otázek a mezinárodních závazků**, hraje Albánie nadále konstruktivní úlohu při udržování regionální stability a budování dobrých vztahů s ostatními zeměmi západního Balkánu a se sousedními zeměmi EU. Země se aktivně podílela na regionální spolupráci, včetně procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECP), Rady pro regionální spolupráci (RCC) a Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA). Dvoustranné vztahy s dalšími přístupujícími zeměmi a se sousedními členskými státy EU byly i nadále pozitivní. Co se týče Mezinárodního trestního soudu, dvoustranná dohoda se Spojenými státy o imunitě není v souladu s příslušnými společnými postoji EU a jejími hlavními zásadami. Albánie musí zajistit soulad s postojem EU.

Albánské **hospodářství** si na pozadí mezinárodní finanční a hospodářské krize udrželo makroekonomickou stabilitu. V průběhu roku 2008 hospodářský růst dále zrychloval, ale v roce 2009 došlo k jeho zpomalení v důsledku snížení vývozu, převodů finančních prostředků a růstu úvěrů. Měnová politika zůstala řádná a podařilo se udržet cenovou stabilitu. Expanzivní fiskální politika sice zahrnovala provedení velmi potřebných veřejných prací na silniční síti, vedla ovšem ke vzniku vysokého rozpočtového schodku. Problémy pro hospodářský rozvoj a podnikatelské prostředí představují stále nedostatky v oblasti právního státu, nízká úroveň infrastruktury a stínová ekonomika.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Albánie značně pokročila směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Aby se ve střednědobém výhledu vyrovnala s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, musí Albánie vyvinout reformní úsilí a posílit svůj právní systém a také vyřešit nedostatky v infrastruktuře a lidských zdrojích.

Vláda reagovala na mezinárodní krizi použitím všech měnových a fiskálních nástrojů i regulačních opatření. Silný příliv kapitálu, zčásti způsobený urychleným procesem privatizace, více než dostačoval na financování schodku běžného účtu. Pokračující provádění reformy daňové správy rozšířilo daňový základ, zlepšilo celkovou daňovou morálku a pomohlo omezit stínovou ekonomiku. Účinnější vybírání daní v roce 2008 přispělo k dosažení přebytku v primárním saldu rozpočtu a vylepšilo kombinaci politiky. Podíl vlastnictví státu v hospodářství se zejména v odvětví energetiky a telekomunikací dále snížil. Byl více zjednodušen vstup na trh a účastníci trhu mohli využívat zdokonaleného rejstříku majetku a úvěrů. Přes složité mezinárodní prostředí zůstal v bankovním sektoru dostatek kapitálu a peněžní hotovosti. Díky rozsáhlým veřejným pracím se zlepšila kvalita silniční sítě.

Expanzivní fiskální politika během předvolebního období však vedla ke zvýšení rozpočtového schodku za rok 2008 a odhad schodku na rok 2009 zůstává značně vysoký. Je třeba dále usilovat o konsolidaci veřejných financí. Stále se nevedou konkurzní řízení. Nedostatečná

správní kapacita podryvá autoritu a akceptovatelnost právního systému. Rozšířené zůstávají neformální způsoby plnění smluv, jež obcházejí právní systém. Nedořešené majetkové otázky maří i nadále rozvoj fungujícího trhu s pozemky a nedovolují vyčerpat investiční potenciál. Zásadním problémem zůstává stínová ekonomika. Nezaměstnanost je stále vysoká. Vzdělávací systém potřebuje zásadní reformu. Dopravní infrastruktura zůstává nedostatečná a kvůli nedostatečné diverzifikaci výroby elektrické energie a nízké propojitelnosti nejsou stále plně zabezpečeny dodávky elektřiny.

Albánie pokročila při sladování svých právních předpisů, politik a kapacity s **evropskými standardy**. K pokroku, ač nerovnoměrnému, došlo ve většině oblastí. V oblastech, jako je volný pohyb zboží, energetika a politika pro malé a střední podniky, bylo dosaženo dalšího pokroku. V jiných oblastech, jako jsou práva duševního vlastnictví, audiovizuální politika, zemědělská a veterinární/rostlinolékařská kontrola, se pokročilo pouze částečně. Obecně je nutné dále zlepšovat správní kapacitu a efektivnost provádění právních předpisů.

Pokroku bylo dosaženo v některých oblastech **vnitřního trhu**. Co se týče *volného pohybu zboží*, opět se významně pokročilo v přijímání evropských standardů a v oblasti akreditace a metrologie. Kapacity pro vymáhání práva však musí být posíleny. Díky revizi nařízení devizových aktivitách se zlepšil právní rámec v oblasti pohybu kapitálu. Ustavení konzultativních a rozhodovacích orgánů pomohlo zlepšit předpisový rámec pro *ochranu spotřebitele*.

V zavádění výpočetní techniky a infrastruktury do *celní správy* došlo k dalšímu pokroku, je však třeba dosáhnout dalšího sblížení s evropskými standardy a posílení správní kapacity. Celní úředníci nemají status státních úředníků. V oblasti *daní* se dosahuje trvalého pokroku. Činnost daňové správy se zlepšila a informatizace daňových úřadů je téměř dokončena. Výběr daní je však obecně stále nízký. Zdanění dovozu ojetých aut a tiskovin není v souladu se závazky vyplývajícími z dohody o stabilizaci a přidružení.

U antimonopolních předpisů i předpisů o státní podpoře v oblasti hospodářské soutěže došlo k dalšímu pokroku. Právní rámec je ve velké míře v souladu s *acquis* Společenství, je však třeba více usilovat o jeho provádění.

V oblasti *zadávání veřejných zakázek* byl zaznamenán určitý pokrok. Na většinu veřejných zakázek se rozšířily elektronické postupy. Je však nutné dále sblížovat nedořešené právní předpisy v oblasti koncesí, síťových odvětví a přezkumných řízení. Kapacita Agentury pro zadávání veřejných zakázek se sice zlepšila, musí však být dále posílena. V oblasti *práv duševního a průmyslového vlastnictví* došlo k určitému pokroku. Počet případů jejich porušování předložených soudu se zvýšil. Je tu však nutné dále značně zapracovat. Vymáhání práva je stále slabé a kapacity patentového úřadu a úřadu pro autorská práva, jakož i zkušenosti a kvalifikace v soudnictví, jsou i nadále nedostatečné.

Jen malého pokroku bylo dosaženo v *sociální politice a zaměstnanosti*. Zvýšil se rozpočet na sociální ochranu a byla schválena strategie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Standardy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci však nejsou ani nadále dostatečné a kapacita inspektorátu práce zůstává nízká. Pokračovalo legislativní sblížování se standardy EU v některých *oblastech veřejného zdraví*. Správní kapacita však zůstává nedostatečná. Určitého pokroku bylo dosaženo v přibližování předpisů v oblasti *vzdělávání a politiky výzkumu* evropským standardům.

Pokrok lze zaznamenat u některých **odvětvových politik**. Pokud jde o *průmysl a malé a střední podniky*, provádění Evropské charty pro malé podniky značně pokročilo. K určitému pokroku došlo v oblasti *zemědělství*, pokud se jedná o právní a institucionální rámec, ale strukturální nedostatky nebyly odstraněny. Laboratorní kapacita v oblasti *bezpečnosti potravin a veterinární a rostlinolékařské politiky* se zlepšila, dosud však neodpovídá standardům EU, což snižuje vývozní kapacitu Albánie. Bylo dosaženo dalšího pokroku v oblasti *rybolovu* u horizontálních právních předpisů, inspekce a mezinárodní spolupráce. Kontrola úlovků a vykládek je však stále nedostatečná.

Co se týče *životního prostředí*, došlo k jistému zlepšení v nakládání s odpady a ochraně přírody. Kapacity pro tvorbu politik, jejich provádění a vymáhání se však musí ještě posílit. V *dopravě* se zlepšil legislativní rámec v odvětví letecké a námořní dopravy. Obecně je ale nutné dosáhnout dalšího výrazného zlepšení.

K pokroku došlo v odvětví *energetiky*. Distribuční síť energetické společnosti byla privatizována. Provádějí se opatření na zlepšení výroby elektrické energie a propojitelnosti. Odvětví energetiky však nadále vykazuje nedostatky. Zabezpečení dodávek energie je stále nejisté. Je nutné se nadále snažit snižovat ztráty a zlepšovat výběr poplatků.

V oblasti *informační společnosti a médií* byl zaznamenán jen omezený pokrok. Pokračovala liberalizace trhu v oblasti elektronické komunikace, stále ji ale brzdí nedostatek nástrojů na ochranu hospodářské soutěže. Správní kapacita rady regulační agentury je nadále nedostatečná. Pokud jde o *audiovizuální politiku*, bylo dosaženo jen částečného pokroku. Je třeba dále usilovat o provádění akčního plánu reformy médií. Co se týče *finanční kontroly*, došlo k mírnému pokroku, ale je nutné dále posílit právní rámec a prováděcí kapacitu. V oblasti *statistiky* bylo dosaženo dalšího pokroku.

V oblasti **spravedlnosti, svobody a bezpečnosti** nastal pokrok ve většině oblastí, i když nebyl rovnoměrný. V rámci dialogu o uvolnění vízového režimu byly přijaty kroky ke splnění kritérií stanovených v plánu uvolnění vízového režimu a byly zavedeny klíčové reformy v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti. V oblasti vízové politiky bylo dosaženo dalšího pokroku. Byly podniknuty kroky, jež mají vést ke splnění kritérií určených v plánu uvolnění vízového režimu. Cizinecký zákon vstoupil v platnost a byly přijaty prováděcí právní předpisy. Začal fungovat spolehlivý občanský rejstřík a evidence obyvatel a byly distribuovány průkazy totožnosti. Zvýšilo se tempo zavádění biometrických pasů. Je však třeba dále usilovat o sblížení s evropskými standardy. Pokračovalo se v provádění dohody uzavřené mezi Albánií a ES o zpětném přebírání osob.

V oblasti *správy hranic* došlo k určitému pokroku. Pokračuje provádění strategie integrované správy hranic. Je však nutné dále usilovat o účinnou koordinaci mezi jednotlivými orgány a o poskytování odpovídajícího výcviku, lidských zdrojů a vybavení hraničních stanovišť. Je třeba účinně provádět zákon o státních hranicích. Také přeshraniční spolupráci je třeba rozšířit. V oblasti *azylové politiky* byl zaznamenán významný pokrok. Byl revidován azylový zákon. Musí být však ještě přijata řada prováděcích opatření, aby byl dokončen právní rámec. Dalšího pokroku bylo dosaženo v oblasti *migrace*. Pokračuje provádění národní strategie pro migraci. Je třeba dále posílit boj proti ilegální migraci.

Mírného pokroku se dosáhlo v oblasti předcházení *praní peněz*. Právní rámec a správní kapacita se zlepšily. Je však nutné posílit zdroje pro vyšetřování a vymáhací kapacitu ke konfiskování majetku. Spolupráce mezi policií a soudy zůstává nedostatečná. V oblasti boje proti *drogám* došlo k omezenému pokroku. Výsledky v této oblasti zůstávají nedostatečné, je

nutné posílit především spolupráci mezi jednotlivými agenturami. Obchod s drogami vzbuzuje i nadále vážné obavy.

Díky provádění nového zákona o *policii* došlo k určitému pokroku v této oblasti. K určitým zlepšením došlo v personálu. Je však třeba dále usilovat o zvýšení vyšetřovací kapacity, zlepšení spolupráce v trestním stíhání a řízení lidských zdrojů. Je nutné dále posilovat struktury policejní správy, personálu, odborné přípravy a vnitřní kontroly. Je třeba se více zabývat sestavováním spolehlivých statistik trestné činnosti.

Stále jen omezeného pokroku se dosahuje v boji proti *organizované trestné činnosti*, která zůstává vážným problémem. Byla přijata opatření na ochranu svědků, nejsou však dostatečná. Zlepšila se spolupráce s Interpolem, což umožnilo uplatnit řadu mezinárodních zatýkacích rozkazů. Boji proti organizované organizované trestné činnosti brání korupce, malá ochrana svědků a nedostatečné využívání kriminalistických zpravodajských služeb. Obtíže při spolupráci mezi policií a státními zastupitelstvími nadále snižovaly účinnost vyšetřování.

Určitý pokrok lze zaznamenat v oblasti boje proti *obchodování s lidmi*. Začala fungovat internetová databáze údajů o obětech. Zlepšila se správní kapacita koordinátora pro boj proti obchodu s lidmi a vnitrostátního mechanismu předávání. Pro provádění národní strategie boje proti obchodu s lidmi je však nutné najít další zdroje a zlepšit koordinaci mezi jednotlivými orgány, zejména pokud jde o ochranu obětí. Albánie zůstává výchozí zemí obchodování s lidmi. Vnitřní obchod s ženami a dětmi roste.

V *ochraně osobních údajů* bylo dosaženo dalšího pokroku. Existuje právní rámec a byl jmenován nezávislý dozorcí orgán pro ochranu údajů. Aby však mohl efektivně fungovat úřad komisaře pro ochranu údajů, musí být zajištěny odpovídající zdroje včetně odborného vzdělávání. Je třeba více usilovat o zajištění řádného provádění stávajících právních předpisů a posílení správní kapacity.

Bosna a Hercegovina

Při plnění **politických kritérií** pokročila Bosna a Hercegovina jen velmi omezeně. Vnitřní politické klima se zhoršilo, správnému fungování institucí stále brání překážky a převažuje vyhocená rétorika. Kvůli chybějícímu konsenzu, nedostatku politické vůle a složitému institucionálnímu rámci postupuje zavádění reformy pomalu. Zásadním prvkem nutným pro další přibližování země k Evropské unii zůstává dosažení společné vize politických představitelů o směru, kterým se země bude ubírat, a o reformách souvisejících s EU. Zásadní je splnit stanovené cíle a požadavky, aby svou činnost mohl ukončit Úřad vysokého představitele (OHR)⁸. Dokud není činnost OHR ukončena, nemůže Evropská unie posoudit žádost země o členství v EU. Dříve než Komise doporučí udělit status kandidátské země, je nutné provést reformu ústavního rámce Bosny a Hercegoviny tak, aby její orgány mohly efektivně pracovat. V tomto smyslu se političtí vůdci země zapojili do společné iniciativy EU a USA, započaté ve dnech 8.–9. října v Sarajevu. Tu je nyní třeba převést v konkrétní

⁸ Tyto požadavky se týkají pěti cílů – jimiž jsou přijatelné a trvalé řešení otázky rozdělení majetku mezi stát a ostatní správní úrovně; přijatelné a trvalé řešení otázky majetku obrany; konečné rozhodnutí ohledně statusu distriktu Brčko; fiskální udržitelnost (podpořená dohodou o stálé metodologii stanovování koeficientů ITA a zřízením Státní rady pro fiskální záležitosti); a upevnění právního státu (bylo prokázáno přijetím národní strategie pro vyšetřování válečných zločinů, zákona o cizincích a azylu a národní strategie pro reformu soudnictví) – jakož i dvou specifických podmínek: podepsání dohody o stabilizaci a přidružení a stabilizace politické situace.

výsledky, jež uvolní cestu Bosny a Hercegoviny vpřed směrem k EU prostřednictvím ústavních změn a obnoveného domácího konsenzu.

Pokud jde o *demokracii a právní stát*, příliš se nepokročilo při vytváření lépe fungujících a účinnějších státních struktur ani při provádění *ústavní* reformy, jež patří ke klíčovým prioritám evropského partnerství. Ústava Bosny a Hercegoviny byla poprvé změněna tak, aby došlo k úpravě statusu distriktu Brčko, což představuje významný vývoj a pokrok. Vysoký představitel však nedávno musel použít svou výkonnou pravomoc, aby se pokročilo při ukončování mezinárodního dohledu nad tímto distriktem.

Státoprávní systém Bosny a Hercegoviny stále zahrnuje mezinárodní přítomnost. Země částečně pokročila v plnění požadavků na uzavření OHR a přechod k posílené přítomnosti EU. Tento proces však brzdí nedostatečné politické odhodlání. Nyní je nutné začít bezodkladně usilovat o plnění zbývajících cílů, tedy o rozdělení majetku mezi stát a ostatní správní úrovně, vyřešení otázky majetku resortu obrany a zajištění stabilního a konstruktivního politického prostředí v zemi.

Státní výkonné a zákonodárné orgány fungují nedostatečně. Činnost *parlamentu* Bosny a Hercegoviny stále omezují neodpovídající technické a lidské zdroje a nedostatečná zůstává jeho spolupráce s Radou ministrů a parlamenty obou entit. Parlament přijal jen malý počet zákonů týkajících se evropské integrace. *Správní* orgány všech úrovní stále ovlivňuje politické napětí v zemi, jakož i neucelenost a nekoordinovaná tvorba politik. Ukazuje se, že orgány často nejsou schopny rychle jmenovat úředníky na vysoké úrovni. Práci ředitelství pro evropskou integraci brání všeobecné politické klima a po většinu vykazovaného období také neobsazený post ředitele. Proběhly přípravy na sčítání obyvatel v roce 2011, ale dosud nebyl přijat celostátní zákon o sčítání, který je pro tuto proceduru klíčový.

V oblasti *veřejné správy* bylo dosaženo určitého pokroku, je však zapotřebí nepolevovat v úsilí. Pomalu, ale přece se provádí reformní strategie pro veřejnou správu, jež patří mezi hlavní priority evropského partnerství. Fond pro podporu reformy veřejné správy pracuje a uskutečňuje řadu projektů. Koordinace různých správních útvarů v zemi se však musí dále zlepšit. Je třeba trvale usilovat o předcházení politickému vměšování, omezení významu etnické a politické příslušnosti při jmenování do funkce a o vytvoření profesionální, nestranné, odpovědné, transparentní a efektivní veřejné služby založené na výsledcích a schopnostech. Byli jmenováni celostátní veřejní ochránci práv, ale kvůli neochotě entit uzavřít tyto stávající úřady na úrovni entit stále nemohou plnohodnotně pracovat.

Ve zdokonalování *soudního systému* dosáhla Bosna a Hercegovina omezeného pokroku. Byly přijaty nové právní předpisy a zavedena některá opatření na snížení počtu nevyřízených případů. Pokročilo se ve vybavování soudů odpovídající informační technologií. Provádění národní strategie pro rozvoj soudnictví a strategie pro vyšetřování válečných zločinů však není dostatečné a musí se zrychlit. Hlavními překážkami reformy v této oblasti jsou i nadále složitý právní rámec, fragmentované soudnictví a chybějící jednotný rozpočet. Stále dochází k častému politickému vměšování. Neexistence nejvyššího soudu s celostátní jurisdikcí představuje závažnou překážku. Problematické zůstává stíhání organizované trestné činnosti. Politické orgány Bosny a Hercegoviny se nezabývaly žádostí soudních orgánů o prodloužení mandátů mezinárodních soudců a státních zástupců. Stíhání válečných zločinů vnitrostátním soudem zůstává obecně uspokojivé, v entitách a kantonech se ale musí zlepšit. Je třeba dále zvyšovat nezávislost, odpovědnost a účinnost soudnictví. Úřady Republiky Srbsko čím dál více zpochybňují legálnost, jurisdikci a kompetentnost celostátní policie a justičních orgánů pro působení na jejím území. To představuje závažný důvod k obavám.

Bosna a Hercegovina dosáhla jen malého pokroku v *boji proti korupci*, která je v mnoha oblastech stále rozšířená a představuje závažný problém. Byla přijata nová strategie a akční plán na období 2009–2014, ale provádění strategického rámce na období 2006–2009 bylo nedostatečné. Jen málo se pokročilo v provádění doporučení vyslovených Skupinou států proti korupci. Stíhání je i nadále nedostatečné, bylo vyneseno jen velmi málo rozsudků. Bosna a Hercegovina musí své odhodlání posílit a postupovat proti korupci rozhodněji.

V otázce *lidských práv a ochrany menšin* bylo dosaženo jen omezeného pokroku. Bosna a Hercegovina ratifikovala hlavní mezinárodní úmluvy o lidských právech, je však třeba zajistit jejich trvalé lepší uplatňování. Musí se zlepšit výkon vnitrostátních rozhodnutí, včetně těch vydaných Ústavním soudem Bosny a Hercegoviny. Je nutné začít naléhavě řešit neslučitelnost ústavního rámce Bosny a Hercegoviny s Evropskou úmluvou o lidských právech, dříve než dojde k volbám v roce 2010 a než vstoupí v platnost dohoda o stabilizaci a přidružení.

Občanská a politická práva jsou všeobecně respektována. Došlo k určitému pokroku ve sjednocování uplatňování trestních sankcí na úrovni státu a entit. Byl přijat celostátní zákon o právní pomoci v trestním řízení. Je však třeba zlepšit *přístup k právní ochraně* v občanských a trestních věcech a zajistit rovnost před zákonem. Důvodem ke znepokojení zůstává *špatné zacházení* se zadrženými. Plánovaná výstavba státní *věznice* se značně opožděje.

Ústava státu i ústavy entit zaručují *svobodu projevu* a médií, *svobodu shromažďování* a sdružování a *svobodu vyznání*. Je však třeba lépe provádět stávající právní předpisy. Zvýšil se počet případů údajného pronásledování novinářů. Sdělovací prostředky jsou stále více etnický orientovány. Provádění reformy veřejnoprávního vysílání, jedné z klíčových priorit evropského partnerství, brání nedostatečná harmonizace a pomalé uplatňování právního rámce, a to především ve federaci. Výkonná moc musí nadále usilovat o zlepšení dialogu s *občanskou společností* a podporovat její rozvoj. Orgány musí zajistit, aby se finanční podpora nevládním organizacím rozdělovala objektivně a transparentně.

Jen k omezenému pokroku došlo v oblasti *hospodářských a sociálních práv*. Ačkoli právní rámec Bosny a Hercegoviny obsahuje ustanovení na ochranu hospodářských a sociálních práv, jejich celkové uplatňování není dostatečné. Na státní úrovni byl přijat souhrnný zákon o boji proti diskriminaci, ale jeho rozsah je dosti omezený. Je stále zapotřebí trvale usilovat o ochranu *žen* před všemi formami násilí. Problémy přetrvávají v oblasti zdraví *děti*, jejich sociální ochrany, vzdělávání a domácího násilí páchaného na dětech. Nedostatky v systémech sociální péče mají nepříznivý vliv na podmínky *zranitelných skupin* obyvatel, včetně mentálně postižených. Ratifikace revidované Evropské sociální charty sice představuje pozitivní vývoj, její provádění je však třeba zlepšit. Složitě státoprávní uspořádání a neucelenost právních předpisů stále brání rozvoji celostátního sociálního dialogu.

Určitého omezeného pokroku bylo dosaženo v oblasti *kulturních práv a práv menšin*. Díky ustavení federativní rady byla dokončena síť rad pro národnostní menšiny, i když ještě není plně funkční. Pomalu se provádí strategie a akční plán na podporu romské menšiny. Přesto je potřeba učinit další kroky vedoucí k lepšímu uplatňování zákona o národnostních menšinách a změnit celostátní ústavu, aby se menšinám dostalo přístupu ke všem politickým funkcím. Rozdělování dětí ve školách na základě etnického principu představuje i nadále problém. Navzdory posílení finančních zdrojů na zavádění strategie pro *Romy* čelí tato menšina stále velmi obtížným životním podmínkám a diskriminaci. Nedostatečná evidence obyvatel nadále brání jejich přístupu k základním sociálním a hospodářským právům.

Pokud jde o *uprchlíky a vysídlené osoby*, jejich bezpečnostní situace se dále zlepšila, ovšem jen k malému zlepšení došlo v socio-ekonomickém integrování osob po jejich návratu. Stále nebyla přijata celostátní strategie zaměřená na podporu procesu navracení a na zajišťování řádného provádění přílohy VII daytonské/pařížské mírové dohody.

Pokud jde o **regionální záležitosti a mezinárodní závazky**, pokračuje uplatňování daytonské/pařížské mírové dohody. Spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) je nadále uspokojivá. Silné znepokojení však vyvolávají prohlášení politického vedení Republiky Srbsko, jež zpochybňuje věrohodnost válečných masakrů civilního obyvatelstva.

Bosna a Hercegovina by se měla spolu se svými sousedy zabývat regionálními rozdíly v pojetí beztrestnosti, a to včetně přijetí kroků k dosažení dohod o vydávání v případech válečných zločinů.

Co se týče Mezinárodního trestního soudu, dvoustranná dohoda se Spojenými státy o imunitě není v souladu se společnými postoji a hlavními zásadami EU. Bosna a Hercegovina musí zajistit soulad s postojem EU.

Bosna a Hercegovina se i nadále aktivně podílí na regionální spolupráci, včetně procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECIP), Rady pro regionální spolupráci (RCC) a Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA).

Vztahy Bosny a Hercegoviny se sousedními zeměmi zůstávají stabilní, ale neučinilo se dost pro podporu usmířování a řešení zbývajících otázek, což přitom patří mezi klíčové priority evropského partnerství. Otevřené zůstávají především otázky obchodu a hranic se sousedními zeměmi.

Hospodářství Bosny a Hercegoviny značně zpomalilo ve čtvrtém čtvrtletí roku 2008, kdy reálnou ekonomiku začala ovlivňovat celosvětová krize. Tento trend pokračoval i v roce 2009 a přivedl zemi do recese. Míra nezaměstnanosti zůstala velmi vysoká. Kvalita veřejných financí se dále zhoršila a charakterizuje ji zejména dramatické zvýšení běžných výdajů. Země požádala o zařazení do programu Mezinárodního měnového fondu a vyjednala dohody o pohotovostním úvěru na tři roky. Navzdory určitému pokroku při celostátní koordinaci hospodářské politiky zůstalo odhodlání uskutečnit strukturální reformy místně nevyvážené.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Bosna a Hercegovina jen málo postoupila směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. V souvislosti s reformami je třeba vynaložit značné úsilí, aby byla země z dlouhodobého hlediska schopna odolávat konkurenčnímu a tržnímu tlaku v rámci Evropské unie.

Podářilo se zachovat finanční a měnovou stabilitu, jelikož centrální banka vhodně reagovala na výkyvy způsobené mezinárodní finanční krizí. Režim pevných směnných kurzů i nadále požíval velké míry důvěryhodnosti. V souladu s mezinárodním vývojem cen se inflace značně snížila. Vnější nerovnováha poklesla, což způsobila především rychle se upravující obchodní bilance. Rozmach finančního zprostředkování se sice zpomalil, ale bankovní sektor se zatím s důsledky celosvětové krize vyrovnává dobře. Bylo zaznamenáno určité omezené zlepšení podnikatelského prostředí, obzvláště v oblasti stavebních povolení, převodů majetku, registrace podnikatelských subjektů a odchodů z trhu.

Kvalita a udržitelnost veřejných financí se však dále zhoršila. Běžné výdaje, obzvláště na mzdy a sociální dávky, v roce 2008 dramaticky vzrostly a podíl celkového veřejného dluhu na

HDP zůstal vysoký. Restrukturalizace veřejných podniků, liberalizace síťových odvětví ani privatizace nijak nepokročila. Nedostatečná výrobní kapacita a strukturální nepružnost – vysoké sazby sociálních odvodů, zkrácené metody stanovování mezd, vysoké a špatně cílené sociální transfery a nízká mobilita pracovních sil – omezují i nadále vytváření nových pracovních míst a fungování trhu práce. Nezaměstnanost zůstává velmi vysoká a velkou výzvu představuje i nadále stínová ekonomika. Neúčinnost správy má stále nepříznivý vliv na podnikatelské prostředí. Pokles přímých zahraničních investic i veřejných investic způsobil zpomalení modernizace infrastruktury.

Ve sladění právních předpisů a politik s **evropskými standardy** pokročila Bosna a Hercegovina jen málo. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblastech, jako je doprava, cla, daně, vzdělávání a kultura, a v řadě záležitostí týkajících se spravedlnosti, svobody a bezpečnosti. Je třeba ještě zapracovat obzvláště v oblasti pohybu zboží, osob a služeb, sociální politiky a politiky zaměstnanosti, státní podpory, energetiky a životního prostředí.

Provádění prozatímní dohody (IA) je obecně uspokojivé. Zrychlit se však musí přípravy na plnění požadavků stanovených v IA a v dohodě o stabilizaci a přidružení, což je jedna z klíčových priorit evropského partnerství. Správní kapacita Bosny a Hercegoviny musí být dále posílena, aby výsledky provádění dohody o stabilizaci a přidružení mohly být uspokojivé. Země také musí nadále usilovat o vytvoření plně funkčního jednotného hospodářského prostoru uvnitř svých hranic, jak to požaduje evropské partnerství.

Určitého pokroku dosáhla Bosna a Hercegovina v plnění priorit evropského partnerství v oblasti **vnitřního trhu**. Pokud jde o *volný pohyb zboží*, bylo dosaženo omezeného pokroku v oblasti standardizace, akreditace, metrologie a dozoru nad trhem. V této oblasti je třeba trvale usilovat o sbližování právního rámce s právními předpisy EU a o rozvoj potřebné správní kapacity.

K omezenému pokroku došlo v oblasti *služeb, práva usazování a práva společností*. Právní předpisy o leasingu na úrovni entit byly sladěny, zatím však nedošlo ke zřízení jednotné státní agentury pro dohled nad bankovníctvím. Legislativní iniciativy entit v této oblasti stále nejsou dostatečně koordinovány.

K určitému rozvoji došlo v oblasti *volného pohybu kapitálu*. Republika Srbsko přijala právní předpisy o devizových operacích. Určitého pokroku bylo dosaženo v *celní* oblasti, i když je třeba zlepšit sbližování právních předpisů a správní kapacitu. Stále nebyly vytvořeny strategie v oblasti cel, obzvláště u řízení lidských zdrojů, odborného vzdělávání a informačních technologií. V oblasti *daní* byl přijat nový zákon o spotřební dani, aby se zlepšila fiskální udržitelnost.

Pokud jde o *hospodářskou soutěž*, Bosna a Hercegovina mírně pokročila v oblasti antimonopolní kontroly. V oblasti státní podpory nedošlo k viditelnému pokroku. Nebyly dosud přijaty právní předpisy o státních podporách ani zřízen funkčně nezávislý orgán pro dohled nad státními podporami. Je třeba nadále usilovat o správné provádění postupů při *zadávání veřejných zakázek* po celé zemi. Jen omezeného pokroku bylo dosaženo v oblasti vymáhání *práv duševního vlastnictví*, ačkoli byly ratifikovány další mezinárodní dohody. V této oblasti je třeba dokončit právní rámec a dále posílit donucovací kapacitu.

V *sociální politice a politice zaměstnanosti* a veřejného zdraví došlo jen k malému pokroku. Právní předpisy a politiky v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti, stejně jako právní předpisy v oblasti veřejného zdraví, jsou i nadále velmi neucelené. Nedostatečná spolupráce

mezi různými úrovněmi státní správy představuje stále závažnou překážku rozvoje nezbytných koordinovaných přístupů.

Určitého pokroku bylo dosaženo při sblížení předpisů s evropskými standardy v oblasti *vzdělávání a kultury*. Bosna a Hercegovina především ratifikovala Úmluvu UNESCO z roku 2005 o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů. Konference ministrů školství přispěla k zajištění základní koordinace činností čtrnácti příslušných ministerstev v zemi. Dosud však nebyla dokončena harmonizace právních předpisů na úrovni entit a kantonů a jejich provádění v zemi probíhá nejednotně. Musí být posílena správní kapacita různých vzdělávacích agentur. V oblasti *výzkumu* se Bosna a Hercegovina připojila k sedmému Rámcovému programu pro výzkum a rozvoj, ale je třeba ještě značně zlepšit výzkumné kapacity na státní úrovni.

Jednání o přistoupení ke *Světové obchodní organizaci* pokračovala, proces ale stále není ukončen.

V řadě *odvětvových politik* dosáhla Bosna a Hercegovina určitého omezeného pokroku při plnění evropských standardů.

V oblasti *průmyslu* došlo jen k malému pokroku. Stále nebyla vypracována komplexní průmyslová politika. Co se týče *malých a středních podniků*, byl přijat celostátní strategický rámec. Nyní se musí začít provádět.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *zemědělství a rybolovu*. Byl přijat strategický rámec pro harmonizaci v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. Provádění státního zákona o zemědělství, potravinách a rozvoji venkova je však pomalé. Nepokročilo se při zřízení celostátního ministerstva zemědělství, pravomoci v odvětví zemědělství zůstávají na úrovni entit. Jen omezeného pokroku bylo dosaženo v oblasti bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politiky. Kvůli neodpovídajícím lidským a finančním zdrojům a nedostatečné koordinaci mezi státními útvary a útvary entit problémy přetrvávají.

V přípravách v oblasti *životního prostředí* zůstává Bosna a Hercegovina v počáteční fázi. Během sledovaného období nedošlo k výraznému pokroku. Zatím nebyl přijat celostátní zákon o ochraně životního prostředí, který by vytvářel rámec pro celostátní harmonizovanou ochranu životního prostředí, a dosud také nebyla zřízena státní agentura pro životní prostředí.

V *odvětví dopravy* dosáhla Bosna a Hercegovina určitého pokroku. K určitému rozvoji došlo u transevropských dopravních sítí a tranzitní dopravy, ale pokrok byl dosti omezený v odvětví silnic, železnic a vnitrozemských vodních cest. Bosna a Hercegovina se stala plnoprávným členem Sdružených leteckých úřadů (JAA). Je třeba neustále usilovat o konzistentní uplatňování dohody o společném evropském leteckém prostoru. Musí být přijata další opatření, aby mohla být dokončena reorganizace institucionálního uspořádání a vytvořeny odpovídající podmínky pro otevření trhu pro všechny druhy dopravy.

V oblasti *energetiky* k pokroku nedošlo. Jakožto signatář Smlouvy o Energetickém společenství musí Bosna a Hercegovina provést příslušné právní předpisy EU, avšak v řadě oblastí týkajících se energetiky výrazně zaostává. Pozadu jsou zejména reformy v plynárenství. Rozvoji energetiky nadále brání různé faktory. Fungování celostátní přenosové společnosti (TRANSCO) silně brzdí politické vměšování a špatné řízení. Souhrnná strategie pro energetiku dosud nebyla vypracována. Pro případ nouze jsou k dispozici pouze velmi omezené zásoby energie.

Jen nevýrazného pokroku bylo dosaženo v oblasti *informační společnosti a médií*. Dosud nebylo dosaženo plné harmonizace právního rámce pro veřejnoprávní vysílání v zemi a reforma systému veřejnoprávního vysílání se odkládá. Nezávislost regulačního orgánu v oblasti komunikací (CRA) je nadále slabá kvůli absenci řádně jmenovaného generálního ředitele a rady. Nezávislost CRA zůstává problematická.

V oblasti *finanční kontroly* došlo pouze k omezenému pokroku. Připravené politické dokumenty na celostátní úrovni a na úrovni entit stále nebyly přijaty. Je třeba více usilovat o zlepšení veřejné vnitřní finanční kontroly a sledování auditních zpráv.

Dalšího technického pokroku bylo dosaženo v oblasti *statistiky*. Spolupráce mezi statistickými orgány v zemi na celostátní úrovni a na úrovni entit však zůstává nedostatečná. Vypracovávání statistik a jejich kvalita se musí zlepšit, přičemž je třeba věnovat zvláštní pozornost národním účtům a statistikám v klíčových odvětvích včetně obchodu, podnikání a zemědělství. Zásadní význam bude mít sčítání obyvatel v roce 2011.

V oblasti *spravedlnosti, svobody a bezpečnosti* bylo dosaženo dalšího pokroku. V rámci dialogu o uvolnění vízového režimu byly přijaty kroky ke splnění všech kritérií stanovených v plánu uvolnění vízového režimu a byly zavedeny klíčové reformy v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti. V oblasti vízové politiky bylo dosaženo dalšího pokroku. Byly přijaty místní předpisy upravující postupy vydávání víz, jak to stanovuje schengenské *acquis*. Začala zkušební fáze vydávání nových biometrických pasů. Pro zajištění bezpečné a účinné správy systému osobních dokumentů byla zřízena nová, centrální agentura. Je však třeba dále usilovat o sblížení s evropskými standardy. Provádění dohody s ES o zpětném přebírání osob pokračuje i nadále hladce.

V oblasti *správy hranic, azylu a migrace* byla rovněž přijata některá konkrétní opatření. Byla přijata národní strategie pro azyl a migraci a byl vytvořen migrační profil Bosny a Hercegoviny. Probíhá provádění nové strategie integrované správy hranic a byly podniknuty iniciativy týkající se spolupráce se sousedními zeměmi. Je však nutné vyjasnit rozdělení odpovědnosti na hraničních přechodech a obsazování stanovišť.

Určitého dalšího pokroku bylo dosaženo v oblasti předcházení *praní peněz*. Byl přijat nový zákon proti praní peněz a pokračuje spolupráce na mezinárodní úrovni. Byla přijata národní strategie a akční plán pro boj proti praní peněz a jeho prevenci. Vnitrostátní právní předpisy je stále třeba harmonizovat jak vzájemně, tak vzhledem k mezinárodním úmluvám. Právní předpisy o konfiskaci majetku nejsou v souladu s mezinárodními standardy a nejsou v rámci země harmonizovány.

V boji proti *drogám* byly podniknuty některé pozitivní kroky. Byla přijata strategie pro boj proti nedovoleným omamným látkám a odpovídající akční plán. Začala pracovat Komise pro omamné látky. Obchod s drogami však zůstává nadále závažným problémem, jehož řešení vyžaduje trvalé úsilí.

Málo se pokročilo v oblasti činnosti *policie* a provádění policejní reformy, jež patří mezi klíčové priority evropského partnerství. Provádění právních předpisů přijatých v roce 2008 je pomalé a začaly pracovat jen některé celostátní agentury, jež tyto předpisy zavádějí. Dosahování větší účinnosti a lepších výsledků nadále brání neucelenost policejních sil Bosny a Hercegoviny.

Bosna a Hercegovina zahájila za podpory policejní mise EU (EUPM) některé iniciativy týkající se *boje proti organizované trestné činnosti*, jež však zůstává vážným problémem,

který ovlivňuje budování právního státu a podnikatelské prostředí. Byl přijat nový strategický a právní rámec boje proti organizované trestné činnosti, ale účinné stíhání kriminálních organizací se musí zlepšit. Bosna a Hercegovina provádí národní plán pro boj proti *obchodování s lidmi* na období 2008–2012. Je však třeba zlepšit trestní stíhání a udělování trestů. V tomto ohledu je zásadní přijmout a provést odpovídající zákon na ochranu svědků. Pokud jde o *ochranu údajů*, začala pracovat celostátní agentura pro ochranu údajů, dosud však nemá potřebný personál a její činnost se musí zlepšit.

Chorvatsko

Chorvatsko nadále plní **politická kritéria**. K pokroku došlo ve většině oblastí a na poli právního státu se snahy zintenzivnily. Reformní úsilí však musí být trvalé, především v oblastech jako správní a soudní reforma, boj proti korupci, práva menšin a návrat uprchlíků. Prioritní cíle přístupového partnerství byly z velké části splněny.

Demokracie a právní stát byly dále posilovány. *Vláda* i *parlament* obecně fungují dobře. Zásadním úkolem však zůstává dosáhnout výrazného zlepšení soudnictví, veřejné správy a boje proti korupci, přinejmenším proto, aby byl vytvořen dostatečný základ pro provádění *acquis*. Musí pokračovat reforma policie, jež zahrnuje i zbavení klíčových postů politického vlivu a zvýšení odbornosti.

Určitého pokroku bylo dosaženo v reformě *veřejné správy*. Byl přijat nový zákon o všeobecném správním řízení. Byl vytvořen nový post ministra veřejné správy. Kapacita nově vytvořeného ministerstva veřejné správy (dříve Ústředního státního úřadu pro veřejnou správu) se dále zlepšila a byla přijata další opatření ve vzdělávání. Přetrvávají však nedostatky ve správních postupech a s prováděním nového zákona o všeobecném správním řízení se ještě nezačalo. Státní správa dosud trpí mnoha závažnými problémy, jako je politizace, nízké mzdy a nedostatečné řízení lidských zdrojů. Navíc byly státním zaměstnancům sníženy platy, aby se zmírnil dopad finanční krize, a nábor nových zaměstnanců byl zastaven. Opatření pro boj proti korupci a protikorupční etické zásady jsou ve veřejné správě pevně zakořeněny a spolupráce mezi různými veřejnými subjekty se zlepšila. Stále nebyla vytvořena profesionální, nestranná, odpovědná, transparentní a efektivní veřejná služba založená na výsledcích.

Provádění strategie *reformy soudnictví* pokračovalo a bylo přijato značné množství nových právních předpisů. Ředitelství pro strategický rozvoj při ministerstvu spravedlnosti bylo posíleno. Byl zaveden nový postup výběru justičních čekatelů. Počet nevyřešených případů se podařilo znovu snížit. Byly přijaty kroky k racionalizaci soudní sítě. Odborné vzdělávací programy byly více rozšířeny. V případech týkajících se válečných zločinů dochází ke snižování předpojatosti na základě etnického původu. Podařilo se částečně vyřešit problém rozsudků vynesených v devadesátých letech 20. století v nepřítomnosti obviněných.

Postup výběru soudců a státních zástupců však stále zůstává nedostatečný. Celkový počet neprojednaných případů je i nadále vysoký a délka soudních řízení je příliš dlouhá. Přetrvávají problémy s výkonem soudních rozhodnutí. Racionalizace soudu se nachází ve velmi rané fázi. Reformní opatření dosud nejsou odpovídajícím způsobem monitorována. Musí se dosáhnout dalších zlepšení ve vedení případů a v odpovědnosti, nezávislosti, profesionalitě a kompetentnosti soudů. Problémem je i nadále beztrestnost válečných zločinů, obzvláště v případech, kdy jejich oběti patřily do srbské etnické skupiny. Mnoho zločinů není stíháno. Provádění nových předpisů u rozsudků vynesených v nepřítomnosti obviněných

zatím nepřineslo výsledky. Obecně reformy v soudnictví pokračují, i když konkrétní výsledky se dostávají poměrně pomalu.

V *boji proti korupci* bylo dosaženo určitého pokroku. Byl dále zlepšen právní rámec pro boj proti korupci, včetně oblasti konfiskací majetku. Začal pracovat státní policejní úřad pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti. Byla vytvořena zvláštní oddělení pro boj proti korupci na čtyřech klíčových soudech. Úřad pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti i nadále aktivně pracuje; vznesl žaloby a dosáhl rozsudků v některých významných případech – především v případě Chorvatského privatizačního fondu (Maestro). Začal rovněž vyšetřovat možnou korupci na vysoké úrovni, do níž je zapleten bývalý ministr. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená. Činnost nedávno přepracovaných právních a administrativních struktur se musí ověřit v praxi. Celkový počet dosud vyšetřených případů korupce se sice zvýšil, avšak počet případů, kdy byli pachatelé skutečně odsouzeni, zůstává nízký. Korupce na vysoké úrovni se vyšetřuje pouze omezeně. Chybí také kultura politické odpovědnosti. Správní kapacita státních orgánů pro boj proti korupci potřebuje i nadále zlepšovat. V oblasti předcházení střetům zájmů se dosáhlo jen malého pokroku.

K určitému pokroku došlo v oblasti *lidských práv a ochrany menšin*. Ochrana lidských práv je vcelku zajištěna, avšak provádění odpovídajících předpisů se potýká s vážnými problémy. V oblasti práv menšin a návratu uprchlíků je třeba vyvíjet trvalé úsilí.

Začal být prováděn zákon o právní pomoci. *Přístup k právní ochraně* však ztěžují mnohé potíže při jeho provádění, jež zahrnují příliš složitý postup samotného podávání žádosti. Byly podniknuty další kroky k řešení nedostatků v *podmínkách ve vězeňských zařízeních*. Počet zaměstnanců ani kapacita věznic však stále nejsou dostatečné. Co se týče *špatného zacházení*, veřejný ochránce práv stále dostával mnoho stížností na nepřiměřené používání síly ze strany policie.

Svoboda projevu, včetně svobody a pluralismu médií, je chorvatským právem zaručena a je zpravidla dodržována. Přibývá však hrozeb novinářům pracujícím na případech korupce a organizované trestné činnosti. Vydavatelé a novináři nadále informují o nepřiměřeném politickém tlaku.

Co se týče *práv žen a dětí*, zlepšilo se řešení případů domácího násilí. Veřejní ochránce práv hráli i nadále důležitou úlohu. Situace žen na trhu práce však zůstává obtížná; údaje podle pohlaví dosud chybějí, což ztěžuje monitorování právních předpisů v oblasti rovnosti žen a mužů. Je rovněž nezbytné urychlit provádění opatření na ochranu práv dětí.

Nový úřad veřejného ochránce práv zdravotně postižených osob si úspěšně vytváří viditelnou pozici. Veřejné orgány a soukromé společnosti naslouchají jeho doporučením. Ovšem trvalé úsilí je třeba vyvíjet ohledně *sociálně znevýhodněných a zdravotně postižených osob*. Je třeba více pokročit v oblasti deinstitucionalizace, což se týká i případů duševně nemocných a postižených dětí.

Provádění nového *antidiskriminačního zákona* je v rané fázi. Veřejný ochránce práv tu začal vykonávat své nové pravomoci. Řádné provádění nového zákona však ohrožují nedávné škrty v rozpočtu. Diskriminace menšin zůstává zvláště problematická (viz níže). V praxi dosud není úroveň ochrany proti diskriminaci a trestního stíhání diskriminace v souladu se standardy EU.

Ve vztahu k *menšinám* byl zaznamenán určitý pokrok. Na vysoké úrovni je trvale vyjádřen závazek věnovat se právům menšin. Pozornost byla i nadále věnována romské menšině, zlepšil se především její přístup k předškolnímu vzdělání. Menšiny však dosud čelí mnoha

problémům. Pokud jde o zaměstnanost, postavení menšin je nadále značně problematické – jsou stále nedostatečně zastoupeny ve státní správě, soudnictví, policii i ve veřejném sektoru. Příslušná právní ustanovení a programy je třeba provádět s větším odhodláním a zajistit jejich odpovídající monitorování. Chorvatsko musí podporovat toleranci vůči srbské menšině a přijmout vhodná opatření na ochranu osob, které by se mohly stát obětí výhrůžek nebo diskriminace, nepřátelství nebo násilí. *Romská* menšina je dosud konfrontována s obtížnými životními podmínkami a v mnoha oblastech má stále problémy.

K určitému pokroku došlo v oblasti *návratu uprchlíků*. Plnění vládních cílů ohledně ubytování pro bývalé nájemce a držitele nájemních práv pokročilo, když se uvolnilo mnoho bytů. Cíl z roku 2008 zajistit 1 400 ubytovacích jednotek nebyl sice zcela splněn, ale jeho plnění značně pokročilo. Práce na plnění cíle pro rok 2009 jsou však dosud v rané fázi. Bude třeba poskytnout dalších několik tisíc ubytovacích jednotek navracejícím se uprchlíkům. Dále zbývá rozhodnout ve zhruba 8 000 žádostí o rekonstrukci. Rozhodnutí o potvrzování nároků na důchod se provádějí nejednotně. Je třeba více usilovat o vytvoření hospodářských a sociálních podmínek, které jsou nezbytné pro udržitelné navracení uprchlíků. Chorvatsko musí zajistit, aby návrat uprchlíků nepoznamenaly rozpočtové škrty, nutné v souvislosti s hospodářskou krizí.

Pokud jde o *regionální otázky a mezinárodní závazky*, Chorvatsko pokračovalo ve spolupráci s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Potíže s přístupem ICTY k důležitým dokumentům v Chorvatsku však stále nebyly odstraněny. Země musí podniknout všechny potřebné kroky k urovnání této záležitosti.

Chorvatsko se i nadále aktivně podílí na regionálních iniciativách, včetně procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECP), Rady pro regionální spolupráci (RCC) a Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA). Pokroku bylo dosaženo při řešení dvoustranných otázek ohledně hranic mezi Chorvatskem a Černou Horou. Obě země spolupracují při přípravě předložení záležitosti vytyčení hranice na poloostrově Prevlaka Mezinárodnímu soudnímu dvoru. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku při hledání konečného řešení různých neuzavřených dvoustranných otázek, především týkajících se hranic. K rozvoji spolupráce a k dosažení dobrých sousedských vztahů je zapotřebí dalšího úsilí. Chorvatsko by se spolu se svými sousedy mělo zabývat regionálními rozdíly v pojetí beztrestnosti, což zahrnuje přijetí kroků nutných k dosažení dohod o vydávání v případech válečných zločinů. Vztahy se Slovinskem ovlivňuje nevyřešená otázka hranic. Otázka hranic mezi oběma zeměmi pozdržela přístupová jednání, takže až do října 2009 nemohlo být otevřeno či uzavřeno mnoho kapitol, ačkoli technicky byly finalizovány již dříve. Při urovnávání tohoto sporu funguje Komise jako zprostředkovatel. Po dobu šesti měsíců vyvíjela Komise za podpory tří předsednických zemí intenzivní snahy, jež připravily půdu pro politickou dohodu mezi oběma stranami, dosaženou v září 2009. Komise vítá nedávný pokrok, který vedl k otevření či předběžnému uzavření mnoha kapitol na říjnové přístupové konferenci.

Chorvatské **hospodářství** zasahuje čím dál více celosvětová krize. V první polovině roku 2009 se země dostala do recese a míra nezaměstnanosti se zvýšila. Díky prozíravé měnové politice se podařilo zachovat makroekonomickou stabilitu. Navzdory jisté snaze dosáhnout opětovné rovnováhy rozpočtu značně vzrostl rozpočtový schodek. Bankovní sektor zůstal stabilní a odolával krizi. Zranitelná místa hospodářství představují vysoká míra zahraničního zadlužení a mnoho krátkodobých závazků ke splácení. Proces hospodářské restrukturalizace a privatizace probíhá i nadále pomalu a podnikatelské prostředí se podařilo zlepšilo jen omezeně.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Chorvatsko je fungujícím tržním hospodářstvím. Země by se měla být schopna vypořádat s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, pokud bude odhodlaně pokračovat v provádění svého souhrnného reformního programu zaměřeného na omezení strukturálních nedostatků.

Makroekonomická politická reakce zabývající se následky krize je vcelku odpovídající. Především měnová politika úspěšně přispěla k zachování finanční stability, a to hlavně pomocí regulačních změn ke zmírnění problémů s likviditou v cizích měnách. Jako reakce na rostoucí rozpočtové tlaky byly v souvislosti s postupnými rozpočtovými revizemi přijaty některé úpravy výdajů a také opatření na kompenzaci klesajících příjmů. Zlepšil se právní základ strategického a víceletého rozpočtového plánování a předkládání zpráv. Pro zlepšení finanční situace v odvětví zdravotnictví byla přijata reforma zdravotnictví. Vnější nerovnováha se snížila, podařilo se udržet stabilitu směnných kurzů, poklesly inflační tlaky. Bankovní sektor odolával otřesům a růst úvěrů se zpomalil. Chorvatské hospodářství je dobře integrováno do hospodářství EU.

Hospodářské politice vlády však někdy chybí jasnější střednědobé zaměření. Politická koordinace uvnitř vlády a mezi vládou a centrální bankou není vždy dostatečná. Strukturální reformy obecně postupují pomalu, především v restrukturalizaci ztrátových podniků. Trh práce trpí nízkou mírou zaměstnanosti a účasti, jež se kvůli krizi snížila. Jen omezeného pokroku se dosáhlo při reformách zaměřených na nepružnosti trhu práce. V souvislosti s krizí se objevilo zásadní riziko zvyšování výdajů a dalšího poklesu příjmů. Rozpočtový schodek značně vzrostl. Zpožděná politická odpověď odhalila nedostatky v procesu rozpočtového plánování. Jen malého pokroku se dosáhlo také při zvyšování účinnosti veřejných výdajů. Sociální převody zůstaly vysoké a špatně zacílené a mnoho veřejných a státních podniků nadále dostávalo státní podporu v podobě příspěvků a záruk. Proto zůstává klíčovým úkolem vypracovat věrohodnou rozpočtovou strategii zaměřenou na snížení nepružnosti rozpočtu a zvýšení účinnosti veřejných výdajů. Dalšího pokroku se dosáhlo při zjednodušování postupů pro registraci podniků, avšak investiční klima stále trpělo pod značnou regulační zátěží a mnoha parafiskálními daněmi.

Chorvatsko zlepšilo svou **schopnost přebírat závazky vyplývající z členství**. Přípravy na plnění požadavků EU pokračují dobře a ve většině odvětví bylo dosaženo uspokojivého souladu s pravidly EU. Ve většině oblastí došlo ke značnému pokroku, především pokud jde o sbližování právních předpisů a vytváření správní kapacity. Bude však nutné stále vyvíjet úsilí, obzvláště o další posílení správní struktury a kapacity nezbytné k zajištění řádného provádění *acquis*. Je také třeba pečlivě se věnovat tomu, aby nutné rozpočtové škrty související s hospodářským propadem neúměrně neovlivnily přípravy na přistoupení k EU.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *volného pohybu zboží*. Soulad s *acquis* je uspokojivý, některé prvky ale stále nebyly zavedeny, obzvláště co se týče posuzování shody, metrologie a dohledu nad trhem. Je třeba trvale usilovat o dokončení sbližování právních předpisů s *acquis* a o vytvoření nezbytné prováděcí kapacity. Ke značnému pokroku došlo v oblasti *volného pohybu pracovníků*. Bylo dosaženo uspokojivé úrovně sbližování právních předpisů. Je však třeba trvale usilovat o budování nezbytných správních kapacit, zejména s ohledem na koordinaci systémů sociálního zabezpečení.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *práva na usazování a svobody poskytování služeb*. Obecně je úroveň souladu s *acquis* odpovídající. Je však třeba dále usilovat o sbližování právních předpisů. Posílena musí být také správní kapacita.

Určitý pokrok byl zaznamenán v oblasti volného pohybu kapitálu, především co se týče liberalizace trhu s nemovitostmi a legislativních změn v oblasti praní peněz. Obecně se podařilo dosáhnout odpovídající úrovně souladu s *acquis*. Zejména při provádění a prosazování právních předpisů proti praní peněz bude nutné vyvinout další úsilí, stejně jako při dokončování liberalizace pohybu kapitálu a sbližování s právními předpisy Společenství týkajícími se platebních služeb.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *zadávání veřejných zakázek*, obzvláště co se týče nezbytného institucionálního uspořádání. Obecně přípravy uspokojivě pokračují. Musí se však dokončit sbližování právních předpisů a dále posílit správní kapacita systému pro zadávání veřejných zakázek na všech úrovních, a to zejména kvůli účinnějšímu boji proti korupci a nesrovnalostem i proti potenciálnímu politickému vměšování.

V oblasti *práva společností* došlo k určitému pokroku. Sbližování s *acquis* pokračuje velmi dobře. V oblasti auditu je třeba zapracovat na provádění nových právních ustanovení a posilování správní kapacity. V oblasti *práv duševního vlastnictví* bylo dosaženo pokroku, a to při sbližování i vymáhání práva. Soulad s *acquis* je na vysoké úrovni. Je třeba zvýšit celkové povědomí o právech duševního vlastnictví ve společnosti a věnovat pozornost zvyšujícímu se zapojování skupin organizované trestné činnosti do trestných činů spojených s právy duševního vlastnictví.

Ke značnému pokroku došlo v oblasti *politiky hospodářské soutěže*, zejména pokud jde o zákon o hospodářské soutěži a vypsání nabídkových řízení na loděnice, které mají potíže, za účelem jejich restrukturalizace prostřednictvím privatizace. Obecně bylo dosaženo odpovídající úrovně souladu s *acquis*. Je však třeba vytrvat v úsilí o dokončení restrukturalizace loděnic. Agentura pro hospodářskou soutěž musí rovněž zlepšit prosazování předpisů proti kartelům tak, aby došlo ke sladění s chorvatským zákonem o televizním a rozhlasovém vysílání, a vyvinout více úsilí v ocelářství.

V oblasti *finančních služeb* byl zaznamenán významný pokrok. Sbližování právních předpisů je na velmi dobré úrovni, ale je třeba se dále snažit o jejich provádění. Je zapotřebí dále usilovat o posílení správní kapacity kontrolních orgánů při vykonávání dozoru a o zlepšení konzultační spolupráce s finančním sektorem.

Ke značnému pokroku došlo v oblasti *informační společnosti a médií*. Bylo dosaženo dostatečné úrovně sbližování právních předpisů. Je třeba se i nadále snažit o posílení kapacity vnitrostátních regulačních orgánů, aby se správně prováděl právní rámec, a současně nepolevovat v liberalizaci trhu v oblasti elektronických komunikací.

Nastal pokrok v oblasti *zemědělství a rozvoje venkova*, především ve sběru a zpracování zemědělských statistických údajů. Obecně přípravy mírně pokročily. Bude však třeba ještě výrazně zapracovat na vytvoření platební agentury a správního a kontrolního systému / systému evidence půdy. Zásadní bude dosažení dalšího souladu podpůrných režimů se společnou zemědělskou politikou, aby se připravil plynulý přechod ke společné zemědělské politice. V oblasti rozvoje venkova se musí zlepšit schopnost přijímání předvstupních prostředků EU.

Bylo dosaženo značného pokroku v oblasti *bezpečnosti potravin a veterinární a rostlinolékařské politiky*, zejména při provádění nových právních předpisů. Obecně přípravy pokročily. Je třeba neustále usilovat o dokončení provádění a uplatňování *acquis* především u

zavádění národního programu pro modernizaci určování původu zvířat a zajišťování nezbytné správní a kontrolní kapacity.

Značného pokroku dosáhlo Chorvatsko v oblasti *rybolovu*. Obecně jsou přípravy uspokojivé. Chorvatsko musí intenzivně pracovat na odstraňování zbývajících nedostatků v oblastech řízení loďstva, inspekce a kontroly, strukturálních akcí a státní podpory.

Určitý pokrok lze vykázat v oblasti *dopravy*. Obecně se dosáhlo odpovídající úrovně souladu s *acquis*. Ještě se musí zlepšit správní kapacita odvětví námořní dopravy, agentury civilního letectví – zejména s ohledem na bezpečnost letectví – a regulačního orgánu pro železnice. Je nutné více sblížit právní předpisy především v odvětví letectví a námořní kabotáže. Bylo dosaženo značného pokroku v kapitole *energetiky*. Soulad s *acquis* je uspokojivý. Je ještě třeba zlepšit správní kapacitu a fungování trhu s elektřinou a zemním plynem a splnit cíle v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *daní*, především pokud jde o sblížování právních předpisů. Diskriminující spotřební daň na cigarety byla zrušena a právní předpisy byly dále sblížovány s *acquis* EU v oblasti přímých daní, spotřebních daní a DPH. K dosažení souladu chorvatských právních předpisů s *acquis* je nicméně zapotřebí dalšího úsilí, nejvýrazněji v oblasti DPH. Nemělo by se polevovat v úsilí o posilování správní kapacity, což se týká i propojení informačních technologií.

K výraznému pokroku došlo v oblasti *hospodářské a měnové politiky*. Obecně je úroveň souladu s *acquis* v této oblasti velmi dobrá. Je třeba dokončit zakotvení nezávislosti centrální banky v chorvatských právních předpisech. V koordinaci politik je nutné vyvinout více úsilí.

V oblasti *statistiky* byl zaznamenán zásadní pokrok. Bylo dosaženo vysoké úrovně sblížování právních předpisů. Mělo by se však pokračovat v dalším sblížování chorvatské statistiky s požadavky EU.

Ke značnému pokroku došlo v oblasti *sociální politiky a zaměstnanosti*. Bylo dosaženo velkého sblížení právních předpisů, i když především v pracovním právu přetrvávají určité nedostatky. Další úsilí je třeba zaměřit na to, aby se včas před přistoupením posílily správní kapacity, a zajistilo se tak řádné provádění a prosazování *acquis*.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *podniků a průmyslové politiky*. Obecně je úroveň souladu s *acquis* v této kapitole velmi dobrá. Je však třeba dále usilovat o zavedení regulačního posuzování vlivu nových právních předpisů do praxe a o zlepšení podmínek pro malé a střední podniky.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti budování dopravních a energetických sítí v souladu s návrhem a cíli dopravní a energetické sítě *TEN*. Obecně je soulad s *acquis* uspokojivý.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *regionální politiky*, především při přípravě provádění těch složek nástroje předvstupní pomoci, které představují předchůdce strukturálních fondů. Obecně jsou právní předpisy Chorvatska částečně sladěny s *acquis*. Je třeba se nadále snažit o plnění regulačních a provozních požadavků politiky soudržnosti Společenství. Kromě posílení správní kapacity a přípravy realizace projektů musí Chorvatsko dále rozvíjet své schopnosti finančního řízení a kontroly.

V oblasti *soudnictví a základních práv* zaznamenalo Chorvatsko určitý pokrok. Reformy v soudnictví pokračují, i když zejména dosažení jeho nezávislosti a efektivnosti zůstává závažným problémem. Úsilí v boji proti korupci přineslo počáteční výsledky, v mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená a především u politické korupce nejsou nástroje dost důsledně uplatňovány. Právní ustanovení týkající se základních práv jsou obecně přiměřená, ale navzdory určitému pokroku přetrvává při jejich provádění řada vážných problémů, zvláště v právech menšin. V oblasti svobody slova a v případech vyhrožování novinářům je třeba mimořádné obezřetnosti.

V kapitole *spravedlnosti, svobody a bezpečnosti* dosáhlo Chorvatsko určitého pokroku především v boji proti drogám a obchodu s lidmi a ve správě vnějších hranic. Musí však intenzivně pracovat na tom, aby při přistoupení splňovalo požadavky EU, především co se týče rozvoje správní kapacity, boje proti organizované trestné činnosti, rozvoje infrastruktury, vybavení a zdrojů na efektivní řízení vnější hranice.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *vědy a výzkumu*, kde jsou přípravy uspokojivé. Je však třeba dále usilovat o zajištění účasti a plného členství Chorvatska v Evropském výzkumném prostoru.

Značný pokrok lze vysledovat v oblasti *vzdělávání a kultury*. Bylo dosaženo vysoké úrovně sbližování právních předpisů. Chorvatsko by mělo pokračovat v přípravách řízení programů Celoživotní učení a Mládež v akci. Náležitá pozornost se také musí věnovat vzdělávání dospělých.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *životního prostředí*, především pokud jde o kvalitu ovzduší, kontrolu průmyslového znečišťování a řízení rizik a u změnu klimatu. Obecně přípravy Chorvatska pokračují dobře. Bude však nutné vyvinout značné úsilí o dosažení souladu s *acquis* v oblasti vodohospodářství a ochrany přírody. Musí se zlepšit provádění horizontálního *acquis*, v neposlední řadě strategické hodnocení životního prostředí a přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí. Je třeba více posílit správní kapacitu na celostátní a místní úrovni.

Ke značnému pokroku došlo v oblasti *ochrany spotřebitele a zdraví*. Bylo dosaženo vysoké úrovně sbližování právních předpisů. Při dalším posilování správní kapacity je však zapotřebí trvalého úsilí.

Značného pokroku dosáhlo Chorvatsko v oblasti *celní unie*, kde jsou právní předpisy řádně sladěny s *acquis*. Chorvatsko zlepšilo svou správní kapacitu a propojení informačních technologií a v rámci celních orgánů začalo zavádět soudržnou politiku boje proti korupci. Je třeba nepolevovat v úsilí ve zbývajících oblastech sbližování právních předpisů, v provádění protikorupční strategie a v propojování informačních technologií.

V oblasti *vnějších vztahů* dosáhlo Chorvatsko určitého pokroku. Přípravy na účast ve společné obchodní politice EU pokračují velmi dobře. Chorvatsko by však mělo respektovat své mezinárodní závazky, pokud přistupuje k opatřením na ochranu obchodu. Bude třeba ještě zapracovat v oblasti rozvojové politiky a humanitární pomoci.

Značného pokroku a obecně vysoké míry souladu s *acquis* dosáhlo Chorvatsko v oblasti *zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky*. Země se stále účastní několika misí v rámci bezpečnostní a obranné politiky EU. Nyní musí Chorvatsko zlepšit provádění a prosazování kontroly zbraní, což se týká i transparentnosti informací o zbraních, a dále posílit kapacitu nutnou pro plné provedení SZBP/EBOP.

Pokroku bylo dosaženo v oblasti finanční kontroly. Je třeba zajistit udržitelný rozvoj celkového systému veřejné vnitřní finanční kontroly na ústřední i místní správní úrovni. Funkční a finanční nezávislost Státního kontrolního úřadu musí být zakotvena v ústavě.

Ke značnému pokroku došlo v oblasti *finančních a rozpočtových opatření*, kde se zlepšila institucionální kapacita. Obecně dosáhlo Chorvatsko vysoké míry sladění právních předpisů, s výjimkou případu dávek z cukru. Je třeba pokračovat v přípravách na uplatňování pravidel pro vlastní zdroje.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Parlamentní a místní volby v roce 2009 splňovaly většinu mezinárodních standardů a byla při nich uplatněna většina doporučení OBSE/ODIHR z předchozích voleb. Zlepšil se politický dialog: vládní koalice je stabilní, politické klima je více nakloněno spolupráci a práce parlamentu je účinnější. Při plnění klíčových priorit přístupového partnerství, týkajících se reformy policie, soudnictví, veřejné správy a boje proti korupci, byly podniknuty významné kroky. Na tomto základě a s přihlédnutím k celkovému reformnímu pokroku se Komise domnívá, že země dostatečně plní **politická kritéria**.

Zásadním prvkem *demokracie a právního státu* v zemi zůstává provádění rámcové dohody z Ochridu. K pokroku došlo při provádění jazykového zákona a při úsilí o decentralizaci a spravedlivé zastoupení menšin. Na tomto základě je třeba vyvíjet další konstruktivní kroky vedoucí ke splnění cílů této dohody.

Prezidentské volby a volby do místních orgánů, konané v roce 2009, proběhly v souladu s většinou mezinárodních standardů. Volební dny byly klidné, politické klima vyrovnané a oproti parlamentním volbám v roce 2008 doznalo provádění voleb značného zlepšení. Musí být napraveny nedostatky, které byly zjištěny OBSE/ODIHR. Zlepšil se politický dialog, jedna z klíčových priorit přístupového partnerství. Koaliční *vláda* je stabilní. Národní radě pro evropskou integraci předsedá hlavní opoziční strana. Zejména díky zavedení jednacího řádu *parlamentu* se posílilo jeho fungování a byl také přijat nový zákon o parlamentu. Je nutné trvale usilovat především o posílení jeho úlohy.

V oblasti *reformy veřejné správy* došlo k určitému pokroku, mimo jiné v reformě státní služby, co je jedna z klíčových priorit přístupového partnerství. Změny zákona o státní službě, přijaté v září, zpřísnily ustanovení zaměřená na zajištění nábory a profesního povyšování státních zaměstnanců založeného na výsledcích. Je třeba dále usilovat o dosažení transparentnosti, profesionality a nezávislosti veřejné správy. V praxi musí být zajištěno dodržování ustanovení a ducha práva. Reforma policie, jedna z klíčových priorit přístupového partnerství, postoupila kupředu. Nový systém velitelů na místní a regionální úrovni je plně funkční, zlepšilo se řízení a zákon o vnitřních záležitostech zavedl do policejní služby kariérní systém. Policisté nesmějí zastávat funkce v politických stranách.

Další pokrok byl zaznamenán v provádění *reformy soudnictví*, což je klíčová priorita přístupového partnerství. První absolventi akademie odborné přípravy soudců a státních zástupců byli jmenováni do funkce, nové soudy a soudní orgány se personálně obsazují a ujmají svých činností a v této oblasti byl velmi výrazně navýšen rozpočet. Je třeba vyvíjet stále úsilí o zajištění nezávislosti a účinnosti soudnictví, a to především prostřednictvím provádění ustanovení o jmenování a povyšování.

Ke značnému pokroku došlo v posilování a provádění *protikorupčního* rámce, což je jedna z klíčových priorit přístupového partnerství. Za účelem posílení transparentnosti byl změněn

volební zákon a zákon o financování politických stran, byly vyneseny další obžaloby a rozsudky v případech na vysoké úrovni a zlepšila se spolupráce mezi donucovacími orgány. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená a zůstává závažným problémem. Je nutné trvale usilovat především o uplatňování právního rámce.

Právní a institucionální rámec pro **lidská práva a ochranu menšin** se plně uplatňuje. V řadě oblastí je však třeba vyvíjet další úsilí o jeho lepší provádění.

Díky zrušení zvláštních policejních jednotek, důslednému vedení vyšetřování a disciplinárním opatřením značně ubylo případů obvinění z údajného *špatného zacházení* ze strany policie. Dosud však nebyl zřízen nezávislý vnější mechanismus pro sledování chybného postupu policie v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Byl přijat akční plán na úpravy *vězeňské* infrastruktury, ale stále nebyla učiněna žádná významná krátkodobá opatření na odstranění nelidských a nedůstojných podmínek. Je třeba zajistit odborné řízení vězeňských zařízení.

V oblasti *svobody slova* je situace obecně uspokojivá. Problémem však stále zůstává politické ovlivňování sdělovacích prostředků.

Pokud jde o *práva žen*, začalo provádění národní strategie proti domácímu násilí. Je však zapotřebí více usilovat o rozvoj správní kapacity v oblasti rovnosti žen a mužů. Co se týče *práv dětí*, zvýšila se školní docházka. Téměř všichni žáci základních škol pokračují i na střední škole. V červnu vstoupil v platnost zákon o soudním systému pro mladistvé.

V oblasti *kulturních práv a práv menšin* došlo k určitému dalšímu pokroku v provádění strategie rovnoměrného zastoupení, v souladu s rámcovou dohodou z Ochridu, a počet státních zaměstnanců na ústřední úrovni, pocházejících z menšinových komunit, se do září 2009 zvýšil na 26 %. V parlamentu se začal uplatňovat jazykový zákon, který zajišťuje širší využití albánštiny. Byla ustavena zvláštní agentura na ochranu práv menších komunit, zatím ale není funkční.

Na začátku školního roku 2009–2010 vyšší školy v obci Struga částečně znovuobnovily etnicky smíšené vyučování. Orgány však musí více usilovat o podporu integrace etnických komunit v zemi, a to zejména v oblasti vzdělávání. Potřeby méně početných etnických menšin stále nejsou dostatečně zohledňovány.

Ohledně *Romů* byl zaznamenán jen malý pokrok. Provádění čtyř akčních plánů v rámci Desetiletí romské integrace v období 2005–2015 pokračuje pomalu, ačkoli na ně byly vyčleněny státní prostředky. Správní kapacita úřadu ministra bez portfeje pro romské otázky a jednotky pro provádění romské strategie potřebuje značně posílit. Romové stále čelí velmi obtížným životním podmínkám a diskriminaci.

V oblasti **regionálních otázek a mezinárodních závazků** spolupracovala Bývalá jugoslávská republika Makedonie v plném rozsahu s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Vnitrostátní právní systém se zabývá čtyřmi případy, jež ICTY vrátil vnitrostátním orgánům.

Co se týče Mezinárodního trestního soudu, dvoustranná dohoda se Spojenými státy o imunitě není v souladu se společnými postoji a hlavními zásadami EU. Bývalá jugoslávská republika Makedonie musí zajistit soulad s postojem EU.

Země se i nadále aktivně podílí na iniciativách regionální spolupráce, včetně procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECp), Rady pro regionální spolupráci (RCC) a Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA).

Bývalá jugoslávská republika Makedonie udržovala se státy v regionu obecně dobré vztahy. Vztahy s Řeckem však byly nadále ovlivňovány nevyřešeným sporem o název země. Země se zapojuje do rozhovorů k jeho řešení pod záštitou OSN. Je třeba se zdržet činností a prohlášení, které by mohly mít negativní dopad na dobré sousedské vztahy. Udržování dobrých sousedských vztahů, včetně dojednání vzájemně přijatelného řešení otázky názvu země pod záštitou OSN, má nadále zásadní význam.

Chod **hospodářství** Bývalé jugoslávské republiky Makedonie v roce 2009 zpomalil a lehce oslabil s tím, jak se zhoršovalo mezinárodní prostředí. Inflace významně poklesla, především v důsledku nižších mezinárodních cen energie a komodit. K určitému pokroku došlo v řešení problému strukturální nezaměstnanosti a v omezování překážek bránících tvorbě pracovních míst. Nezaměstnanost je však stále velmi vysoká, především mezi mladými a nedostatečně vzdělanými lidmi, což zůstává důvodem ke značným obavám. Podnikatelské prostředí nadále negativně ovlivňují nedostatky veřejné správy a právního státu.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Bývalá jugoslávská republika Makedonie je uspokojivě plní. Země učinila další kroky k tomu, aby se stala fungujícím tržním hospodářstvím. Pokud provede svůj reformní program zaměřený na omezení výrazných strukturálních nedostatků, měla by se ve střednědobé perspektivě dokázat vypořádat s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.

Země dosahuje obecného konsenzu v hlavních bodech hospodářských politik. Privatizace je v podstatě ukončena. Ve velké míře byla dokončena liberalizace cen a obchodu. V oblasti vstupu na trh a registrace bylo dosaženo dalšího zlepšení a regulační rámec byl více zjednodušen. Konkurzní řízení byla dále zkrácena a registrace majetku probíhá uspokojivě. Orgány zesílily své úsilí o řešení problému strukturální nezaměstnanosti a byla přijata opatření na snížení daňového zatížení práce. Zvýšila se finanční nezávislost dozorcích a regulačních orgánů. Rozvoj finančního zprostředkování se sice poněkud zpomalil, ale odvětví celkově se zatím s důsledky celosvětové krize vyrovnává dobře. Byla přijata další opatření na zvýšení kvality lidských zdrojů.

V souvislosti předvolebním obdobím a s celosvětovou hospodářskou krizí se však celková kombinace politik zhoršila. Kvalita veřejných financí klesla, když veřejné výdaje silně vzrostly, zejména v oblasti důchodových transferů a příspěvků a důchodů, jež vzrostly vysoko nad inflační úroveň. To přispělo k prudkému zvýšení vnější nerovnováhy, přičemž finanční prostředky potřebné pro veřejný sektor převážily nad prostředky věnovanými na soukromé investice. Zadluženost veřejného sektoru se zvýšila, stále však zůstává poměrně nízká. Především kvůli zhoršení mezinárodního prostředí značně poklesl příliv přímých zahraničních investic. Prostředky na řešení problému strukturální nezaměstnanosti zůstaly omezené, zatímco míra nezaměstnanosti je nadále velmi vysoká. Aby mohlo tržní hospodářství hladce fungovat, je třeba napravit institucionální nedostatky a posílit právní stát. Je nutné více usilovat o posílení veřejné správy a soudnictví, což povede ke zvýšení právní jistoty a zlepšení podnikatelského prostředí. Některé regulační orgány a orgány dohledu stále nejsou dost nezávislé a nemají zdroje pro efektivní plnění svých úkolů. Navzdory úsilí o omezení stínové ekonomiky je tento problém nadále velmi závažný.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie dosáhla uspokojivého pokroku při **zlepšování své schopnosti převzít závazky vyplývající z členství**, především v oblastech, jako je doprava, cla a daně a spravedlnost, svoboda a bezpečnost. K menšímu pokroku došlo v jistých dalších oblastech, jako je energetika, životní prostředí a zaměstnanost a sociální politika. Celkově došlo při plnění priorit přístupového partnerství k dalšímu pokroku. Je však třeba vyvíjet trvalé úsilí o posilování správní kapacity na provádění a prosazování právních předpisů. V souladu s příslušnou klíčovou prioritou přístupového partnerství byly provedeny závazky přijaté v rámci dohody o stabilizaci a přidružení.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *volného pohybu zboží*. Značná část předpisů Společenství, horizontálních i týkajících se jednotlivých odvětví, ještě musí být převedena. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *volného pohybu pracovníků*, kde zůstává sblížování právních předpisů stále v rané fázi. Pokrok v oblasti *práva na usazování a svobody poskytování služeb* byl nerovnoměrný. Koordinace mezi různými orgány zodpovědnými za povolování přeshraničních služeb není dostatečná. Pokrok v oblasti *volného pohybu kapitálu* se v zásadě omezil na oblast boje proti praní peněz. V roce 2008 byly splněny závazky vyplývající z první fáze dohody o stabilizaci a přidružení.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *zadávání veřejných zakázek*, kde byly podniknuty významné kroky směrem ke sblížení právních předpisů s *acquis*. Je třeba ještě více usilovat o posílení správní kapacity na všech úrovních. Značného pokroku bylo dosaženo rovněž v oblasti *práva společnosti*, ačkoli ve sblížování právního rámce týkajícího se účetnictví a auditu dochází ke zpoždování. Určitého pokroku bylo dosaženo při posilování právního rámce a správních kapacit a spolupráce mezi institucemi v oblasti *práv duševního vlastnictví*. Prosazování se zde zlepšuje, ale dosud není uspokojivé.

V oblasti *hospodářské soutěže* došlo k určitému pokroku. Bylo dosaženo věrohodných výsledků především v oblasti spojování podniků, ovšem boj proti kartelům by měl zesílit. Zvýšil se počet *ex ante* rozhodnutí o státní podpoře. Lidské a finanční zdroje úřadu na ochranu hospodářské soutěže dosud nejsou dostatečné.

K určitému pokroku došlo v oblasti *finančních služeb*, především v souvislosti s legislativním vývojem u bankovníctví, trhů s cennými papíry, investičních služeb a důchodů. Pojistný trh však stále není správně regulován a kontrolován.

Pokroku bylo dosaženo v oblasti elektronických komunikací a služeb informační společnosti. V důsledku procesu liberalizace se zvýšila konkurence na trhu s elektronickými komunikacemi, z čehož mají užitek spotřebitelé. Pokud jde o audiovizuální politiku, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání i provozovatel veřejnoprávního vysílání jsou nadále vystavováni politickým zásahům. Přípravy v oblasti *informační společnosti a médií* jsou celkově uspokojivé.

V oblasti *zemědělství a rozvoje venkova* došlo k pokroku. Byla posílena správní kapacita platební agentury, jakož i provozní struktury odpovědné za prostředky z předstupních fondů EU, ovšem správní kapacita v jiných oblastech stále není dostatečná. Sblížování s *acquis*, a zejména důsledné provádění přijatých právních předpisů, si vyžádá další trvalé úsilí. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politiky*, hlavně v připravenosti právních předpisů. Správní kapacita, pokud jde o počet i kvalitu personálu, však stále nedostačuje k zajištění řádného provádění *acquis*.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *dopravní politiky*, především co se týče dopravy, mimo jiné ohledně silničních poplatků. Obecně pokračuje ve všech odvětvích sbližování právních předpisů. Co se však týče počtu i kvalifikovanosti zaměstnanců, není správní kapacita v žádném odvětví dopravy dostatečná. V oblasti letecké a železniční dopravy musí být zřízeny nezávislé regulační a bezpečnostní orgány.

Určitého pokroku bylo dosaženo v odvětví *energetiky*. Aby však bylo možno splnit závazky vyplývající ze Smlouvy o energetickém společenství, je nutné změnit zákon o energetice a také řádně provádět právní předpisy. Stále nebyl vytvořen účinně fungující trh s elektřinou. Musí se více zlepšit nezávislost energetického regulačního orgánu a regulačního úřadu na ochranu před radiací.

Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *daní*. Úroveň souladu právních předpisů v oblasti nepřímých daní je uspokojivá. V oblasti přímých daní je třeba vyvíjet další úsilí. Provozní kapacita úřadu pro veřejné příjmy byla posílena a výběr daní se zlepšil.

Určitého pokroku bylo dosaženo při sbližování právních předpisů s *acquis* a posilování správní kapacity v oblasti *hospodářské a měnové politiky*. Celkově přípravy v této oblasti pokračují dobře. Ke značnému pokroku došlo při zlepšování odvětvové *statistiky* a sbližování klasifikací s *acquis*. Statistická infrastruktura byla posílena, ale zdroje zůstávají nedostatečné.

V oblasti *sociální politiky a zaměstnanosti* byl vykázán jen omezený pokrok. Stále neexistuje efektivní a reprezentativní sociální dialog. Správní kapacita je sice pomalu posilována, nadále však nestačí na zajištění řádného provádění přijatých právních předpisů a politik. Značného, ale nerovnoměrného pokroku bylo dosaženo v oblasti *politiky podnikání a průmyslové politiky*. Finanční zdroje a správní kapacita veřejných orgánů na provádění nástrojů politiky podnikání a průmyslové politiky jsou skromné. Sbližování s *acquis* v této kapitole mírně pokročilo.

Pokroku bylo dosaženo v oblasti *transevropských sítí*. Přípravy v této oblasti jsou uspokojivé. Určitý pokrok byl zaznamenán v oblasti *regionální politiky a koordinace strukturálních nástrojů*, zejména v podobě zvýšeného úsilí a příprav na provádění součástí NPP, které představují předchůdce strukturálních fondů. Obecně postupuje sbližování s *acquis* v této oblasti kupředu.

Co se týče *soudnictví a základních práv*, bylo dosaženo značného pokroku v boji proti korupci a určitý pokrok nastal v reformě soudnictví a ochraně základních práv. Díky nově zřízeným institucím a vyšším rozpočtovým zdrojům se zlepšila celková efektivnost soudnictví, je však zapotřebí nepolevovat v úsilí o zajišťování jeho nezávislosti. Pokud jde o boj proti korupci, byl zaznamenán další pokrok ve stíhání v případech na vysoké úrovni, v posilování institucionálního rámce a ve spolupráci mezi donucovacími orgány. Za účelem zvýšení transparentnosti byl změněn volební zákon a zákon o financování politických stran. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená a představuje velmi závažný problém. Je třeba nepolevovat v úsilí. Většina legislativních a politických opatření týkajících se základních práv existuje, ale jejich provádění není jednotné a je třeba zde vyvinout další úsilí.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie se i nadále zabývala zásadními problémy v oblasti *spravedlnosti, svobody a bezpečnosti*. Pokud jde o uvolnění vízového režimu, v oblastech zahrnutých do plánu dosáhla významného pokroku a splnila příslušná kritéria. Na základě dosaženého pokroku navrhla Komise v červenci 2009 zrušení vízové povinnosti pro občany

Bývalé jugoslávské republiky Makedonie⁹. V azylové politice, v boji proti organizované trestné činnosti a drogám byl zaznamenán značný pokrok, stejně jako v otázkách vnější hranice a schengenských pravidel. Správní kapacita nutná k provádění policejní reformy se zlepšila, je však stále omezoována nedostatečně rozvinutým řízením lidských zdrojů. Co se týče boje proti organizované trestné činnosti, došlo ke zlepšení v používání zvláštních vyšetřovacích technik, stejně jako v ochraně svědků i v policejní práci založené na zpravodajských informacích. Je třeba dále usilovat především o zavedení integrovaného zpravodajského systému. V legislativní i správní kapacitě dosáhla země většího sblížení s *acquis*. Celkově přípravy v této oblasti pokračují dobře.

V oblasti *vědy a výzkumu* bylo dosaženo určitého pokroku. Správní kapacita pro podporu účasti v rámcových programech není dost rozvinutá. Celkově přípravy v této oblasti pokračují dobře. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a kultury, především co se týče účasti v programech Společenství. Rozpočet na vzdělávání však nadále nedostačuje na provádění národní reformní strategie. Celkově jsou přípravy v oblasti *vzdělávání a kultury* uspokojivé.

Bylo dosaženo pokroku v dalším provádění *acquis* EU v oblasti *životního prostředí*, především u horizontálních právních předpisů a u nakládání s odpady. Provádění právních předpisů zůstává značně problematické. Správní kapacita není dostatečná na celostátní ani místní úrovni. Je nadále nutné více usilovat o sblížování s *acquis* EU v tomto odvětví a také o zajištění nutných investic. Přípravy v oblasti životního prostředí obecně mírně pokročily.

V oblasti *ochrany spotřebitele a zdraví* došlo k určitému pokroku. Pokud jde o spotřebitelskou politiku, stále neexistuje účinný a transparentní systém dohledu nad trhem. Lidské a finanční zdroje v oblasti veřejného zdraví stále nejsou dostatečné, takže nebylo zajištěno řádné provádění právních předpisů, strategií a akčních plánů.

V oblasti *celní unie* došlo k významnému pokroku, a to především co se týče administrativní a provozní kapacity. Kromě případu tranzitu jsou celní předpisy dostatečně sladěny s *acquis*. I nadále se zlepšuje správní kapacita celní správy na provádění právních předpisů a boj proti přeshraniční trestné činnosti. Přípravy v této oblasti pokračují dobře.

Ve sblížování s politikou EU v oblasti *vnějších vztahů* bylo dosaženo určitého pokroku. Celkově přípravy v této oblasti pokračují dobře. V oblasti *zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky* bylo dosaženo určitého pokroku, především v posilování správní kapacity. Země dosáhla souladu s většinou prohlášení a společných postojů EU a prokazuje trvalé odhodlání účastnit se operací evropské bezpečnostní a obranné politiky.

V oblasti *finanční kontroly* bylo při sblížování a provádění právních předpisů dosaženo určitého pokroku. Správní kapacita odpovědných institucí byla dále posílena. Určitý pokrok byl zaznamenán ohledně *finančních a rozpočtových ustanovení*. Byla zlepšena provozní kapacita celního orgánu a úřadu pro veřejné příjmy, a to především v boji proti podvodům v oblasti cla a DPH.

Černá Hora

Černá Hora trvale pokračuje v plnění **politických kritérií**. V souladu s evropským partnerstvím dokončovala svůj právní rámec a posilovala svou správní a institucionální kapacitu. Provádění ústavy bylo celkově efektivní. Reforma soudnictví pokračovala a začala

⁹ KOM(2009) 366.

přinášet výsledky. Přesto je soudní moc a stíhání stále pod politickým vlivem. Je nutné odhodlaně bojovat proti korupci a organizované trestné činnosti. Zásadní výzvu představuje i nadále posilování správní kapacity. Politická shoda v otázkách souvisejících s EU zůstává silná. Je nutné zvýšit kapacitu parlamentu v oblasti kontroly návrhů právních předpisů a sledování provádění reforem.

Došlo k dalšímu posílení **demokracie a právního státu**. Provádění ústavy obecně pokračovalo dobře. Je však třeba sladit s ústavou některé zásadní právní předpisy. Především v oblastech spojených s evropskou integrací se zlepšilo fungování státních orgánů. Stále však nebyla prokázána větší politická vůle v boji proti korupci, především na vysoké úrovni.

Určitého pokroku bylo dosaženo ve fungování *parlamentu*. Jeho legislativní činnost byla i nadále intenzivní a jeho správní kapacita byla posílena. Parlament však ještě musí výrazně zlepšit své kontrolní kapacity a svou účinnost jakožto zákonodárný orgán. Parlamentní volby konané v březnu 2009 splňovaly téměř všechny závazky stanovené OBSE a Radou Evropy. Je však třeba řešit řadu zbývajících výzev a nedostatků zjištěných OBSE/ODIHR. Právní předpisy upravující volby je nutné sladit s ústavou.

Vláda pokračovala ve vytváření nových správních struktur souvisejících s nově získanou nezávislostí země. Rámec pro koordinaci činností souvisejících s evropskou integrací se zlepšil a funguje i nadále hladce. Určitého pokroku bylo dosaženo v reformě *veřejné správy*, kde byly přijaty důležité právní předpisy, modernizována správní kapacita a zlepšilo se řízení lidských zdrojů. Celkovou účinnost veřejné správy však nadále omezuje nedostatek lidských a finančních zdrojů, jakož i strukturální nedostatky a korupce. Správní kapacita zůstává omezená. Je nutné výrazně zapracovat na vytváření profesionální a odpovědné veřejné správy, založené na schopnostech a zbavené politických zásahů. Byla zohledněna většina stanovisek a doporučení úřadu veřejného ochránce práv. Je však ještě potřeba uvést zákon o veřejném ochránci práv zcela do souladu s ústavou a více posílit kapacity tohoto úřadu.

Větší úsilí je třeba vynaložit na zřízení a zplnomocnění nezávislých regulačních a dozorčích orgánů, jež by fungovaly efektivně.

Černá Hora dosáhla mírného pokroku v *reformě soudnictví*. Díky přijetí nového trestního řádu byl dále posílen právní rámec. Je však třeba více usilovat o zajištění nezávislosti soudnictví a autonomie trestního stíhání. Kapacita pro trestní stíhání musí být zvýšena, aby mohly být plněny nové úkoly stanovené v trestním řádu. Je třeba dále zvyšovat odpovědnost, integritu a účinnost soudního systému.

Při posilování právního a administrativního rámce pro *boj proti korupci* byl zaznamenán značný pokrok. Bylo dosaženo pokroku při dalším zlepšování preventivních a investigativních protikorupčních orgánů. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená a představuje velmi závažný problém. Panují pochybnosti, zda jsou právní předpisy v této oblasti ucelené a zda se účinně provádějí. Navzdory pozitivnímu trendu nejsou vyšetřovací kapacity a spolupráce mezi donucovacími orgány dostatečné, což vede k nízkému počtu rozsudků. Dozor v oblastech financování politických stran a střetu zájmů není dostatečný.

Došlo k dalšímu pokroku v oblasti **lidských práv a ochrany menšin**, kde Černá Hora v podstatě dosahuje souladu s evropskými standardy.

V oblasti *občanských a politických práv* bylo celkově dosaženo určitého pokroku. Je však nutné dále zlepšovat provádění právních předpisů v oblastech *mučení a špatného zacházení, vězeňského systému a přístupu ke spravedlnosti*.

Problematická zůstává *svoboda projevu*. Pokrok zaznamenalo vyšetřování případů násilí páchaného na novinářích. Byly však také oznámeny nové incidenty. Obavy vzbuzují ponižující výroky státních úředníků o roli sdělovacích prostředků a nevládních organizací. Vláda se musí konstruktivně zapojit do spolupráce se zástupci občanské společnosti. Celkově uspokojivé zůstává dodržování *svobody shromažďování a vyznání*. Je však potřeba zabývat se problémem restituce církevního majetku, přičemž ve sporech mezi srbskou a černohorskou pravoslavnou církví v Černé Hoře by státní orgány měly zůstat nestranné.

V oblasti *práv žen* je zapotřebí trvalého úsilí, jelikož především ochrana žen před všemi formami násilí není dostatečná a domácí násilí zůstává rozšířené. Zbývá stále přijmout zásadní právní předpisy, jako je zákon na ochranu před násilím v rodině. Stále nebyly přijaty důležité právní předpisy, jako např. antidiskriminační zákon. Je třeba odhodlaně pokračovat v provádění právních předpisů a strategií týkajících se zlepšování *práv dětí* a sociálně znevýhodněných skupin. Co se týče *vlastnických práv*, v roce 2008 se objevilo méně stížností týkajících se této oblasti. Přetrvávají však pochybnosti ohledně provádění restitučních zákonů.

Černá Hora dosáhla určitého pokroku při provádění rámce na *ochranu menšin*. Začaly pracovat rady pro menšiny a byly pro ně také vyčleněny prostředky. Byly podniknuty určité kroky ke zlepšení situace *Romů*, *Aškalů* a egyptské komunity. Vztahy mezi různými etnickými skupinami jsou nadále bezproblémové. Sociální a ekonomická situace vysídlených osob a *Romů*, *Aškalů* a egyptské komunity však zůstává vážným problémem. Tyto skupiny stále čelí velmi obtížným životním podmínkám a diskriminaci. V provádění právních předpisů a strategií je nutné pokračovat s větším odhodláním. Je rovněž nutné navýšit finanční zdroje. Pokud jde o zastoupení menšin, není zákon o právech a svobodách menšin ještě v souladu s ústavou.

Co se týče *vysídlených osob* z Bosny a Hercegoviny a z Chorvatska, byl sice vytvořen právní rámec řešící jejich status, ale dosud není zajištěno jeho účinné provádění. Černá Hora musí vyřešit status vysídlených osob z Kosova a zapracovat na zlepšení jejich přístupu k ekonomickým a sociálním právům, jež zůstává omezený. Jejich situace je stále důvodem k obavám.

Pokud jde o *regionální otázky a mezinárodní závazky*, spolupráce Černé Hory s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) je uspokojivá. Pokračují vyšetřování a soudní řízení v omezeném počtu případů černohorských domácích válečných zločinů. Spolupráce se sousedními zeměmi v této oblasti se zlepšila. Případ bosenských civilistů deportovaných v roce 1992 a jejich rodin byl vyřešen mimosoudně.

Co se týče Mezinárodního trestního soudu, dvoustranná dohoda se Spojenými státy o imunitě není v souladu s příslušnými společnými postoji EU a jejími hlavními zásadami. Černá Hora musí zajistit soulad s postojem EU.

Černá Hora se i nadále aktivně podílí na iniciativách regionální spolupráce, včetně procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECP), Rady pro regionální spolupráci (RCC) a Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA). V roce 2009 je Černá Hora předsednickou zemí CEFTA. Začal pracovat Regionální institut pro veřejnou správu (ReSPA) v Danilovgradu nedaleko Podgorici.

Vztahy s dalšími přístupujícími zeměmi a se sousedními členskými státy EU se i nadále zlepšují a upevňuje se dvoustranná spolupráce ve specifických oblastech. Pokroku bylo dosaženo zejména v řešení dvoustranných otázek ohledně hranic mezi Černou Horou a

Chorvatskem, jež spolupracují na přípravě předložení záležitosti hranice na poloostrově Prevlaka Mezinárodnímu soudnímu dvoru.

Hospodářství Černé Hory v roce 2009 značně zpomalilo. V důsledku toho se veřejné finance dostaly pod silný tlak a veřejný dluh se dále zvýšil. Hospodářství však neupadlo do hluboké recese a vnější finanční rizika se plně nerealizovala. Navzdory hospodářské krizi prosadila vláda řadu strukturálních reforem. Hlavním problémem hospodářského vývoje zůstává zlepšování právního státu a modernizace infrastruktury.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, učinila země další pokrok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Aby se Černá Hora mohla ve střednědobé perspektivě vyrovnat s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie, měla by pokračovat v provádění komplexních reforem snižujících strukturální nedostatky.

V důsledku zpomalení hospodářské činnosti poklesla vnější nerovnováha a inflace. Navzdory zpomalení růstu se ukazatele trhu práce stále zlepšovaly. Zahraniční mateřské banky pokračovaly ve financování místních poboček, čímž za nepřítomnosti půjčovatele poslední instance podpořily stabilitu finančního systému. Díky snížení výdajů a příjmům z privatizace rozsáhlých síťových systémů se snížil rozpočtový schodek. Veřejný dluh rostl, ale zůstal na mírné úrovni. Byly přijaty právní předpisy zvyšující jistotu v oblasti vlastnických práv. Pokročilo zjednodušování právních předpisů zaměřených na odstraňování překážek podnikání a snížil se počet nevyřízených případů úpadku. S ohledem na postupující krizi se role státu v hospodářství zvýšila, zůstala však omezená na poskytování půjček a záruk na půjčky pro klíčová hospodářská odvětví.

Prudce se ovšem zhoršily podmínky ve zpracovatelském odvětví v Černé Hoře, jelikož bylo zasaženo poklesem vnější poptávky a mezinárodních cen oceli a hliníku. Restrukturalizace hliníkáren a oceláren zůstává značně problematická. Finanční systém trpěl na konci roku 2008 a začátku roku 2009 závažným nedostatkem likvidity kvůli velkému množství výběrů vkladů. Navzdory injekcím likvidity do bankovního systému zůstaly úrokové sazby vysoké. Veřejné finance se ocitly pod silným tlakem s tím, jak přibývalo vládních záruk na půjčky. Kapitálové trhy utrpěly značné ztráty a čekaly je tvrdé korekce. Poptávka po pracovních silách je stále v nepoměru s jejich nabídkou, takže navzdory vysoké nezaměstnanosti musí zaměstnavatelé sahat po zahraničních pracovnících. Zásadním problémem zůstává stínová ekonomika.

Černá Hora dosáhla dalšího pokroku při sblížení právních předpisů s **evropskými standardy**. Provádění prozatímní dohody probíhá i nadále bez problémů a země začíná dosahovat výsledků v plnění závazků vyplývajících z dohody o stabilizaci a přidružení. V oblastech ochrany spotřebitele a výzkumu i v některých oblastech vnitřního trhu a spravedlnosti, svobody a bezpečnosti se značně pokročilo vpřed. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti volného pohybu kapitálu, cel a daní, zaměstnanosti, zemědělství, rozvoje venkova, energetiky, statistiky a ve zbývajících oblastech kapitoly spravedlnost, svoboda a bezpečnost. V těchto oblastech je nutné trvale vyvíjet další úsilí. Zejména je potřeba zlepšit prováděcí kapacitu. Pokrok v oblasti životního prostředí, dopravy, informační společnosti a médií je nerovnoměrný. Omezený pokrok bylo možné zaznamenat v akreditaci a posuzování shody, metrologii, dohledu nad trhem a průmyslové politice.

Co se týče **vnitřního trhu**, Černá Hora dosáhla určitého pokroku při plnění příslušných priorit evropského partnerství. Pokračovaly přípravy v oblasti *volného pohybu zboží*. Provádění opatření na ochranu spotřebitele značně pokročilo. Je třeba dále rozvíjet dozor nad trhem.

Nutné je zlepšit institucionální a správní kapacity, spolupráci mezi institucemi a provádění právních předpisů EU týkajících se některých výrobků.

V oblastech *volného pohybu osob a služeb a práva usazování* splňuje Černá Hora částečně priority dosahování souladu. Byl přijat zákon o zaměstnávání a práci cizinců, který předpokládá zavedení pracovních povolení a kvót pro pracovní síly a přeshraniční služby. Liberalizace trhu služeb opět pokročila vpřed. Institucionální rámec pro dohled nad bankovním a nebankovním finančním odvětvím se nadále zlepšoval, ale je třeba jej více rozvíjet. Byla přijata strategie pro odvětví poštovních služeb. Díky novým pravidlům pro podnikové výkaznictví a požadavkům na dohled se zvýšila transparentnost účetnictví a účinnost auditu. V těchto oblastech je však třeba více usilovat o upevnění dosaženého pokroku.

V oblasti *volného pohybu kapitálu* bylo dosaženo pokroku díky přijetí zákona o vlastnických vztazích a zákona o státním vlastnictví. Při nákupu zemědělské půdy stále není zajištěno rovné zacházení s cizinci, jimž nový zákon zajišťuje možnost dlouhodobého nájmu.

Pokračuje sbližování *celních a daňových právních předpisů s acquis*. Je však třeba dosáhnout dalšího souladu právních předpisů v oblastech původu, tranzitu a zjednodušených řízení, určování celní hodnoty a poplatků. Důležitým úkolem zůstává boj proti korupci a stínové ekonomice.

V oblasti *hospodářské soutěže* pokračovalo sbližování s *acquis*. Je nutné dále posílit právní rámec v oblasti hospodářské soutěže a modernizovat správní kapacity, zvláště pokud jde o kontrolu státních podpor.

V oblasti *zadávání veřejných zakázek* pokračovala Černá Hora ve sbližování svých právních předpisů s *acquis*. Prováděly se činnosti týkající se odborného vzdělávání a zvyšování povědomí. Je však třeba více sblížit právní předpisy s *acquis* a posílit správní kapacitu.

V oblasti *práv duševního vlastnictví* lze pozorovat určitý pokrok. Prostřednictvím nového patentového zákona byl posílen právní rámec. Byl zlepšen postup uznávání práv na národní úrovni. Přípravy jsou však zatím v počáteční fázi a musí se dále zvyšovat institucionální a donucovací kapacity i povědomí veřejnosti.

V oblasti *sociální politiky a zaměstnanosti* vykazovala Černá Hora nadále pokrok. Právní předpisy však musí být ještě více sblíženy s evropskými standardy a správní kapacita v oblasti sociální politiky a zaměstnanosti se musí zlepšit, zejména kvůli účinnému provádění nových právních předpisů. Je také nutné dále usilovat o posílení správní a institucionální kapacity v oblasti *politiky veřejného zdraví*.

V oblasti *vzdělávání a kultury* nastal další pokrok. Značně se pokročilo vpřed v oblasti *výzkumu*, především v posilování institucionálního rámce a také díky zapojení do sedmého Rámcového programu pro výzkum a rozvoj.

Černá Hora přijala nezbytné právní předpisy týkající se přistoupení ke Světové obchodní organizaci.

Pokud jde o *odvětvové politiky*, v oblasti *průmyslové politiky* začala Černá Hora plnit priority dosahování souladu, zatímco v oblasti *politiky pro malé a střední podniky* je splňuje částečně. Je třeba více usilovat o odstranění stávajících překážek obchodu, urychlit vydávání licencí a

povolení a plně provádět opatření, jako jsou úvěrové záruky pro malé a střední podniky, inkubátory a clustery.

V oblasti *zemědělství a rozvoje venkova* a také *rybolovu* lze pozorovat určitý pokrok, co se týče reformy právních předpisů a přijetí národních programů a strategií. Jejich provádění je však třeba zlepšit. Co se týče *bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politiky*, částečně pokročilo především posilování právního rámce, ale stále nebyl zřízen integrovaný systém bezpečnosti potravin. V posilování správní kapacity ministerstva zemědělství, lesnictví a vodohospodářství nastal jen omezený pokrok a je třeba zde zvýšit úsilí také kvůli jeho přípravám na zavedení nástroje předvstupní pomoci pro rozvoj venkova.

Pokrok v oblasti *životního prostředí* zůstává nerovnoměrný. Přijímání horizontálních právních předpisů sice pokročilo vpřed, jejich provádění a prosazování je však třeba dále posílit. Je nutné zaopatřit nezbytné zdroje pro Agenturu pro ochranu životního prostředí tak, aby mohla vykonávat svou činnost. Důvodem k obavám zůstává nedostatečná ochrana životního prostředí, zejména v pobřežních oblastech a národních parcích.

U *dopravní politiky* přípravy mírně pokročily v silniční a železniční dopravě, ale v letecké a námořní dopravě zůstávají v počáteční fázi. Pokrok v bezpečnostních aspektech všech druhů dopravy byl jen omezený. Černá Hora by měla vytvořit komplexní strategii rozvoje dopravního odvětví. Je nutné významně usilovat o zajištění odpovídající správní kapacity.

Určitý pokrok lze pozorovat v některých odvětvích *energetiky*. Byly učiněny jisté kroky ke splnění požadavků vyplývajících ze Smlouvy o Energetickém společenství, ale je třeba nepolepovat v úsilí. Prioritou se musí stát podpora energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *informační společnosti a médií*, kde začala pracovat agentura pro elektronické komunikace a poštovní služby. Přetrvávají ovšem pochybnosti ohledně nezávislosti Agentury pro elektronické komunikace a zpožďuje se provádění zákona o elektronických komunikacích. Příslušné černohorské orgány musí neprodleně začít řešit otázku kompetencí a postupu při přidělování vysílacích frekvencí. Právní předpisy i praxe v této oblasti potřebují sblížit s evropskými standardy.

Přípravy Černé Hory týkající se *systému veřejné vnitřní finanční kontroly a vnějšího auditu* se nacházejí v počáteční fázi provádění. Nyní musí být přijaty základní právní předpisy týkající se systému veřejné vnitřní finanční kontroly. Přibývá kvalifikovaných státních auditorů a auditů a Státní kontrolní úřad rozšiřuje svou správní kapacitu.

Vládní strategie pro *statistiku* na období 2009–2012 dává Statistickému úřadu Černé Hory koordinační úlohu při vývoji statistického systému v souladu s Kodexem evropské statistiky. Pokroku bylo dosaženo u odvětvové a makroekonomické statistiky, zatímco u klasifikací a registrů byl jeho rozsah omezený. Je nutné dosáhnout dalšího zlepšení právního rámce a správní kapacity.

V oblasti *spravedlnosti, svobody a bezpečnosti* se Černá Hora i nadále zabývala zásadními problémy. Je však třeba se trvale snažit o dokončení provádění reforem. Při uvolňování vízového režimu vyvinula Černá Hora značné úsilí ve všech oblastech zahrnutých v plánu. Na základě dosaženého pokroku navrhla Komise v červenci 2009 zrušení vízové povinnosti pro občany Černé Hory pod podmínkou, že Černá Hora splní zbývající kritéria plánu dříve, než Rada přijme rozhodnutí.

V oblasti *vízové politiky* bylo dosaženo určitého pokroku. Pokračovalo provádění dohody o usnadnění vydávání víz a readmisní dohody. V platnost vstoupil cizinecký zákon a nařízení o vízech, založené na schengenských pravidlech. Černá Hora by se však měla více snažit o zlepšení svého vízového režimu a uvést jej v soulad s evropskými standardy. Správní a technické kapacity pro vydávání víz potřebují významně posílit.

Pokud jde o *správu hranic*, Černá Hora dosáhla značného pokroku v oblasti hraniční kontroly. Pokračovalo provádění strategie integrované správy hranic. Určitý pokrok lze vysledovat u vybavení hraničních přechodů. Stále však nebyly přijaty nové právní předpisy o státní hraniční kontrole, zahrnující ostrahu hranic. Prioritou se musí stát řešení otázky připojení všech hraničních přechodů k elektronické síti s on-line přístupem k národní databázi i k databázi Interpolu.

V oblasti *azyly a migrace* lze pozorovat určitý pokrok. V oblasti *azyly* je právní a institucionální rámec téměř dokončen. Je však třeba zde zajistit řádné provádění právních předpisů. V oblasti *migrace* byly přijaty zásadní právní předpisy. Dosud však nebylo postaveno středisko pro přijímání ilegálních přistěhovalců. Je nutné více usilovat o provádění právních předpisů. Je třeba zlepšit správní kapacitu a institucionální spolupráci. Musí se rovněž řešit otázka statusu vysídlených osob.

Černá Hora nadále dosahovala určitého pokroku v oblasti boje proti *praní peněz*, ale znepokojivý je pokles počtu vyšetřovaných případů i oznámení o podezřelých transakcích. Je třeba odhodlaně usilovat o rozšíření kompetencí a vyšetřovacích kapacit orgánů, zvláště finančního zpravodajského útvaru. Praní peněz zůstává závažným problémem a k jeho předcházení a boji proti němu je zapotřebí další úsilí.

Určitého pokroku dosáhla Černá Hora v oblasti *protidrogové politiky*. Provádí se národní strategická reakce na problémy s narkotiky a přidružený akční plán. Institucionální rámec pro boj proti trestné činnosti související s drogami byl posílen a zvýšil se počet zadržení. Obchod s drogami prováděný skupinami organizované trestné činnosti však zůstává vážným problémem. Černá Hora musí v oblasti protidrogové politiky zesílit své úsilí.

V oblasti *policejní práce* lze pozorovat určitý pokrok, pokračuje provádění policejní reformy a v oblasti vnitřní kontroly se dosahuje výsledků. Je však stále třeba zlepšovat odbornou způsobilost, vybavení a infrastrukturu.

Institucionální, právní a správní kapacity pro *boj proti organizované trestné činnosti* byly posíleny. Organizovaná trestná činnost však zůstává vážným problémem, který ovlivňuje budování právního státu a podnikatelské prostředí. Vyšetřovací kapacity a kapacita pro trestní stíhání jsou i nadále nedostatečné, což vede k nízkému počtu pravomocných rozsudků v případech organizované trestné činnosti. Je nutné přednostně řešit posilování lidských zdrojů a spolupráce mezi orgány. V oblasti boje proti *obchodování s lidmi* došlo ke značnému pokroku. Černá Hora je nadále využívána především jako tranzitní země. Probíhá vyšetřování případů obchodování s lidmi a jsou vynášeny rozsudky. Je nutné zavést další opatření, aby se zlepšila kapacita odpovědných orgánů na identifikaci potenciálních obětí.

Díky přijetí právního rámce bylo dosaženo určitého pokroku v oblasti *ochrany údajů*. Tento zákon však není plně v souladu s *acquis*, navíc dosud nebyl zřízen kontrolní orgán.

Srbsko

Srbsko dosáhlo pokroku v plnění **politických kritérií** a klíčových priorit evropského partnerství. Vláda přijala mnoho iniciativ, jimiž prokazuje své odhodlání přiblížit zemi k Evropské unii, mimo jiné provádí ustanovení prozatímní dohody. Spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) se dále zlepšila, ale Ratko Mladić a Goran Hadžić, obžalovaní ICTY, zůstávají na svobodě.

Byla přijata řada iniciativ k upevnění **demokracie a právního státu**. Je však třeba přijmout další reformy, aby se zajistilo, že zejména v oblasti soudnictví bude nový ústavní rámec prováděn v souladu s evropskými standardy.

Parlament provedl revizi svého jednacího řádu, což vedlo ke zlepšení jeho práce a celého legislativního procesu. Díky přijetí zákona o politických stranách byla dále stanovena jasnější a přísnější pravidla pro registraci stran. Předpisy týkající se voleb však ještě nebyly revidovány tak, aby byly plně v souladu s evropskými standardy. Parlament dostatečně nepoužíval svou pravomoc dohledu nad výkonnou mocí a kapacita parlamentních výborů zůstává nedostatečná.

Vláda prokázala značné odhodlání zapojit se do evropské integrace a aktivně připravuje právní předpisy v řadě oblastí a provádí národní program evropské integrace. Nevěnuje se však dostatečná pozornost zajištění účinného provádění stávajících právních předpisů ani hodnocení dopadů. Je třeba zlepšit plánování práce vlády a zajistit větší koordinaci mezi ministerstvy.

Celková kapacita v oblasti *veřejné správy* je dostatečná. Srbský úřad pro evropskou integraci pracuje dobře, ale je nutné posílit správní kapacitu příslušných ministerstev, pokud jde o evropskou integraci. Celkově postupuje zavádění reform pomalu. Musí se zlepšit transparentnost, nestrannost, profesionalita a odpovědnost a klást větší důraz na boj proti korupci a podporu práce nezávislých orgánů. S ohledem na potíže, jež jim působí omezené zdroje, pracují nezávislé a regulační orgány poměrně dobře.

Bylo dosaženo určitého pokroku, pokud jde o *civilní dohled nad bezpečnostními složkami*, kde se více zapojil parlamentní výbor pro bezpečnost a obranu. Je však ještě třeba dokončit legislativní reformu.

Pokud jde o *soudní systém*, byl přijat balík právních předpisů, jež zavádějí všeobecnou reformu soudnictví a reorganizaci soudního systému. Byly zřízeny dva nové orgány – nejvyšší soudní rada a státní zastupitelství. Panují však obavy ohledně způsobu, jakým probíhá opakované jmenování všech soudců, a ohledně toho, že by nedostatek transparentnosti mohl vést k dlouhodobé politizaci soudního systému. Počet nevyřízených soudních případů se nesnížil, dosud nebylo zjednodušeno soudní řízení ani zaveden účinný systém řízení soudů.

Pokroku dosáhlo Srbsko v boji proti *korupci*. Donucovací orgány prokázaly větší odhodlání bojovat proti korupci, což vedlo k zatčení několika podezřelých, a byla zahájena řízení v mnoha vysoce sledovaných případech. Parlament zvolil výkonnou radu protikorupčního úřadu, jež začne fungovat v roce 2010. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená a představuje závažný problém. Obzvláště zranitelná jsou odvětví veřejných zakázek a privatizace. V případech korupce je jen velmi málo pravomocných rozsudků. Zákon o zřízení protikorupčního úřadu vykazuje nedostatky a dohled nad financováním politických stran a nad případy možného střetu zájmů není dostatečný.

Uplatňuje se právní a institucionální rámec pro *lidská práva a ochranu menšin a občanská a politická práva* jsou všeobecně respektována. Je však nutné plně prosazovat stávající ústavní a právní záruky.

V oblasti *předcházení mučení a špatnému zacházení* došlo k určitému zlepšení. Počet případů špatného zacházení, jež nahlásil státní ochránce lidských práv, se snížil. Některá obvinění proti policii však nebyla plně vyšetřena. Co se týče *přístupu ke spravedlnosti*, nedošlo k žádnému pokroku v přijímání právních předpisů ani ve vytváření komplexního systému poskytování bezplatné právní pomoci. V reformě *vězeňského systému* byly přijaty počáteční kroky k zavedení systému alternativních trestů, ale tato opatření mají jen omezené praktické účinky. Problémem zůstává přeplněnost, násilí a zneužívání drog.

Svoboda projevu je obecně chráněna ústavou a projevy nenávisti jsou zakázány. V praxi ovšem dochází k incidentům se slovními projevy nenávisti, výhrůžkami a tělesnými útoky na novináře, ochránce lidských práv a lesbičky, homosexuály, bisexuály a transsexuály, přičemž pachatelé nejsou stavěni před soud. Pokud jde o *média*, byl pozměněn zákon o veřejných informacích, který zavedl další regulaci sdělovacích prostředků. Nedostatečná transparentnost a chybějící veřejné konzultace před přijetím změn však vzbuzují obavy profesních sdružení a mezinárodních organizací. Dále se objevují obavy, že některá nová ustanovení, jako přísné tresty za porušení profesních norem, mohou způsobit porušování svobody médií. *Právo na svobodu shromažďování a sdružování* je stanovenou ústavou a díky novému zákonu o sdruženích bylo dále posíleno. Obecně je ochrana těchto svobod zajištěna, v září 2009 ale musela být na poslední chvíli zrušena plánovaná akce Belgrade Pride Parade kvůli tomu, že extremistické skupiny vyhrožovaly organizátorům i účastníkům násilím.

Občanská společnost hraje nadále aktivní roli ve společenském, hospodářském a politickém životě Srbska. Nový zákon o sdruženích vyjasnil právní status nevládních organizací. Srbská správa projevila určité úsilí o zlepšení spolupráce s občanskou společností, ale je třeba ji dále rozvíjet.

Existují ústavní záruky *svobody náboženství* a diskriminace na základě náboženství je zakázána. Provádění zákona o církvích a náboženských společenstvích z roku 2006 však má diskriminační následky týkající se registrace tzv. „netradičních společenství“.

Právní předpisy o ochraně *hospodářských a sociálních práv* jsou z velké části zavedeny. Větší důraz je nyní třeba klást na zajištění účinnějšího prosazování právních předpisů. Byla přijata národní strategie pro zlepšení postavení žen a podporu rovnosti žen a mužů a diskriminace na základě pohlaví je zakázána. Dosud však nebyl schválen zvláštní zákon o rovnosti žen a mužů a musí se značně zlepšit ochrana žen před násilím. Co se týče *práv dětí*, byla přijata národní strategie ochrany dětí před násilím. Je třeba vyvíjet soustředěnější snahy o zvýšení povědomí o situaci *sociálně znevýhodněných skupin a zdravotně postižených osob* a zajistit ochranu jejich práv. Byl přijat zákon zakazující *diskriminaci*, jenž dále rozvíjí právní rámec na ochranu před diskriminací. V praxi však diskriminace trvá především u znevýhodněných skupin, jako jsou Romové, zdravotně postižené osoby a lesbičky, homosexuálové, bisexuálové a transsexuálové.

V oblasti *vlastnických práv* chybí jasný právní základ pro restituce, takže tento proces stále nemohl být řádně zahájen.

Byl vytvořen právní rámec týkající se *práv menšin a kulturních práv*. Byl rovněž přijat nový zákon o národních radách pro menšiny. Významnou roli při zvyšování povědomí o právech

menšin a při jejich podpoře hraje ministerstvo pro lidská práva a práva menšin, stejně jako veřejní ochránci práv na celostátní úrovni i na úrovni provincií. Kromě ústavy výslovně zakazují diskriminaci etnických menšin také nové antidiskriminační právní předpisy.

V záležitosti *Vojvodiny* nebylo na státní úrovni dosaženo dohody o přijetí nového statusu. Dosaženo bylo dohody o restrukturalizaci vládního koordinačního orgánu pro *jižní část Srbska*. V červenci 2009 se však situace v jižní části Srbska zhoršila poté, co došlo k řadě útoků na srbské četnictvo. Situace v *Sandžaku* je nestabilní; muslimské společenství je stále rozděleno a několikrát puklo násilí.

Počet *uprchlíků a vnitřně vysídlených osob* v Srbsku zůstává vysoký. Vnitřně vysídlené osoby se stále nacházejí ve velmi obtížné situaci a při uplatňování svých sociálních práv čelí mnoha překážkám.

Během srbského předsednictví Desetiletí romské integrace přijalo Srbsko národní strategii pro zlepšení statusu *Romů*. Je však třeba více usilovat o zajištění jejího plného provádění. Romská populace se stále potýká s velmi obtížnými životními podmínkami a s častou diskriminací.

Pokud jde o **regionální otázky a mezinárodní závazky**, Srbsko dosáhlo dalšího pokroku ve spolupráci s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). Ve svém sdělení Radě bezpečnosti OSN v červnu 2009 prohlásil nejvyšší zástupce ICTY, že srbské orgány zareagovaly na zvláštní žádosti o pomoc vhodně a včas a že spolupráce musí pokračovat a vést k dalším konkrétním a kladným výsledkům. Uskutečnila se řada pátracích akcí, ale Ratko Mladić a Goran Hadžić, obžalovaní ICTY, zůstávají na svobodě. Dosažení plné spolupráce s ICTY zůstává pro Srbsko mezinárodním závazkem a klíčovou prioritou evropského partnerství.

Srbsko by se spolu se svými sousedy mělo zabývat regionálními rozdíly v pojetí beztrestnosti, mimo jiné prostřednictvím kroků k dosažení dohod o vydávání v případech válečných zločinů.

Srbsko se nadále aktivně podílelo na regionálních iniciativách, včetně procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě (SEECP), Rady pro regionální spolupráci (RCC) a Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA). Dvoustranné vztahy s dalšími přístupujícími zeměmi a se sousedními členskými státy EU se zlepšily. Je však třeba dosáhnout dalšího pokroku při hledání konečného řešení různých neuzavřených dvoustranných otázek, především otázek hranic. Regionální spolupráci ovšem ovlivňoval přístup Srbska k účasti Kosova v regionálních fórech.

Srbsko zpochybňuje vyhlášení nezávislosti Kosova¹⁰ a podniklo v tomto smyslu právní a diplomatické kroky, mimo jiné u Mezinárodního soudního dvora. Srbská vláda nemá s kosovskými orgány oficiální kontakty a trvá na tom, že bude komunikovat pouze s misemi UNMIK a EULEX. Vláda udržovala v Kosovu paralelní struktury a uspořádala tam místní volby, přičemž současně odrazovala kosovské Srby od účasti v obecních volbách organizovaných kosovskými orgány. Co se týče obchodu, Srbská vláda neuznává kosovská celní razítka, jež byla nahlášena Evropské komisi a jež jsou podle UNMIK v souladu s ustanoveními rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244. To, že Srbsko odmítá uznat kosovská celní razítka, představuje důvod k vážným obavám. Srbsko a Kosovo musí dosáhnout

¹⁰ Podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244/99.

pragmatického řešení této záležitosti, jež by klíčovým regionálním fórem umožnilo pokračovat v plnění jejich úlohy při posilování regionální spolupráce a rozvoje.

Srbská vláda učinila první krok ke spolupráci s misí EU na podporu právního státu (EULEX), ale toto úsilí je nutné posílit. V září 2009 podepsaly EULEX a Srbsko protokol o policejní spolupráci.

Hospodářství Srbska těžce zasáhla současná celosvětová hospodářská krize. Do konce roku 2008 se jeho růst zpomaloval a v roce 2009 se hospodářství dostalo do recese. V důsledku toho se zhoršila makroekonomická stabilita. Navíc dřívější expanzivní politika a nedostatek disciplíny vedly ke značnému fiskálnímu zhoršení.

Z hlediska **hospodářských kritérií** dosáhlo Srbsko jen omezeného pokroku na cestě k vytvoření funkčního tržního hospodářství. Bude třeba více usilovat o to, aby se Srbsko dokázalo ve střednědobém časovém horizontu vyrovnat s konkurenčními a tržními tlaky v rámci Evropské unie. Je třeba urychlit strukturální reformy.

V srbském bankovním systému se podařilo udržet likviditu, srbské banky mají dost kapitálu a jsou vcelku ziskové. Pokud jde o vnější rozměr, prochází srbské hospodářství procesem rychlých korekcí zahraniční ekonomiky. To se odráží ve značném poklesu schodku běžného účtu. Devizové rezervy zůstaly stabilní. Byla zachována shoda ohledně základních prvků tržního hospodářství, ale vláda nemá střednědobou strategii strukturálních reforem.

V reakci na prohlubující se hospodářskou krizi Srbsko požádalo MMF a EU o pomoc a zavázalo se podniknout řadu fiskálních opatření ke snížení celkových výdajů. Se zhoršováním krize však byl program MMF revidován. Chybějí opatření na zlepšení střednědobé udržitelnosti veřejných financí. Rámec měnové politiky, ve kterém byly stanoveny inflační cíle, je stále obtížné provádět a existuje riziko, že dojde k porušení důvěryhodnosti centrální banky. Inflation zůstala poměrně vysoká. Určitého pokroku se dosáhlo v privatizaci veřejných podniků, ne však státních podniků, což ovlivnilo dynamiku soukromého sektoru. Míra nezaměstnanosti se trvale drží na vysoké úrovni. Vstup na trh a odchod z něj nadále komplikují nadměrné administrativní požadavky. Musí se zlepšit předvídatelnost právního prostředí, především pokud jde o účinné prosazování vlastnických práv. Zásadním problémem zůstává stínová ekonomika.

Srbsko učinilo pokrok v přizpůsobování svých právních předpisů a politik **evropským standardům** a začalo provádět závazky vyplývající z prozatímní dohody, a to podle ustanovení a časového plánu určeného touto dohodou. S účinkem od dne 30. ledna 2009 bylo sníženo clo a dále byla přijata příslušná opatření v oblastech hospodářské soutěže, státní podpory a tranzitní dopravy. Srbsko rovněž přijalo důležité právní předpisy v řadě oblastí, jako je zemědělství, životní prostředí, zaměstnanost, hospodářská soutěž, zadávání veřejných zakázek a spravedlnost, svoboda a bezpečnost. Správní kapacita v oblastech klíčových pro provádění dohody o stabilizaci a přidružení se zlepšila. Srbsko se však musí více snažit zajistit účinné provádění a prosazování právních předpisů souvisejících s EU.

Co se týče **vnitřního trhu**, Srbsko dosáhlo určitého pokroku ve sbližování právních předpisů a posilování institucionálních kapacit. Značného pokroku bylo dosaženo v oblasti *volného pohybu zboží*. Přijetí nových právních předpisů o standardizaci a posuzování shody vytvořilo základ pro dosažení dalšího souladu s *acquis*. Zlepšily se institucionální kapacity úřadu pro standardizaci a akreditačního orgánu a Srbsko přijalo více evropských norem. V oblasti ochrany spotřebitele došlo k určitému pokroku díky přijetí právních předpisů o bezpečnosti

výrobní a elektronickém obchodě. Správní kapacita se však musí ještě zlepšit. Dosud nebyly přijaty právní předpisy v oblasti akreditace a metrologie. Srbsko musí zvýšit úsilí o zavedení systému tržního dohledu. Je třeba přijmout nové právní předpisy o ochraně spotřebitele.

Srbsko mírně pokročilo vpřed při přípravách v oblasti *pohybu osob a služeb a práva usazování*. Určitého pokroku se dosáhlo při dosahování souladu v oblasti poštovních služeb. Byl připraven plán týkající se finančních služeb, jehož cílem je provedení nových bankovních nařízení. Řada zákonů však dosud chybí nebo nesplňuje evropské standardy, především v oblastech bankovní regulace. V oblasti *volného pohybu kapitálu* musí Srbsko pokračovat v úsilí o plnou liberalizaci transakcí běžného účtu a odstranit omezení u krátkodobých úvěrů a portfoliových investic.

Značného pokroku dosáhlo Srbsko v oblasti *cel*. Zlepšila se správní kapacita celní správy a byla přijata řada právních předpisů pro provádění prozatímní dohody. Je však nutné dosáhnout dalšího souladu s celním kodexem EU, především pokud jde o tranzit a o analýzu rizika. Srbsko podniklo kroky k dalšímu rozvoji svého právního rámce v oblasti *daní*. Zlepšily se postupy výběru daní, jakož i donucovací kapacity daňové správy. Srbsko musí ještě více zlepšit vymáhání evidovaných pohledávek a pokračovat ve sbližování předpisů v oblasti spotřebních daní a DPH.

Značného pokroku dosáhlo Srbsko v oblasti *hospodářské soutěže a státní podpory*, kde přijalo nové právní předpisy. Je třeba posílit kapacitu Komise na ochranu hospodářské soutěže nutnou k provádění hospodářských analýz. Dosud navíc nebyl zřízen nezávislý orgán pro dohled nad státními podporami.

V oblasti *zadávání veřejných zakázek* dosáhlo Srbsko značného pokroku, když přijalo nové právní předpisy. Ještě však nebyli jmenováni členové nové komise na ochranu práv účastníků řízení. Srbsko dosáhlo dalšího pokroku ve *vymáhání práv duševního vlastnictví*. Zlepšila se správní kapacita úřadu pro duševní vlastnictví. Je však třeba vyřešit otázku finanční nezávislosti a problém nedostatku kompetentních soudců, což je nutné pro zajištění účinného prosazování vlastnických práv.

V oblasti *politiky zaměstnanosti* bylo dosaženo značného pokroku díky přijetí několika důležitých zákonů a národní strategie zaměstnanosti na rok 2009. Výsledky provádění opatření a politik v oblasti zaměstnanosti se zlepšily, musí se ale posílit koordinace s jinými politikami. Určitý pokrok lze pozorovat také v oblasti *sociální politiky*, ovšem je třeba dále rozvíjet právní rámec a řádně provádět stávající právní předpisy. V oblasti *politiky veřejného zdraví* bylo dosaženo určitého pokroku, především v reformě primární zdravotní péče a v prevenci nemocí. Je nutné více usilovat o sblížení s evropskými standardy.

K pokroku došlo v oblasti *vzdělávání a kultury*. V oblasti *vědy a výzkumu* a inovací vyvinulo Srbsko významné úsilí o podporu výzkumné spolupráce a při účasti v projektech v rámci sedmého Rámcového programu pro výzkum a rozvoj. Je třeba vyvinout značné úsilí o posílení národní výzkumné kapacity Srbska a o zajištění další integrace země do Evropského výzkumného prostoru.

Přípravy Srbska na přistoupení ke *Světové obchodní organizaci (WTO)* jsou uspokojivé a bylo přijato mnoho právních předpisů slučitelných s WTO.

Co se týče *odvětvových politik*, v oblastech *průmyslu a malých a středních podniků* se zlepšil institucionální rámec a Srbsko začalo uskutečňovat cíle své strategie pro malé a střední

podniky. Dosud však nebyla přijata moderní průmyslová politická strategie, která by byla v souladu s přístupem EU.

Sbližování s *acquis* v oblasti *zemědělství a rozvoje venkova* pokročilo vpřed díky přijetí důležitých rámcových zákonů. Stejně je tomu u bezpečnosti potravin, ale dosáhlo se jen malého pokroku v modernizaci odvětví potravinářství a jeho vedlejších produktů. K určitému pokroku došlo ve *veterinárním a rostlinolékařském* odvětví, ovšem jen omezeně pokročila modernizace *laboratoří* na kontrolu bezpečnosti potravinového řetězce.

Značného pokroku dosáhlo Srbsko v oblasti *životního prostředí*, především v podobě přijetí balíku právních předpisů a ratifikace mezinárodních úmluv. Institucionální kapacita a technické a lidské zdroje však zůstávají zejména na místní úrovni nedostatečné. Další úsilí je třeba upřít do přijímání právních předpisů vztahujících se na vodu a do všeobecného budování kapacit v oblasti životního prostředí.

V oblasti *dopravy* byl přijat nový zákon o bezpečnosti silničního provozu a byly harmonizovány silniční poplatky pro domácí a zahraniční vozidla. Byla ratifikována dohoda o vytvoření společného evropského leteckého prostoru (ECAA), montrealská úmluva a horizontální dohoda o určitých aspektech letecké dopravy. Nastaly však problémy s dodržováním závazků Srbska týkajících se přístupu na trh v rámci ECAA. Obecně je nutné více usilovat o provádění první přechodné etapy ECAA a zlepšit koordinaci mezi ministerstvem pro infrastrukturu a ředitelstvím pro civilní letectví. Zásadní restrukturalizaci stále potřebuje železniční doprava.

V odvětví *energetiky* dosáhlo Srbsko určitého pokroku. Je třeba více zapracovat na splnění požadavků stanovených Smlouvou o Energetickém společenství a na nevyřešených otázkách souvisejících s environmentálními aspekty energetiky a s jadernou bezpečností. Pokud jde o zabezpečení dodávek, ve zvyšování zásob plynu došlo k určitému pokroku, ale propojení Srbska s dalšími zeměmi regionu v dodávkách zemního plynu zůstává omezené.

V oblasti *informační společnosti a médií* bylo dosaženo pokroku díky přijetí několika právních předpisů. Srbsko rovněž ratifikovalo Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi. Institucionální a regulační kapacita je však nadále omezená a pokrok zde závisí na provádění právních předpisů.

V oblasti *finanční kontroly* bylo dosaženo pokroku. Vláda přijala komplexní politický dokument o veřejné vnitřní finanční kontrole. V platnost vstoupil zákon o rozpočtovém systému, který rovněž obsahuje právní základ pro tento dokument. Přípravy na zavedení moderního a účinného systému veřejné *finanční kontroly* však jsou stále v počáteční fázi. Nedávno zřízený státní kontrolní úřad ještě není plně funkční.

Byla přijata nová strategie pro *statistiku*. V oblasti odvětvové statistiky došlo také k pokroku, byly připraveny a provedeny průzkumy a sčítání. Srbsko však musí ještě více usilovat o vytvoření plně funkčního obchodního rejstříku a o další posílení správní kapacity.

Pokroku bylo dosaženo v *oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti*. Nadále se provádí dohoda mezi Evropským společenstvím a Srbskem o usnadnění vydávání víz a readmisní dohoda. Srbsko vyvinulo významnou snahu ve všech oblastech plánu uvolnění vízového režimu, zejména v zavádění biometrických pasů. Na základě pokroku, jehož Srbsko dosáhlo,

navrhla Komise v červenci 2009 zrušení vízové povinnosti pro občany Srbska pod podmínkou, že Srbsko splní zbývající kritéria dříve, než Rada přijme rozhodnutí.¹¹

Začalo provádění nového zákona o *správě hranic*, je však nutné vyvíjet další úsilí o zlepšení technických standardů a vybavení některých hraničních přechodů a kontroly správní hranice s Kosovem.

Jen malého pokroku dosáhlo Srbsko v oblasti *azylu*. Azylové řízení je i přes některé nedostatky vcelku uspokojivé. Nedostatečně se však plánuje řešení otázky případného nárůstu počtu žádostí a neexistuje koordinační orgán pro integraci žadatelů o azyl. Značný pokrok lze vysledovat v oblasti *migrace*, kde byla přijata strategie řízení migrace a provádí se cizinecký zákon. Je však nutné vyvíjet další úsilí o provádění nově přijatých strategií a zlepšit sledování migračních toků.

Důvodem ke znepokojení zůstává *praní peněz*. Byl přijat nový zákon o prevenci praní peněz a financování terorismu a boji proti nim. Oznámení o podezřelých transakcích se však povětšinou omezují pouze na bankovní sektor a počet vyšetřování a rozsudků v případech praní peněz zůstal nízký.

Srbsko je významnou tranzitní zemí pro pašování *drog* do Evropy. Byla přijata strategie a akční plán pro boj proti drogám. Donucovací orgány zabavily velké množství drog. Obchod s drogami na území Srbska však nadále představuje závažný problém.

K určitému pokroku došlo v reformě *policie*. Zvýšilo se budování kapacity a vzdělávání i mezinárodní a regionální spolupráce. Je však nutné zlepšit strategické plánování a vnitřní kontrolu. Byla přijata národní strategie pro boj proti *organizované trestné činnosti*. Byly podniknuty první kroky ke zlepšení institucionálního a právního rámce pro finanční vyšetřování a zabavování majetku. Přijetí revidovaného nového trestního řádu a jeho vstup v platnost se však znovu zpozdily. Vyšetřovací kapacity jsou i nadále nedostatečné, což vede k nízkému počtu pravomocných rozsudků v této oblasti. Je nutné vyvíjet trvalé úsilí v boji proti organizované trestné činnosti, která stále představuje závažný problém.

V oblasti boje proti *obchodování s lidmi* dosáhlo Srbsko určitého pokroku. Byla ratifikována Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a byl přijat akční plán. V oblasti boje proti obchodování s lidmi se zlepšila spolupráce mezi různými subjekty včetně nevládních organizací. Počet pravomocných rozsudků v této oblasti však zůstává nízký, přičemž nadále stoupal podíl nezletilých obětí.

Určitého pokroku bylo dosaženo v zavádění právního a institucionálního rámce na *ochranu osobních údajů*. Je však potřeba usilovat o plné sblížení stávajících právních předpisů s evropskými standardy a zajistit správné provádění příslušných ustanovení.

Kosovo

Kosovo dosáhlo určitého pokroku při plnění klíčových priorit evropského partnerství, především posílilo svůj právní rámec s ohledem na **politická kritéria**. Prioritou se nyní musí stát jeho provádění. Druhý rok po vyhlášení nezávislosti země jsou instituce Kosova zřízeny a ve spolupráci s příslušnými mezinárodními organizacemi plní své závazky. Zejména kapacita veřejné správy a kapacita shromáždění však potřebují posílit. Je třeba vyvíjet trvalé úsilí o

¹¹ KOM(2009) 366.

soudní reformu a přidat v boji proti korupci, organizované trestné činnosti a praní peněz. Praktická spolupráce s misí EU na podporu právního státu (EULEX) neodpovídá politickým závazkům a je třeba ji v řadě oblastí v rámci jejího mandátu zlepšit.

Bezpečnostní situace v Kosovu je stabilní, ale křehká. Došlo k mnoha incidentům, také k poškození majetku mise EULEX. Celkově se podařilo udržet veřejný pořádek. Kosovské orgány nemají úplnou kontrolu nad celým územím Kosova, především na severu. Nadále fungují paralelní struktury a nedávno proběhly paralelní doplňovací volby do obecních orgánů. Kosovská vláda musí lépe integrovat všechna společenství, zejména kosovské Srby, a za podpory mise EULEX upevnit právní stát. Společenství Srbů v Kosovu se musí konstruktivněji účastnit práce kosovských institucí tak, aby podpora EU a evropská perspektiva přinášely větší prospěch. V této souvislosti budou především relevantní nadcházející obecní volby a širší decentralizace. V tomto ohledu se počítá s podporou Bělehradu. Ke zvýšení stability v regionu a socio-ekonomického rozvoje by přispěly další snahy o smíření.

Pokud jde o *demokracii a právní stát*, kosovské orgány při své práci dodržují příslušná ústavní ustanovení. V Kosovu však došlo jen k omezenému pokroku v oblasti upevňování právního státu.

Byl přijat roční pracovní plán *shromáždění* na rok 2009, který je v souladu s legislativní strategií vlády. Kapacita shromáždění v oblasti kontroly návrhů právních předpisů a provádění přijatých předpisů však není dostatečná. Parlamentní dohled nad výkonnou mocí je omezený. Musí se zejména zvýšit kapacita výboru pro evropskou integraci v oblasti dohledu nad přijímáním právních předpisů slučitelných se standardy EU.

Byly vytvořeny hlavní *vládní* struktury a v Kosovu byla zachována politická stabilita. V reformě místní správy lze pozorovat určitý pokrok. V srpnu byl přijat revidovaný, zdokonalený akční plán evropského partnerství. Kosovo by se nyní mělo soustředit na jeho provádění a zvyšování jeho priority. Slabá zůstává spolupráce mezi jednotlivými ministerstvy při provádění evropského reformního programu v Kosovu. Aby byla naplněna evropská perspektiva Kosova, je zásadní vytvořit účinné správní struktury v této oblasti. Úřad pro koordinaci rozvoje a evropskou integraci posílil svou koordinační kapacitu, ale chybí mu politická podpora na vysoké úrovni, nutná pro skutečné vedení evropského integračního procesu.

V *reformě veřejné správy* bylo dosaženo určitého pokroku. Byl dokončen přezkum úkolů a odpovědností veřejné správy a byla provedena většina doporučení. Dosud však nebyly přijaty některé klíčové právní předpisy. Důvodem k obavě zůstává politické vměšování ve státní správě a v postupu jmenování do veřejných funkcí. Bude třeba trvale usilovat o posílení kapacity v celé veřejné správě Kosova a o ustavení rámce pro profesionální, odpovědnou a nezávislou veřejnou službu založenou na výsledcích a schopnou účinně provádět vládní politiky. Je třeba více posílit úřad veřejného ochránce práv. Veřejná správa v Kosovu je stále nedostatečná.

V *soudním systému* došlo jen k omezenému pokroku. Reformní proces je stále v počáteční fázi. Byl zřízen ústavní soud a byli jmenováni jeho členové. Nový informační systém pro soudní řízení funguje na většině soudů. Za podpory mise EULEX byl znovuotevřen soud v Mitrovici pro trestní případy. Byla jmenována kosovská soudní rada. Určitého pokroku bylo dosaženo v souzení případů válečných zločinů.

Zvýšení nezávislosti a profesionality soudnictví v Kosovu si však vyžádá značné úsilí. Počet nevyřešených případů, týkajících se občanského i trestního soudnictví, je vysoký. Neexistuje žádný účinný mechanismus disciplinárních řízení proti soudcům. Je nutné, aby vláda i srbské společenství v Kosovu konstruktivně usilovaly o zajištění integrace srbského společenství do soudního systému. Soudnictví v Kosovu je nadále slabé a neúčinné. Zásady právního státu nejsou dodržovány po celém území Kosova, především pak na severu.

Pracuje agentura pro *boj proti korupci* a zvýšila se její kapacita, ale její pravomoc zůstává omezená. Navzdory přijetí jistých opatření je však korupce v mnoha oblastech stále rozšířená a představuje velmi závažný problém. Právní rámec v této oblasti stále nebyl dokončen. Neexistuje zákon o financování politických stran. Dosud nebyla přijata strategie a akční plán pro boj proti korupci. Spolupráce mezi subjekty činnými v boji proti korupci se musí značně zlepšit. Musí být zaručena nezávislost agentury pro boj proti korupci. Kosovo musí vést záznamy o vyšetřováních, rozsudcích, stíháních a odsouzeních v případech korupce.

Ústava zaručuje respektování *lidských práv a ochranu menšin* a vyjmenovává hlavní mezinárodní dohody a nástroje, jež jsou v Kosovu přímo použitelné. Je však třeba vyvinout další úsilí, aby se zajistila ochrana těchto práv v praxi, mimo jiné učinit rozhodné kroky k integraci všech kosovských společenství.

Velkou překážku představuje neochota srbského společenství v Kosovu, především na severu, účastnit se práce kosovských orgánů. Je třeba, aby vláda i srbské společenství v Kosovu vyvíjely trvalé úsilí o řešení této záležitosti. Rovněž je nutné, aby Srbsko zaujalo konstruktivnější přístup.

V oblasti *občanských a politických práv* bylo dosaženo jen omezeného pokroku. Co se týče *přístupu ke spravedlnosti*, funguje systém právní pomoci, musí však být dále posílen. Ve vztahu k *věznicím* a dalším nápravným zařízením byl zaznamenán určitý pokrok. Mnoho problémů však trvá, zejména pokud jde o podmínky vazby mentálně postižených a mladistvých pachatelů a jejich znovuzачlenění po propuštění. V oblasti *předcházení mučení a špatnému zacházení* a v boji proti *beztrestnosti* došlo jen k omezenému zlepšení.

V praxi není plně zaručena *svoboda slova*. Vyskytly se případy ovlivňování práce médií ze strany politiků. Právní rámec týkající se svobody sdružování a shromažďování byl dále propracován.

Je třeba více integrovat *občanskou společnost* do formulování a provádění politik. V oblasti *svobody náboženství* nastal určitý pokrok, především v rekonstruování posvátných míst. Na podpoře smíření mezi různými náboženskými společenstvími bude třeba značně zapracovat. Neexistuje zákon o *pohřešovaných osobách*. Musí se řešit otázka odškodnění rodin pohřešovaných osob.

Hospodářská a sociální práva nejsou plně zaručena. Musí se výrazně zvýšit ochrana *žen* před všemi formami násilí. Problémem zůstává obchod s dětmi a dětská práce. Je třeba dále usilovat o zaručení práv *děti*. Vláda přijala akční plán týkající se osob se zdravotním postižením. Integrace a ochrana sociálně znevýhodněných skupin a zdravotně postižených osob však není plně zajištěna. Důvodem k obavám zůstává *diskriminace* – bude třeba vést více vládních kampaní na zvyšování povědomí o této otázce. Právní předpisy a strategie byly vytvořeny, ale jejich provádění je nedostatečné. Právní a institucionální rámec v oblasti *vlastnických práv* byl posílen. I nadále zůstává hlavní překážkou ochrany vlastnických práv

to, že orgány nejsou schopné zajistit provádění svých rozhodnutí po celém území Kosova. Obecně je zaručena bezpečnost církevního majetku.

Pokud jde o *práva menšin, kulturní práva a ochranu menšin*, platné právní předpisy poskytují prostředí s vysokou úrovní ochrany práv menšin a kulturních práv. V praxi však není tato ochrana odpovídajícím způsobem zaručena. V usmíření mezi společenstvími se dosáhlo jen malého pokroku. Tato otázka představuje značný problém pro správní orgány. Počet *uprchlíků a vysídlených osob*, kteří se dobrovolně vrátili, zůstává nízký. Stále nebyly vyřešeny spory o vybojovaná území mezi některými obcemi a srbskou pravoslavnou církví.

Romská menšina, Aškalové a egyptská komunita stále čelí velmi obtížným životním podmínkám a časté diskriminaci. Je naléhavě potřeba přijmout opatření na přesídlení romských rodin žijících v nebezpečných a nepřijatelných podmínkách v oblastech severního Kosova, zamořených olovem. Kosovské orgány se musí více snažit zabývat problémy všech menšin a zajistit jejich ochranu a integraci.

Pokud jde o *regionální záležitosti a mezinárodní závazky*, během vykazovaného období pokračovalo Kosovo ve spolupráci s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY). EU stále zdůrazňuje, že regionální spolupráce musí být otevřená, aby měla úspěch, a vyjadřuje politování nad tím, že kvůli neshodám ohledně způsobu účasti Kosova na regionálních fórech se Kosovo neúčastnilo klíčových regionálních akcí. Kosovo schválilo nová celní razítka a zvláštní zmocněnec generálního tajemníka OSN nahlásil Evropské komisi a partnerům v CEFTA, že jsou v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1244/99. Srbsko platnost těchto razítek neuznalo a zpochybnilo jejich soulad se zmíněnou rezolucí. Kosovo a Srbsko musí dosáhnout pragmatického řešení této záležitosti, jež umožní klíčovým regionálním fóřům pokračovat v plnění jejich role při podpoře regionální spolupráce a rozvoje.

Hospodářství Kosova dosud zasáhla krize jen mírně. HDP sice nadále rostl, ovšem jeho předchozí základ byl velmi nízký; nezaměstnanost se však udržela na velmi vysoké úrovni. Kvůli pádu cen dováženého zboží se vysoká inflace změnila v deflací. Vážné překážky pro hospodářský rozvoj nadále představují slabý právní stát, velmi omezené a nedostatečně pestré výrobní kapacity a špatná dopravní a energetická infrastruktura. Fiskální politika je utvářena požadavky *ad hoc* a není systémově propojena se střednědobým politickým rámcem. Stabilita dodávek energie se zlepšila, ale jen za cenu zvýšení dotací z rozpočtu.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Kosovo učinilo jen velmi malý krok směrem k fungujícímu tržnímu hospodářství. Aby byla země z dlouhodobého hlediska schopna odolávat konkurenčním tlakům a tržním silám v rámci Evropské unie, je třeba uskutečnit značné reformy a investice.

Podařilo se udržet obecnou shodu ohledně orientace politik na volný trh. Používání eura, nevýrazné vnější zadlužení a velmi nízký vývoz ochránily hospodářství před negativními dopady celosvětové recese. Bankovní sektor zůstal stabilní a ziskový a udržel si dostatek kapitálu. Hospodářský růst byl poháněn pokračujícím rozmachem úvěrů a vyšší zahraniční pomocí. Oproti značnému přebytku v předchozím roce vykazoval v roce 2008 rozpočet malý schodek. Daňové příjmy lehce vzrostly. V červnu 2009 Kosovo přistoupilo k Mezinárodnímu měnovému fondu a Světové bance.

Již tak velký obchodní deficit však nadále rostl, zejména kvůli značnému objemu dovozu strojů a dopravních zařízení pro rozsáhlý program výstavby silnic. Udržitelnost rozpočtu i

vnějších účtů se především v důsledku špatného plánování a provádění politik ještě snížila. Vývoz, již tak nízký, v roce 2009 kvůli hospodářské krizi strmě padal. Hospodářská statistika je nadále nedostatečná. Náklady ve finančním odvětví zůstaly vysoké, jelikož banky dále poskytovaly vysoce rizikové pojistky podnikatelských úvěrů. Subvence a převody z rozpočtu vzrostly. Hlavní překážky pro hospodářský rozvoj představoval i nadále slabý právní stát, korupce v mnoha oblastech a nejistota ohledně vlastnických práv. Nezaměstnanost je stále velmi vysoká. Došlo jen k malému pokroku v dosahování vyšší integrace mladého obyvatelstva Kosova na trhu práce. Zásadní problém představuje i nadále stínová ekonomika.

Kosovo dosáhlo nejednoznačného pokroku při sbližování právních předpisů a politik s **evropskými standardy**. Právní rámec byl dále rozvinut v oblastech, jako jsou cla, daně, vzdělávání a policie. Sbližování v oblasti životního prostředí, hospodářské soutěže, duševního vlastnictví, energetiky a volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu je v počáteční fázi. V oblasti finanční kontroly a statistiky, ochrany údajů a boje proti praní peněz a organizované trestné činnosti zůstává uplatňování evropských standardů omezené.

V oblasti **vnitřního trhu** EU nastal určitý pokrok, co se týče *volného pohybu zboží*. Provádění a uplatňování evropských postupů a právních předpisů se však nachází v počáteční fázi. Správní kapacita zůstává nedostatečná. Sbližování v oblasti *volného pohybu osob a služeb a práva usazování* je nedostatečné. Je zapotřebí trvale usilovat o pokrok u *volného pohybu kapitálu*, zejména o posílení regulace finančního sektoru.

Díky větší účinnosti celní správy se zvýšily *celní příjmy*. Byl přijat kodex o clu a spotřební dani. Celní předpisy jsou slučitelné s evropskými standardy. V oblasti cel však musí být výrazně posílena správní kapacita a zesílen boj proti korupci. V severním Kosovu se clo stále nevybírání. Celní úředníci mise EULEX sledují dvě hraniční brány na severu, díky čemuž se objem pašování v tomto místě omezil. Byl dále rozvinut právní rámec týkající se *daní* a začaly se uplatňovat nižší daňové sazby. Je však zapotřebí více usilovat o zvýšení správní kapacity v této oblasti a o omezení rozsahu stínové ekonomiky.

Provádění právních předpisů o *zadávání veřejných zakázek* bylo téměř dokončeno a byl vytvořen orgán pro přezkum zadávacího procesu. Provádění tohoto zákona v praxi však vzbuzuje vážné obavy. Orgány musí účinně vyšetřovat případy údajné korupce. Je nutné výrazně zesílit sledování provádění smluv o veřejných zakázkách. Úředníci odpovědní za veřejné zakázky v Kosovu jsou stále vystavováni vměšování a zastrahování.

Dosud neexistuje strategie práv v oblasti *duševního vlastnictví*. Donucovací mechanismy v oblasti průmyslových a autorských práv a práv s nimi souvisejících jsou nedostatečné. Byla ustavena komise pro *hospodářskou soutěž*, jež vyšetřovala případy údajného porušení hospodářské soutěže. Právní předpisy Kosova v oblasti hospodářské soutěže nejsou plně v souladu s evropskými standardy.

Úřady musí zjednodušit různé strategie týkající se *zaměstnanosti* a zajistit jejich provádění. Právní předpisy v oblasti zdraví a bezpečnosti při práci a v oblasti sociálních služeb a ústavní péče potřebují zlepšit. Ve *zdravotnictví* je třeba posílit správní a institucionální kapacitu, aby se mohla zlepšit kvalita zdravotnických služeb. V oblasti *sociálního dialogu* lze pozorovat jen malý pokrok. Pokračuje sblížení s evropskými standardy ve *vzdělávání*. Je však třeba ještě dokončit institucionální reformu v této oblasti a lépe převést politická doporučení do praxe. V oblasti *výzkumu* vyvinuly úřady iniciativy k usnadnění spolupráce s EU, jako je jmenování kosovského koordinátora pro sedmý Rámcový program.

Pokud jde o **odvětvové politiky**, stále nebyl dokončen institucionální a právní rámec v oblasti *průmyslu a malých a středních podniků*. Snahy vyvinuté v *zemědělství* vedly k určitému pokroku ve scelování pozemků a v diverzifikaci zemědělských podniků. Kapacita pro zavádění politik tu však nadále není dostatečná. Byla přijata řada rámcových právních předpisů na ochranu *životního prostředí*. Jejich provádění a dosažení environmentálních standardů EU si vyžádá velké úsilí.

V oblasti *dopravy* zahájilo Kosovo rozsáhlý program výstavby silnic, zatímco do železnic investuje nedostatečně. Kosovo se nadále aktivně zapojuje do práce klíčové regionální dopravní sítě a dopravní observatoře pro jihovýchodní Evropu. V letectví však byly přijaty právní předpisy, které nejsou slučitelné s evropskými standardy. Stále nebyla jmenována rada regulačního orgánu pro železnice. Rada regulačního orgánu pro letectví jmenována byla, ale ještě není funkční.

Dosud nebyly přijaty některé důležité právní předpisy v odvětví *energetiky*, jež trvale čelí vážným problémům. Stále dochází k častým výpadkům elektrického proudu. Navzdory určitému pokroku, jehož bylo dosaženo, omezuje finanční životaschopnost odvětví trvalá ztrátovost a nízký výběr poplatků. Vláda rozhodla o výstavbě nové elektrárny na lignit, jež bude muset dodržovat evropské normy. Kosovský provozovatel přenosové soustavy má stále problémy s tím, že se nemůže plnohodnotně účastnit regionálních obchodních mechanismů.

V oblasti *informační společnosti a médií* je potřeba více usilovat o provádění stávajících právních předpisů a strategií. Je nutné více posílit správní kapacitu a finanční a politickou nezávislost regulačních orgánů, jako je regulační agentura pro telekomunikace a nezávislá komise pro sdělovací prostředky. Stále nebyla jmenována rada provozovatele veřejnoprávního vysílání.

V oblasti *finanční kontroly a statistiky* byl zaznamenán jen omezený pokrok. Je třeba trvale usilovat o zlepšení kapacity vnitřního i vnějšího auditu. Statistická infrastruktura zůstává nedostatečná.

Jen omezeného pokroku bylo dosaženo v oblasti **spravedlnosti, svobody a bezpečnosti**. Byly vytvořeny koordinační mechanismy mezi příslušnými agenturami v oblasti *správy hranic*. Hranice však zůstávají propustné a policejní zdroje a kapacity pro správu hranic potřebují posílit. Kapacita Kosova k vyřizování žádostí o *azyl* zůstává omezená. Omezené je nadále i znovuzačleňování repatriovaných osob. Je třeba vytvořit vhodný rámec readmisních právních předpisů.

Kapacita soudních a donucovacích orgánů v boji proti *praní peněz* stále není dostatečná. Praní peněz nedefinují příslušné právní předpisy jako zločin. Současný právní rámec je nedostatečný a plně se neprovádí. Neexistuje žádná stálá struktura pro koordinaci boje proti praní peněz. Finanční zpravodajské středisko dostává jen málo informací. Spolupráce mezi tímto střediskem a daňovým úřadem zůstává nedostatečná.

Ve vykazovaném období došlo k nárůstu množství zabavených narkotik, jakož i počtu vyšetřovaných případů a osob, jež byly uvězněny a stíhány. Kosovo přijalo strategii a akční plán boje proti *obchodu s drogami*. Spolupráce mezi donucovacími orgány v této oblasti je však stále nedostatečná. Není plně zajištěno bezpečné skladování zabavených drog. Obchod s drogami vzbuzuje celkově i nadále vážné obavy.

V oblasti *policie* existuje základní právní rámec. Je v zásadě zajištěno fungování veřejného pořádku. Většina policistů, kteří pocházejí ze srbského společenství v Kosovu jižně od řeky Ibar a kteří opustili službu po vyhlášení nezávislosti, se vrátila na své stanice. Dochází však k mnoha násilným incidentům, mimo jiné k záměrnému poškozování majetku mise EULEX. Kvůli nedostatečnému počtu vícenárodních policejních jednotek veřejného pořádku v oblasti Mitrovice se snižuje schopnost policie bojovat s případy narušování veřejného pořádku na severu. Vytváření popisů práce policejních důstojníků, z nichž jeden je kosovský Srb, se zpožďuje. Existují závažné nedostatky ve vyšetřovacích kapacitách a v policejní práci založené na zpravodajských informacích. Nebyla vytvořena strategie odebrání zbraní civilnímu obyvatelstvu. Není plně zajištěna bezpečnost důkazních prostředků. Je třeba dosáhnout dalšího pokroku v poskytování přístupu jednotkám EULEX ke klíčovým databázím tak, aby mohly vést účinné vyšetřování v rámci svého výkonného mandátu.

Vážným problémem zůstává *organizovaná trestná činnost*, jež ovlivňuje budování právního státu a podnikatelské prostředí. Strategie a akční plán boje proti organizované trestné činnosti byly přijaty, ale právní rámec nebyl dokončen. Policejní úsilí v této oblasti maří chybějící zákon na ochranu svědků a omezená kapacita na poskytování ochrany svědkům. Kosovo zůstává zdrojem a tranzitním místem aktivit organizovaného zločinu. Rovněž je nadále zdrojem, místem určení i tranzitním místem obchodování s lidmi. Problematická zůstává identifikace obětí a vyšetřování trestné činnosti v oblasti obchodování s lidmi, jež provádějí kosovské donucovací orgány. Organizovaná trestná činnost představuje i nadále obzvláštní problém na celém území Kosova, především na severu. Co se týče *terorismu*, Kosovo přijalo strategii a akční plán, ale dosud nezavedlo právní rámec.

V oblasti *ochrany údajů* Kosovo stále nemá právní předpisy. Nebyl vytvořen nezávislý úřad pro dohled nad ochranou údajů.

Turecko

Turecko nadále v dostatečné míře plní **politická kritéria**. V celé zemi proběhly svobodné a spravedlivé volby. K určitému pokroku došlo v oblasti reformy soudnictví, vztahů mezi civilní a vojenskou sférou a kulturních práv. Vláda zahájila proces širokých konzultací s politickými stranami a občanskou společností s cílem zabývat se kurdskou otázkou.

V souvislosti s politickými kritérii je však ve většině oblastí potřeba dále vyvíjet značné úsilí, především co se týče základních práv a ústavních reforem.

Pokud jde o **demokracii a právní stát**, vyšetřování údajné kriminální sítě Ergenekon vedlo ke vznesení vážných obvinění, týkajících se mimo jiné vojenských důstojníků. Tento případ je pro Turecko příležitostí posílit důvěru v řádné fungování jeho demokratických institucí a právního státu. Je však důležité, aby soudní řízení v této souvislosti plně dodržovala řádné soudní postupy, především práva žalovaných. Vláda znovu potvrdila svůj závazek provést reformy související s EU, jmenovala hlavního vyjednavatele na plný úvazek a schválila národní program pro přijetí *acquis*. Na provádění reforem však má negativní vliv chybějící dialog a málo vůle ke kompromisům mezi hlavními politickými stranami. Turecko musí sblížit své právní předpisy o politických stranách s evropskými standardy.

Pokud jde o *reformu veřejné správy*, je stále třeba usilovat zvláště o modernizaci veřejné služby. Prioritou zůstává zmenšení byrokracie a podpora správního zjednodušení, stejně jako vytvoření profesionální, nestranné, odpovědné, transparentní a efektivní veřejné služby založené na výsledcích.

Pokud jde o *civilní dohled nad bezpečnostními složkami*, určitého pokroku bylo dosaženo především v omezování jurisdikce vojenských soudů. Vysocí představitelé armádních sil se však i nadále vyjadřovali k otázkám, které nespádají do jejich pravomoci, a zatím nebyla zajištěna plná parlamentní kontrola výdajů na obranu. Vážné obavy vyvolává údajné zapojení příslušníků vojska do protivládní činnosti, jež odhalilo vyšetřování případu Ergenekon.

V oblasti *soudnictví* představuje pozitivní krok to, že vláda na základě konzultací se všemi zúčastněnými stranami schválila strategii reformy soudnictví. Pozitivní jsou rovněž opatření na zvýšení počtu zaměstnanců a vyšší financování. V těchto snahách je však třeba pokračovat, přičemž nezávislost, nestrannost a účinnost soudnictví představuje nadále problém, stejně jako sestavování Vysoké rady soudců a státních zástupců a zřizování regionálních odvolacích soudů.

Byl vylepšen právní rámec, navržený tak, aby se předešlo korupci. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená. Turecko musí dokončit protikorupční strategii a vést záznamy o vyšetřováních, rozsudcích, stíháních a odsouzeních.

Pokud jde o **lidská práva a ochranu menšin**, určitého pokroku bylo dosaženo, je však zapotřebí dalšího značného úsilí. Určitý pokrok byl zaznamenán ohledně *dodržování mezinárodního práva v oblasti lidských práv*. Zbývá však stále provést ratifikaci opčního protokolu k Úmluvě OSN proti mučení a provést některá rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, jež vyžadují změny právních předpisů. Musí být posílen institucionální rámec na podporu a prosazování lidských práv. Dosud nebyl zřízen úřad veřejného ochránce práv.

Turecký právní rámec sice obsahuje ucelený soubor záruk proti *mučení a špatnému zacházení*, ovšem snahy o jejich provádění a o plné uplatňování vládní politiky nulové tolerance jsou jen omezené. Důvodem k obavám stále zůstávají případy údajného mučení a špatného zacházení, jakož i beztrestnost jejich pachatelů. K přesnému posouzení pokroku v této oblasti by přispělo, kdyby turecké orgány rychle schválily zveřejnění zprávy Výboru Rady Evropy pro zabránění mučení.

K určitému pokroku došlo ve zlepšování infrastruktury *věznic*, ve vzdělávání a v náboru jejich dalších zaměstnanců. Je však třeba řešit problém přeplněnosti věznic a vysoký podíl vězňů ve vyšetřovací vazbě.

Článek 301 tureckého trestního zákoníku se již systematicky nepoužívá k omezování *svobody slova*. Dochází však k případům stíhání a odsouzení na základě mnoha jiných článků trestního zákoníku. Turecké právní předpisy dostatečně nezaručují svobodu projevu v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Výkon svobody tisku ovlivňuje v praxi politický tlak na sdělovací prostředky a právní nejistota.

Co se týče *svobody sdružování*, je právní rámec v podstatě v souladu s evropskými standardy. Jeho provádění však musí značně pokročit kupředu; sdružení jsou vystavena nepřípustné kontrole své činnosti, což v některých případech vede až k soudním řízením.

V oblasti *svobody náboženství* byl bez problémů prováděn zákon o nadacích. Vláda vedla dialog s alevity a nemuslimskými náboženskými společenstvími. Jejich specifické problémy se však ještě musí řešit. Zákon o nadacích se nezabývá záležitostmi majetku zabaveného a prodaného třetí straně ani majetkem nadací sloučených před přijetím nových právních předpisů. Stále se objevují útoky vůči příslušníkům menšinových náboženství. Musí být vytvořen právní rámec sladěný s Evropskou úmluvou o lidských právech tak, aby všechna nemuslimská náboženská společenství a společenství alevitů mohla fungovat bez zbytečných omezení, mimo jiné ve vzdělávání duchovních. Je třeba dále usilovat o vytvoření prostředí, které by v praxi bylo příznivé pro plné dodržování svobody vyznání.

Plně se uplatňuje celkový právní rámec zaručující *práva žen* a rovnost žen a mužů. Je však nutné vyvíjet další značné úsilí o převedení tohoto právního rámce do reality a o zmenšení rozdílů mezi muži a ženami, pokud jde o ekonomickou účast a příležitosti, politickou úlohu a přístup ke vzdělání. V některých oblastech země zůstávají závažnými problémy domácí násilí, vraždy ze cti a předčasné a vynucené sňatky. Je nezbytné další vzdělávání žen i mužů a zvyšování jejich povědomí o právech žen a o rovnosti žen a mužů.

Je třeba vyvíjet více úsilí ve všech oblastech týkajících se *práv dětí* včetně správní kapacity, zdraví, vzdělávání, soudního systému pro mladistvé a dětské práce. Vážné obavy budí případy mladistvých, kteří byli souzeni podle zákona o boji proti terorismu jako dospělí a dostali nepřiměřené tresty.

Stále chybějí právní předpisy, které by zajišťovaly plné dodržování *práv odborů* v souladu se standardy EU a s příslušnými úmluvami Mezinárodní organizace práce, zejména pokud jde o právo se organizovat, právo na stávkou a na kolektivní vyjednávání.

Situace ohledně *práv menšin* zůstává nezměněná. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *kulturních práv*, zejména tím, že jeden státní televizní kanál začal vysílat v kurdštině. Používání jiných jazyků než turečtiny ve vysílání soukromé televize a rozhlasu, v politickém životě, ve vzdělávání a v kontaktech s veřejnými službami však i nadále podléhá omezením. Právní rámec týkající se používání jiných jazyků než turečtiny dává prostor restriktivním výkladům a jeho uplatňování není konzistentní. Pokud jde o situaci *Romů*, kteří často čelí diskriminačnímu zacházení, nebylo dosaženo žádného pokroku. Nadále se bourají romské čtvrti, aniž by bylo zajištěno náhradní ubytování.

Co se týče *východní a jihovýchodní části země*, vláda otevřela širokou veřejnou diskusi – pokrývající politické, kulturní a hospodářské záležitosti – o kurdské otázce. Je zcela zásadní, aby po této debatě následovala konkrétní opatření. Další pozitivní krok představuje přijetí zákona o odminování hranice se Sýrií. Kvůli možnosti širokého výkladu právních předpisů

proti terorismu však dochází k nepřijatelnému omezování výkonu základních práv. Stále nebyl zrušen systém strážců vesnic.

Kurdská strana pracujících, která je uvedena na seznamu teroristických organizací EU, spáchala další teroristické útoky, jež si vyžádaly mnoho obětí na životech.

Pokračuje odškodňování *vnitřně vysídlených osob*. Vláda však nemá celkovou národní strategii k řešení otázky vnitřně vysídlených osob a musí se více zabývat jejich potřebami.

S ohledem na **regionální otázky a mezinárodní závazky** Turecko veřejně prohlásilo, že pod záštitou OSN podpoří pokračující jednání s cílem dosáhnout úplného urovnání *kyperského problému*. Nebylo však dosaženo žádného pokroku v normalizování dvoustranných vztahů s Kyperskou republikou. Turecko neprovedlo dodatkový protokol k dohodě o přidružení v plném rozsahu a neodstranilo všechna omezení volného pohybu zboží ani omezení týkající se přímého dopravního spojení s Kyprem.

Pokud jde o *vztahy s Řeckem*, proběhly další informativní rozhovory týkající se sporů o hranice, ale nedošlo k dohodě. Byly přijaty další kroky k budování důvěry. Řecko vzneslo mnoho formálních stížností na pokračující narušování svého vzdušného prostoru Tureckem, mimo jiné přelety nad řeckými ostrovy. Vztahy s *Bulharskem* jsou nadále pozitivní. Dobré sousedské vztahy zůstávají velmi důležité.

Turecko hraje i nadále kladnou roli na *západním Balkánu*.

Od června 2009 vykonává Turecko rotující předsednictví procesu spolupráce v jihovýchodní Evropě.

Hospodářství Turecka oslabilo následkem poklesu vnější i domácí poptávky, především investic. Dopad hospodářské krize se však v zásadě omezil na reálnou ekonomiku, a to mimo jiné díky předchozím strukturálním reformám a proticyklickým opatřením. Makroekonomická stabilita zůstala vcelku zachována. Inflace se značně snížila, a to především z důvodu poklesu tlaků vzešlých z energetických vstupů a z předchozího rozmachu hospodářské činnosti. Míra nezaměstnanosti se výrazně zvýšila. Proces strukturálních reforem se ve složitém hospodářském ovzduší poněkud zpomalil, především v první polovině roku 2009. Kvůli neexistenci věrohodné strategie a pevnějšího ukotvení rozpočtu se zvýšila nejistota investičního klimatu.

Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Turecko je fungujícím tržním hospodářstvím. Země by měla být ve střednědobém horizontu schopná odolávat konkurenčnímu tlaku a tržním silám v rámci Unie za předpokladu, že bude pokračovat v uskutečňování svého rozsáhlého program reforem s cílem odstranit strukturální nedostatky.

I za současných obtížných podmínek se podařilo udržet shodu v zásadních otázkách hospodářské politiky. Turecko dalo prostor požadavkům na expanzivní politiku jakožto odpověď na výrazný hospodářský pokles a vcelku je zapojilo do širší rozvojové strategie, která vyžaduje vyšší veřejné investice, vytváření pracovních míst a odvětvové reformy. Bylo dosaženo určitého pokroku ve zvyšování lidského a fyzického kapitálu země, přestože tento proces komplikuje hospodářská krize. Přístup k vnějšímu financování zůstal otevřen a vysoká úroveň oficiálních rezerv jen mírně poklesla. Výrazně se snížila vnější nerovnováha a inflační tlaky poklesly. Pokračovaly některé velké privatizační transakce, především v odvětví energetiky. Navzdory několika vlnám celosvětové finanční nestability prokázal turecký

finanční sektor pozoruhodnou odolnost. Turecko diverzifikovalo své obchodní aktivity směrem k novým trhům, což částečně pomohlo zmírnit dopad krize.

Protikrizová opatření sice poněkud zlehčila hospodářský propad, ale pokud nebudou včas zastavena, mohla by ohrozit výhody, jež přinesla fiskální konsolidace a střednědobá udržitelná politika v předchozích letech. Opatření přijatá za účelem zvýšení transparentnosti rozpočtu byla zastavena a u několika případů dokonce došlo k návratu k předchozímu stavu. Podmínky na pracovním trhu se značně zkomplikovaly a nezaměstnanost prudce vzrostla. Vytváření pracovních míst bylo nadále ztěžováno zejména nepoměrem mezi poptávkou po vhodných kvalifikovaných pracovních silách a jejich nabídkou, vysokými sazbami sociálních odvodů a strnulými postupy při zaměstnávání. Navzdory různým novým iniciativám turecké vlády komplikuje hospodářská krize přístup malých a středních podniků k finančním prostředkům a zpomaluje odvětvovou transformaci tureckého hospodářství. Poskytování státních podpor stále nebylo transparentní. Přijetí nových právních předpisů pomohlo usnadnit vstup na trh, opuštění trhu však stále brání překážky. Právní prostředí, a především soudní řízení, způsobuje praktické problémy a znesnadňuje zlepšování podnikatelského prostředí. Turecko přijalo komplexní akční plán na omezení rozsahu stínové ekonomiky, jež zůstává vážným problémem.

Turecko nadále zlepšovalo svou **schopnost přebírat závazky vyplývající z členství**. Ve většině oblastí dosáhlo pokroku, v některých nevyváženého. Sbližování právních předpisů pokročilo v některých oblastech, např. v oblasti volného pohybu zboží, práv duševního vlastnictví, antimonopolní politiky, energetiky, podnikové a průmyslové politiky, ochrany spotřebitele, statistiky, transevropských sítí a vědy a výzkumu. Jinde, jako v oblasti životního prostředí, státní podpory, sociální politiky a zaměstnanosti, práva společností, zadávání veřejných zakázek, bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politiky a volného pohybu služeb, je třeba v dosahování souladu pokračovat. Pokud jde o celní unii a vnější vztahy, musí se dokončit sbližování především s ohledem na koordinaci postojů ve WTO. Není vyřešené časté a dlouhodobé narušování obchodu a objevily se nové problémy. Je zásadní, aby Turecko plně uznalo své závazky vyplývající z celní unie. Ve většině oblastí je klíčové zlepšit správní kapacitu tak, aby se Turecko mohlo vyrovnat s *acquis*.

Co se týče *volného pohybu zboží*, sbližování právních předpisů je vcelku na dobré úrovni, ale ve vykazovaném období se dosáhlo jen omezeného pokroku. Obchod čím dál více omezují technické překážky týkající se posuzování shody a standardizace. Sbližování v oblasti *práva usazování a svobody poskytování služeb* je v rané fázi. Nepokročilo se dále v oblasti poštovních služeb ani ve vzájemném uznávání profesních kvalifikací. V oblasti *volného pohybu kapitálu* dosáhlo Turecko určitého pokroku, zvláště pokud jde o akční plán týkající se pohybu kapitálu, plateb a praní peněz. Turecko pokročilo vpřed v liberalizaci právních předpisů v oblasti pojišťovnictví. Sbližování s *acquis* v oblasti pohybu kapitálu a plateb však zůstává jen omezené. Malého pokroku bylo dosaženo v oblasti *volného pohybu pracovníků*. Sladění právních předpisů zůstává v počátečním stadiu.

V oblasti *zadávání veřejných zakázek* lze pozorovat určitý pokrok, především co se týče správní kapacity. Někteří zadavatelé naznačují, že průběh zadávání veřejných zakázek je dobrý. Stále však nebyla vytvořena reformní strategie nutná pro sladění právních předpisů a vybudována institucionální kapacita. Přibývá výjimek z obecných ustanovení i případů preferování domácích společností a snižování hospodářské soutěže a účinnosti ve veřejných nabídkových řízeních. Ve vykazovaném období nedošlo k žádnému výraznému pokroku v oblasti *práva obchodních společností*. Nebyl přijat nový obchodní zákoník. Soulad s *acquis* v oblasti *práva duševního vlastnictví* je poměrně dobrý. Koordinace a spolupráce mezi

různými veřejnými orgány odpovědnými za práva duševního vlastnictví a jejich specializace se dále zlepšila. Prosazování je však stále nedostatečné. Klíčové je přijmout sladěné a aktualizované právní předpisy upravující oblast práv duševního a průmyslového vlastnictví, včetně trestních sankcí.

Vysoká je úroveň souladu tureckých právních předpisů týkajících se *antimonopolní* politiky, mimo jiné pravidel kontroly spojování podniků. V oblasti *státní podpory* však k dalšímu sbližování právních předpisů nedošlo a dlouho očekávaný zákon o státní podpoře se dosud projednává.

Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *finančních služeb*. Právní předpisy Turecka jsou částečně sladěny s *acquis* ve všech třech podoblastech finančních služeb. Pokud jde o *informační společnost a média*, lze pozorovat určitý pokrok v oblasti elektronické komunikace. Aby však byl zajištěn účinný dopad na primárního práva na trh, je klíčové přijmout prováděcí právní předpisy. V oblasti audiovizuální politiky došlo jen k malému pokroku.

V oblasti *zemědělství a rozvoje venkova* zůstává soulad s *acquis* omezený. Současné politiky podpory zemědělství a strategická tvorba politik se čím dál více vzdalují od SZP, přičemž to, že již uplynula lhůta na akreditaci agentury pro předvstupní nástroj pro rozvoj venkova, odhaluje obtíže při vytváření fungujících správních a organizačních struktur a postupů pro řízení prostředků na rozvoj venkova v souladu se standardy EU. Naléhavým problémem zůstává řešení technických překážek obchodu s produkty ze skotu, kde jsou porušovány dvoustranné závazky. Celkový pokrok v této oblasti je omezený. Turecko pokročilo jen omezeně kupředu v *bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politice*. Snahy zde pokračovaly, ale provádění a uplatňování *acquis* v této oblasti je stále v počáteční fázi. Určitého pokroku bylo dosaženo v oblasti *rybolovu* u řízení zdrojů a rybářského loďstva a v provádění mezinárodních dohod. V této kapitole však nedošlo k žádnému pokroku ve sbližování právních předpisů.

Při sbližování v *odvětví dopravy* dosáhlo Turecko jen omezeného pokroku. Prováděcí kapacita v odvětví silniční dopravy zaostává za potřebami a v železniční dopravě nebyl zaznamenán žádný pokrok. Pokud jde o leteckou dopravu, bylo dosaženo jen omezeného pokroku. Nedostatečná komunikace mezi středisky řízení letového provozu Turecka a Kyperské republiky nadále závažně ohrožuje bezpečnost leteckého provozu. Turecko není zapojeno do úsilí o integraci evropského vzdušného prostoru. V odvětví námořní dopravy nastal jen omezený pokrok, ale přesun Turecka na „bílou listinu“ v rámci Pařížského memoranda potvrzuje jeho dobré výsledky jakožto vlajkové země.

V odvětví *energetiky* bylo dosaženo určitého, avšak nerovnoměrného pokroku. Rozvoj obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti a trhu s elektřinou je povzbuzující. V případě zemního plynu, jaderné energie, jaderné bezpečnosti a ochrany před radiací však musí Turecko zajistit provádění svých právních předpisů a strategií.

Pokud jde o oblast *dani*, bylo dosaženo pokroku v dosahování souladu především ve snižování diskriminujícího zdanění alkoholických nápojů. Než však dojde k plnému sbližení, budou se muset vyřešit některé nesrovnalosti.

V oblasti *hospodářské a měnové politiky* vykázalo Turecko určitý pokrok. Sbližování s *acquis* v oblasti měnové politiky stále není dokončeno. Právní rámec vykazuje nadále nedostatky, například co se týče plné nezávislosti centrální banky, zákazu hotovostního financování veřejného sektoru či zvýhodněného přístupu veřejných orgánů na finanční trhy.

V oblasti *sociální politiky a zaměstnanosti* dosáhlo Turecko jen omezeného pokroku, Pozitivním krokem je ustavení parlamentní komise pro rovné příležitosti pro ženy a muže. Zrychlily se přípravy na zapojení do Evropského sociálního fondu. Právní předpisy v oblasti pracovního práva, zdraví a bezpečnosti při práci a nediskriminace však nejsou v souladu se standardy EU. V zajišťování plných odborových práv v souladu se standardy EU a úmluvami Mezinárodní organizace práce nebylo dosaženo žádného pokroku. Účast žen na pracovním trhu je velmi nízká. Musí zesílit snahy v boji proti nehlášené práci a sociálnímu vyloučení.

V oblasti *politiky podnikání a průmyslové politiky* dosáhlo Turecko dalšího pokroku, především v přípravě nové průmyslové strategie a nových odvětvových strategií, jež je nyní třeba dokončit a zveřejnit. Zlepšila se dostupnost nástrojů politiky podnikání a průmyslové politiky a došlo k určitému zlepšení podnikatelského prostředí. V oblasti politiky podnikání a průmyslové politiky dosáhlo Turecko dostatečné úrovně souladu s *acquis*.

Určitý pokrok nastal v oblasti *transevropských sítí*. V červenci 2009 podepsalo Turecko mezivládní dohodu o plynovodu Nabucco. Tento projekt představuje významný strategický krok k těsnější energetické spolupráci mezi EU, Tureckem a dalšími státy regionu, jakož i k diverzifikaci zdrojů energie. Včasné dokončení jižního koridoru pro přepravu plynu, zejména urychleným provedením mezivládní dohody o plynovodu Nabucco, patří mezi nejvyšší priority EU pro zabezpečení dodávek energie. Určitý pokrok byl zaznamenán v oblasti *regionální politiky a koordinace strukturálních nástrojů*. Byl dokončen právní a institucionální rámec pro provádění složek III a IV nástroje předvstupní pomoci, přípravy projektů se účastnily místní a regionální subjekty a byly zřízeny další rozvojové agentury. Je však nadále třeba posilovat správní kapacitu. Obecně je úroveň souladu s *acquis* v této kapitole stále omezená.

V oblasti *soudnictví* přijala vláda strategii reformy soudnictví, což je pozitivní krok. Opatření na zvýšení počtu zaměstnanců a zdrojů jsou rovněž pozitivní a jejich provádění musí pokračovat. Je třeba se ještě zabývat pochybnostmi o nezávislosti, nestrannosti a účinnosti soudnictví. V *boji proti korupci* došlo k určitému pokroku při posilování právních předpisů a institucionálního uspořádání pro boj proti korupci. V mnoha oblastech je však korupce stále rozšířená. Klíčové bude přijetí a účinné provádění národní protikorupční strategie.

V oblasti *spravedlnosti, svobody a bezpečnosti* bylo dosaženo určitého, avšak nerovnoměrného pokroku. Turecko pokročilo jen omezeně vpřed v otázkách vnější hranice a schengenských pravidel, stejně jako v oblasti migrace a azylu. Vzhledem k prudkému nárůstu počtu žadatelů o azyl musí pokračovat snahy o reorganizaci systému. Nedávno Turecko odsouhlasilo obnovení formálních jednání o readmisní dohodě s EU.

V oblasti *výzkumu* vynaložilo Turecko značné úsilí o zvýšení svého zapojení do sedmého Rámcového programu pro výzkum a rozvoj a o zlepšení národní výzkumné kapacity. Je však třeba více usilovat o integraci do Evropského výzkumného prostoru.

Pokud jde o *životní prostředí*, Turecko dosáhlo pokroku v oblasti chemických látek a horizontálních právních předpisů díky tomu, že podepsalo Kjótský protokol. U odpadů, kvality ovzduší, průmyslového znečišťování, řízení rizik a chemických látek byl zaznamenán určitý pokrok. Celková úroveň souladu právních předpisů však zůstává nedostatečná. Turecko nepokročilo vpřed v oblasti kvality vody, ochrany přírody a geneticky modifikovaných organismů.

K určitému pokroku došlo v *ochraně spotřebitele a zdraví*. V ochraně spotřebitele je však třeba vyvíjet více snahy, především u otázek nesouvisejících s bezpečností, a obecně zajistit

řádné prosazování ochrany spotřebitele. V oblasti veřejného zdraví lze zaznamenat určitý pokrok, zejména u kontroly tabáku a v posilování správní kapacity týkající se přenosných nemocí.

Díky členství v celní unii s EU dosáhlo Turecko vysoké úrovně souladu právních předpisů v oblasti *cel*. Je však přesto třeba dále sblížit právní předpisy s *acquis* v některých oblastech, jako jsou zóny volného obchodu či osvobození od celní povinnosti. Turecko dosáhlo vysoké úrovně souladu právních předpisů v oblasti *vnějších vztahů*, ale především s ohledem na koordinaci postojů ve WTO musí být sblížování zcela dokončeno. Časté a dlouhodobé narušování obchodu zůstává nevyřešeno a nadále maří řádné fungování celní unie.

Turecko pokračovalo ve sblížování s *acquis* v oblasti *společné zahraniční a bezpečnostní politiky* EU. Země dále zesílila své úsilí o stabilizaci regionů, jako je Blízký východ a jižní Kavkaz. Turecko posílilo své diplomatické vztahy s Irákem včetně kontaktů s kurdskou regionální vládou. Bylo vyvinuto značné diplomatické úsilí o normalizování vztahů s Arménií.

Turecko výrazně přispívá k evropské bezpečnostní a obranné politice a usiluje o větší zapojení do činností v jejím rámci. Odmítá však spolupráci mezi EU a NATO, které by se účastnily všechny členské státy EU. Turecko nezajistilo soulad s postojem EU k členství ve Wassernaarském ujednání.

V oblasti *finanční kontroly*, kde je soulad s *acquis* vcelku zajištěn, došlo jen k omezenému pokroku. Byly vytvořeny prováděcí předpisy k zákonu o veřejné vnitřní finanční kontrole, je však nutné přijmout řadu změn týkajících se vnitřní kontroly a dokončit revizi politického dokumentu a akčního plánu veřejné vnitřní finanční kontroly. Nebyl přijat zákon o vnějším auditu, který by vnější audity uvedl do souladu s příslušnými mezinárodními standardy. Musí být vytvořena struktura pro spolupráci v boji proti podvodům. Turecko nechalo přerazit turecké mince, aby byla odstraněna podobnost s euromincemi. Úroveň souladu Turecka se základními zásadami a institucemi *acquis* v oblasti *finančních a rozpočtových* ustanovení je velmi dobrá.